

revue pre civilnú ochranu obyvateľstva

CIVILNÁ OCHRANA

14. ročník/október 2012

5/2012

Ľudia by si mali uvedomiť dôležitosť civilnej ochrany

Dňa 25. augusta sa v rámci osláv 68. výročia SNP v Kanianke uskutočnila ukážka záchraný osôb zasiahnutých bojovou otravnou látkou. Túto ukážku zrealizoval Klub priateľov CO Prievidza.

Sme chalani, ktorí sa zaujímajú o civilnú ochranu a brannú výchovu. Je nám ľúto, že na tieto veci sa v dnešnej dobe akosi zabúda. Chceli by sme ich opäť vniešť do povedomia hlavne mladým ľuďom. Organizujeme prednášky na hodinách brannej výchovy – postupne si nás pozývajú základné školy. Nepovažujem za správne, keď sa branné cvičenie poníma ako výlet zakončený opekačkou. Bol som prekvapený, ako žiakov a študentov zaujímalo

praktické využitie ochranných masiek v zadymenom priestore. Chceme organizovať výstavy, prednášky a dynamické ukážky. Toto by sa nám ale nedarilo bez ľudí z odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu v Prievidzi ako je Ing. D. Krovina, Bc. V. Novák, či Ing. L. Miščina z Mestského úradu v Prievidzi. Napriek svojej pracovnej vyťažnosti sú ochotní vypočuť si nás, pomôcť a poradiť. Ďakujeme im za ich čas a ochotu.

Hoci naša ukážka v Kanianke nebola na profesionálnej úrovni napriek tomu, že nám príprava zabrala veľa času, potešil nás záujem verejnosti a aj rozpútaná diskusia verejnosti po ukážke. A o toto nám išlo. Aby si ľudia uvedomili nutnosť a dôležitosť civilnej ochrany.

Michal Patoč
študent SOŠ polytechnická Prievidza
Foto: **archív autora**

ZAZNAMENALI SME

Súčinnostné cvičenie
v Nitrianskom kraji ..... s. 4
Pieniny 2012 ..... s. 6
KALOKAGATIA 2012 ..... s. 8
Príprava nového krízového manažmentu
v Trenčianskom kraji..... s. 9

IZS

Neoprávnené volania
na tiesňovú linku 112..... s. 10

OCHRANA OBYVATEĽSTVA

Implementácia Akčného plánu EÚ
na riešenie CBRN udalostí ..... s. 13
Styrén ohrozoval zamestnancov ... s. 14
Dozor nad dodržiavaním povinností
ustanovený zákonom o HZS
zabezpečuje obvodný úrad ..... s. 16

ZAHRANIČIE

Politika humanitárnej pomoci a civilnej
ochrany Európskej únie..... s. 18

MLADÍ ZÁCHRANÁRI CO

Spravodajstvo z obvodných kôl
Súťaží mladých záchranárov
civilnej ochrany ..... s. 21
Skúsenosti a poznatky zo súťaže
mladých záchranárov
Ukrajinskej republiky ..... s. 26

NA POMOC OBCIAM

Informačný systém
civilnej ochrany ..... s. 29
Vyhodnocovanie povodňových škôd
a výdavkov na povodňové
záchranné práce ..... s. 31

HORSKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA

Záchranná akcia v západnej stene
Gerlachovského štítu ..... s. 34
Hromadná nevoľnosť nemeckých skautov
v Nízkych Tatrách ..... s. 35

VZDELÁVANIE

Odborná príprava starostov obcí... s. 36

TEÓRIA A PRAX

Biologické ohrozenie ..... s. 40
Nebezpečné látky – chlornan sodný
– technický ..... s. 44
Definovanie úrovne bezpečnostného
systému subjektu / objektu..... s. 45
Charakteristika vzniku miesta a poslania
krízových scenárov v krízovom
manažmente verejnej správy..... s. 49
Globálne databázy krízových javov s. 53

PREDSTAVUJEME

Odbor COKR Obvodného úradu
v Komárne ..... s. 56

V prvej polovici septembra pripravil Obvodný úrad Prešov v spolupráci s ObÚ Kežmarok a Stará Lubovňa súčinnostné cvičenie PIENINY 2012. Jeho témou bola činnosť orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických osôb a fyzických osôb a integrovaného záchranného systému pri organizovaní opatrení a riadení záchranných prác po vzniku mimoriadnej udalosti – veternej smršte. Počas prvého dňa cvičenia prakticky preverili prípravnosť členov krízových štábov na jednotlivých stupňoch riadenia. Druhý a tretí deň cvičenia sa uskutočnili praktické ukážky zamerané na určovanie druhu a rozsahu uniknutej nebezpečnej látky z poškodenej železničnej cisterny, lokalizáciu a likvidáciu jej úniku a poskytovanie prvej predlekárskej a lekárskej pomoci postihnutým osobám. Ďalšia ukážka bola zameraná na vyslobodzovanie zranených zo železničného vozňa poškodeného padnutým stromom, vytvorenie hniezda ranených a poskytovanie neodkladnej zdravotnej a lekárskej pomoci. Viac sa dočítate na stranách 6 a 7.

Smernicou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 11. januára 2010 pribudli

do kompetencie obvodných úradov na úseku civilnej ochrany aj úlohy vyplývajúce zo zákona č. 544/2002 Z. z. o horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov. Tieto úlohy sa týkali kontrolnej činnosti, ktorá sa zameriava na dodržiavanie povinností ustanovených uvedeným zákonom, dozorom nad dodržiavaním povinností ustanovených týmto zákonom a riešenie priestupkov a pokút za porušenie určených povinností zo zákona o horskej záchrannej službe. Z dôvodu absencie akýchkoľvek pokynov, usmernení a metodiky pre obvodné úrady na úseku plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o HZS nebolo ľahké zahájiť činnosť na tomto úseku. Ako sa to podarilo zvládnuť tieto úlohy zamestnancom odboru civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ Poprad sa dočítate v rubrike Ochrana obyvateľstva na stranách 16 a 17.

Členovia družstva zo Základnej školy v Huncovciach okres Kežmarok, ktorým sa v tomto roku podarilo vyhrať Majstrovstvá Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany sa na základe pozvania Ministerstva pre mimoriadne situácie Ukrajinskej republiky zúčastnili 12. ročníka súťaže mladých záchranárov Škola bezpečnosti – ochrana života a zdravia. Táto súťaž je vyvrcholením celoškolských, okresných a krajských kôl a jej podmienky sú zložitejšie, ako u nás. Súťaž totiž prebieha v poľnom tábore a podmienky sa podobajú svojím charakterom miestu, kde môže

vzniknúť mimoriadna udalosť a bude potrebné zabezpečiť núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie. Naše družstvo sa do všetkých disciplín síce nezapojilo, ale za tri disciplíny (testy prvej predlekárskej pomoci, psychologická príprava, hasenie požiarov) získali diplomy. Viac o tejto súťaži nájdete v rubrike Mladí záchranári na stranách 26 a 27.

Súčinnostné cvičenie v Nitrianskom kraji

V rámci krajov Slovenskej republiky je Nitriansky špecifický tím, že ako v jedinom majú na jeho území vplyv dve atómové elektrárne, a to dokonca v piatich z jeho siedmich okresov. Priamo na území okresu Levice sa nachádza Atómová elektráreň Mochovce. V jej 20 km oblasti ohrozenia sa nachádza celkom 95 obcí Nitrianskeho kraja. Na území kraja tiež zasahuje 21 km oblasť ohrozenia Atómovej elektrárne Jaslovské Bohunice. Nachádza sa v nej 15 obcí Nitrianskeho kraja. Najviac zaťažený je územný obvod Obvodného úradu Nitra s okresmi Nitra a Zlaté Moravce.

Z hore uvedeného logicky vyplýva, že v Nitrianskom kraji venujú veľkú pozornosť každoročnej pravidelnej aktualizácii plánov ochrany obyvateľstva v okolí atómových elektrární v dotknutých obciach a obvodných úradoch. Obzvlášť v Obvodnom úrade Nitra, ktorý, ako obvodný úrad v sídle kraja, spracováva plán ochrany pre okresy Nitra a Zlaté Moravce a plán na krajskej úrovni. V zmysle atómového zákona a zákona o civilnej ochrane obyvateľstva organizujú precvičovanie vybraných úloh a opatrení na úrovni dotknutých obvodných úradov každý rok. Komplexné precvičenie celého plánu ochrany organizuje Obvodný úrad Nitra v spolupráci s AE Mochovce vždy raz za tri roky.

V rámci tohto trojročného cyklu sa konalo 14. júna na území Nitrianskeho kraja súčinnostné cvičenie EMO 2012, ktoré organizoval, pripravil a riadil Obvodný úrad Nitra z pozície obvodného úradu v sídle kraja. Počas cvičenia bol zvolaný jeho výkonný orgán – krízový štáb s krajskou pôsobnosťou.

Cieľom bolo precvičiť súčinnosť orgánov krízového riadenia Nitrianskeho kraja po vzniku radiačnej havárie a ich výkonných orgánov – krízových štábov na stupňoch obec, obvodný úrad, obvodný úrad v sídle kraja, so zložkami integrovaného záchranného systému a s Atómovou elektrárnou Mochovce pri realizácii plánovaných opat-

rení zameraných na ochranu obyvateľstva, vyplývajúcich z plánov ochrany obyvateľstva, ktoré sú spracované obvodnými úradmi a obcami nachádzajúcimi sa v oblasti ohrozenia.

Ako orgány krízového riadenia sa so svojimi krízovými štábmi a príslušnými evakuačnými komisiami na cvičení zúčastnili: Obvodný úrad Nitra, Obvodný úrad Levice, Obvodný úrad Nové Zámky, obce Vinodol, Tlmače, Želiezovce, Maňa, Hul a mesto Šurany.

Zložky integrovaného záchranného systému zastupovali Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Nitre a príslušné okresné riaditeľstvá v Nitre, Nových Zámkoch a v Leviciach, Záchranná brigáda Hasičského a záchranného zboru Malacky, Kontrolné chemické laboratórium civilnej ochrany v Nitre, Krajské operačné stredisko záchranej zdravotnej služby Nitra, Územný spolok Slovenského Červeného kríža Nitra, Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Nitre a Krajské operačné stredisko záchranej zdravotnej služby Nitra, ktoré pri realizácii odvozu zranených využilo v rámci svojich kompetencií sanitku z Fakultnej nemocnice Nitra.

Na cvičení sa samozrejme zúčastnila

i Atómová elektráreň Mochovce, nakoľko na scenár jej celoareálového cvičenia organicky nadväzoval i scenár súčinnostného cvičenia EMO 2012. Pracovníci elektrárne sa prakticky zapojili aj do ukážok evakuácie, hygienickej očisty osôb a dezaktivácie dopravných prostriedkov.

Cvičenie prebiehalo v dvoch rovinách – v štábnom nácviu a v rovine praktického precvičenia plánovaných opatrení na ochranu obyvateľstva v prípade radiačnej havárie.

V štábnom nácviu sa zameralo na preverenie funkčnosti informačného systému civilnej ochrany v Nitrianskom kraji. V rámci hlásnej služby informačného systému civilnej ochrany sa preskúšalo varovanie obyvateľstva hlasným varovným signálom na území AE Mochovce a v cvičiacich obciach bola tzv. tichá skúška sirén.

Pri precvičení aktivácie orgánov činných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti boli vyrozumené orgány krízového riadenia, členovia všetkých zúčastnených krízových štábov, členovia evakuačných komisií kraja, okresov, obcí a ostatné osoby činné pri riešení následkov mimoriadnej udalosti zaradené do plánov vyrozumenia.

V rámci informačnej služby informačného systému civilnej ochrany pracoviská informačných miest informačnej služby civilnej ochrany, ktorými boli pri tomto cvičení AE Mochovce, obvodné úrady Nitra, Nové Zámky a Levice, obce Vinodol, Tlmače, Želiezovce, Maňa, Hul a mesto Šurany, zabezpečovali zber, spracovanie, vyhodnocovanie a poskytovanie informácií počas mimoriadnej situácie.

Obvodný úrad Nitra, ako obvodný úrad v sídle kraja, precvičil s obvodnými úradmi, obcami a ostatnými účastníkmi cvičenia v rámci plnenia úloh a opatrení civilnej ochrany a záchranných prác i základné operačné postupy pri vyhlasovaní a odvolávaní mimoriadnej situácie, pri vyhlasovaní a odvolaní evakuácie, pri riadení záchranných prác a pri ukladaní úloh a vydávaní príkazov na záchranné práce.

V rámci štábného nácviu boli precvičené nasledovné protiradiačné opatrenia: monitorovanie územia, varovanie obyvateľstva a vyrozumenie osôb, evakuácia, regulácia pohybu osôb a dopravných

prostriedkov, prvá predlekárska pomoc a neodkladná zdravotná starostlivosť, individuálna ochrana osôb, hygienická očista osôb, jódová profylaxia, zákaz a regulácia spotreby kontaminovaných potravín, vody, krmív a veterinárne opatrenia.

Počas precvičovania príslušných plánov evakuácie bolo preverené poriadkové a bezpečnostné zabezpečenie, dopravné zabezpečenie, veterinárne zabezpečenie, zásobovacie zabezpečenie, zdravotnícke zabezpečenie a tiež organizácia núdzového ubytovania, núdzového stravovania a samozrejme organizácia návratu evakuovaných po odvolaní mimoriadnej situácie.

V rovine praktického precvičenia plánovaných opatrení na ochranu obyvateľstva v prípade radiačnej havárie boli precvičené nasledovné úlohy a opatrenia – evakuácia žiakov zo Základnej školy Vinodol do Nitry, Základnej školy Maňa do Šurian, Stredného odborného učilišťa strojárskeho Tlmače do Želiezoviec. Dopravné a bezpečnostné zabezpečenie evakuácie na trasách Vinodol – Nitra a späť, Maňa – Šurany a späť, Tlmače – Želiezovce a späť zabezpečovali motohliadky Krajského riaditeľstva Policajného zboru Nitra prostredníctvom okresných riaditeľstiev. Radiačné monitorovanie územia počas simulovanej radiačnej havárie zabezpečovalo Kontrolné chemické laboratórium civilnej ochrany v Nitre a Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Nitre. Ten zároveň prostredníctvom svojho zástupcu v krízovom štábe Obvodného úradu Nitra odporúčal prednostovi ukladať úlohy a vydávať príkazy pri zabezpečovaní jódovej profylaxie a evakuácie.

Dozimetrickú kontrolu v kontrolnom a roztrieďovacom stanovišti po hygienickej očiste evakuovaných žiakov zo Základnej školy Vinodol, Základnej školy Maňa a zamestnancov AE Mochovce robili pracovníci Kontrolného chemického laboratória civilnej ochrany v Nitre a príslušníci Záchranej brigády Hasičského a záchranného zboru Malacky. Hygienickú očistu žiakov zo ZŠ na Hôrke Nitra, žiakov ZŠ Maňa a zamestnancov AE Mochovce vykonali príslušníci Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru Nitra a príslušníci Záchranej brigády Hasičského a záchranného zboru Malacky, ktorí takisto zabezpečili dezaktiváciu dopravných prostriedkov, použitých na evakuáciu žiakov zo ZŠ Maňa a zamestnancov AE Mochovce.

Ukážku poskytovania prvej predlekárskej pomoci a odvozu zranených do nemocnice zabezpečovali Územný spolok SČK Nitra, Fakultná nemocnica Nitra a Krajské operačné stredisko Záchranej

zdravotnej služby Nitra. Figurantmi boli žiaci zo Základnej školy na Hôrke Nitra.

Príjem evakuovaných v mieste núdzového ubytovania, núdzové stravovanie a návrat evakuovaných žiakov ZŠ Vinodol, ZŠ Maňa a Stredného odborného učilišťa strojárskeho Tlmače zabezpečovali v spolupráci s príslušnými jednotkami civilnej ochrany cvičiacich obcí obvodné úrady Nitra, Levice a Nové Zámky.

Celkovo sa na príprave a priebehu súčinnostného cvičenia EMO 2012 podieľalo a zúčastnilo v štábnom nácviaku a v ukážkach praktickej činnosti 396 cvičiacich (okrem cvičiacich z AE Mochovce). Z toho v územnom obvode Obvodného úradu Nitra 133 cvičiacich, v územnom obvode Obvodného úradu Levice 135 cvičiacich a v územnom obvode Obvodného úradu Nové Zámky 128 cvičiacich.

Samozrejme, pri tak rozsiahlom precvičovaní úloh a opatrení z plánov ochrany sa narazí na celý rad problémov, ktoré je potrebné riešiť. V prvom rade je to personálne obsadenie odboru civilnej ochrany a krízového riadenia na obvodnom úrade v sídle kraja, ktorý zohráva na území kraja pri radiačnej havárii rozhodujúcu úlohu pri riadení záchranných prác.

Problém s personálnym obsadením vznikal dlhodobou. Najvypuklejšie sa prejavil od začiatku roka 2011 po nesystémovom zrušení oddelenia krízového riadenia a zrušení piatich funkčných miest na úseku krízového riadenia a civilnej ochrany. Momentálne je odbor v takom stave, že niektorí štátni zamestnanci, konkrétne vedúci odboru a vedúci oddelenia civilnej ochrany a krízového riadenia by mali v čase krízovej situácie zastávať až tri funkcie, a to v krízovom štábe, evakuačnej komisii

a v riadiacej skupine sekretariátu krízového štábu. Z toho dve funkcie nepretržite počas 24 hodín.

Keď berieme do úvahy skutočnosť, že riešenie následkov radiačnej havárie by bolo dlhodobou záležitosťou, stáva sa i obsadenie radiačnej, operačnej, informačnej a zabezpečovacej skupiny sekretariátu krízového štábu, resp. sekretariátu bezpečnostnej rady odbornými pracovníkmi z odboru neriešiteľným problémom.

Problémy sú i v zabezpečení hygienickej očisty osôb a dezaktivácie dopravných prostriedkov, v dodávkach náhradných odevov po hygienickej očiste, v zabezpečení uskladnenia a likvidácie kontaminovanej vody použitej na hygienickú očistu a dezaktiváciu, v zabezpečení odvozu zranených osôb z bližšie ohrozeného územia po radiačnej havárii, v hospitalizácii vnútorne ožiarených osôb v nemocniciach, ap.

Napriek personálnym problémom sa podarilo ciele cvičenia splniť v plánovanom rozsahu. Svedčí o tom i skutočnosť, že zo strany rozhodcov neboli počas cvičenia vznesené závažné pripomienky k jeho priebehu, ani k postupom plnenia jednotlivých úloh. Konštruktívne návrhy k organizácii cvičenia, pripomienky k priebehu, dokumentácii a materiálnemu zabezpečeniu, ktoré spracovali organizátori, rozhodcovia a koordinátori cvičenia za jednotlivé zložky a predložili ich na odbor COKR Obvodného úradu Nitra, boli podkladom pre vyhodnotenie a rozbor súčinnostného cvičenia EMO 2012. Budú tiež využité na odstránenie zistených nedostatkov pri organizácii účasti zástupcov Nitrianskeho kraja na cvičení Havran 2012.

Ing. Jozef Barát

vedúci odboru COKR

Obvodný úrad Nitra

Ilustračné foto: **archív ObÚ**

PIENINY 2012

V dňoch 12. – 14. septembra pripravil Obvodný úrad Prešov v spolupráci s Obvodnými úradmi Kežmarok a Stará Lubovňa súčinnosťné cvičenie s názvom PIENINY 2012. Témou cvičenia bola činnosť orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických osôb, fyzických osôb a integrovaného záchranného systému pri organizovaní opatrení a riadení záchranných prác smerujúcich k ochrane obyvateľstva po vzniku mimoriadnej udalosti – veternej smršte.

Cvičenie bolo rozvrhnuté do dvoch častí. Počas prvého dňa cvičenia – veliteľskej časti, prakticky preverili pripravenosť členov krízových štábov na jednotlivých stupňoch riadenia pri prijímaní opatrení na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti a zabezpečenie ochrany postihnutého obyvateľstva cestou realizácie záchranných prác. Ďalšou z úloh bolo precvičenie činnosti sekretariátov krízových štábov a zabezpečenie informačného systému civilnej ochrany. Druhý resp. tretí deň sa uskutočnili praktické ukážky činností, ktoré vyplývali zo zámeru cvičenia.

V rámci prvého dňa cvičenia si jeho účastníci – starostovia cvičiacich obcí jednotlivých obvodov, precvičili praktické nahlasovanie vzniku mimoriadnej udalosti na linku tiesňového volania 112. Na to nadväzovala praktická činnosť vedúceho zmeny koordinačného strediska IZS na Obvodnom úrade Prešov. Čiže, vyznamenanie pracovníkov zaradených v skupine služobnej pohotovosti Obvodných úradov Kežmarok, Stará Lubovňa a Prešov o vzniku mimoriadnej udalosti a nahlásenie vzniku mimoriadnej udalosti sekcii integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR. V ďalšom priebehu prvého dňa cvičenia bolo realizované praktické vyznamenanie a zvolanie členov krízových štábov na jednotlivých úrovniach a uskutočnili sa ich riadne zasadnutia. Na nich jednotliví členovia predkladali za svoje

odborné úseky návrhy opatrení na zabezpečenie ochrany obyvateľstva, elimináciu a následné odstraňovanie následkov mimoriadnej udalosti. Samozrejmosťou bolo spracovanie výstupov z uvedených zasadnutí, t. j. zápisy zo zasadnutia, uznesenia krízového štábu, ako aj príkazy starostov a prednostov obvodných úradov na vyhlásenie mimoriadnej situácie a príkazov na vykonanie opatrení prijatých na zasadnutiach krízových štábov.

Prvý deň preveril aj funkčnosť informačného systému civilnej ochrany. Systém, ako taký, v rámci cvičenia fungoval v dohodnutých podmienkach. Prvotné poznatky ale poukazujú na to, že v rámci cvičenia nebola dodržiavaná predpísaná formálna úprava predkladaných informácií. Cvičenie odhalilo, že predkladané informácie zo strany niektorých cvičiacich zložiek neobsahovali vždy konkrétne prijaté a vykonávané opatrenia. Chýbali údaje o nasadených silách a prostriedkoch, strátach na životoch, poškodených domoch, energetických sieťach ap. Ukazuje sa, že najmä pri rozsiahlejších mimoriadnych udalostiach a zabezpečovaní záchranných prác v dlhších časových horizontoch by bolo potrebné, aby súčasťou predkladaných pravidelných informácií boli aj tabuľky o nasadených silách a prostriedkoch, vzniknutých škodách, resp. poškodených obytných domoch, inžinierskych sieťach ap., ktoré sa predkladajú v rámci veri-

fikácie výdavkov na záchranné práce. Uvedené údaje takto súčasne poslúžia pri spracovaní podkladov na verifikáciu výdavkov na záchranné práce a zároveň sú pre obvodné úrady dokladom, že deklarované záchranné práce boli naozaj v požadovanom rozsahu. Vzhľadom na zámer cvičenia sa v rámci informačného toku podarilo precvičiť, a tým dostať do povedomia zúčastnených cvičiacich zložiek aj nahlasovanie vzniku sekundárnych mimoriadnych udalostí, ktoré ovplyvňovali celkovú organizáciu záchranných prác pri mimoriadnej udalosti po vzniku veternej smršte, či už priamym volaním na linku 112, alebo zasielaním písomných mimoriadnych informácií. Podrobnejšie odhľadanie kladov a nedostatkov pri cvičení bude predmetom rozboru cvičenia.

Druhý a tretí deň cvičenia sa uskutočnili praktické ukážky, nadväzujúce na zámer cvičenia. Praktické ukážky dňa 13. septembra boli v územnom obvode Stará Lubovňa. Začínalo sa na železničnej stanici v obci Plaveč, kde svoju pripravenosť a praktickú súčinnosť pri záchranných prácach predvádzali zložky hasičského záchranného zboru, polície, zdravotnej záchrannej služby, Kontrolného chemického laboratória civilnej ochrany v Jasove, útvaru protipožiarnej ochrany železníc, ako aj Asociácie samaritánov SR. Ukážky boli zamerané na určovanie druhu a rozsahu uniknutej neznámej ne-

bezpečnej látky z poškodenej železničnej cisterny, lokalizáciu a likvidáciu úniku nebezpečnej látky, poskytovanie prvej predlekárskej a lekárskej pomoci postihnutým osobám. Druhá ukážka bola zameraná na vyslobodzovanie zranených osôb zo železničného vozňa poškodeného padnutým stromom, vytvorenie hniezda ranených a poskytovanie neodkladnej zdravotnej a lekárskej pomoci. V obdobnom duchu bola prezentovaná ukážka evakuácie postihnutých a zranených osôb z priestorov budovy železničnej stanice zamorenej nebezpečnou látkou. Zaujímavými boli ukážky členov Asociácie samaritánov SR, ktorí predviedli vyhľadávanie nezvestných osôb po vzniku mimoriadnej udalosti pomocou cvičených psov a poskytovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti týmto osobám. Mimoriadne zaujímavá a pútavá bola ukážka evakuačného tábora s činnosťou, ktorá súvisela s príjmom, evidenciou a umiestňovaním evakuovaného obyvateľstva v poľných podmienkach, ktorú zástupcovia Asociácie samaritánov SR predviedli aj v rámci cvičenia v územnom obvode Stará Lubovňa v júni tohto roka. Posledná ukážka v územnom obvode Stará Lubovňa sa uskutočnila v obci Čirč, kde zástupcovia povodia Dunajca a Popradu SVP š. p. v spolupráci s HaZZ prezentovali lokalizáciu a likvidáciu uniknutých ropných látok do rieky Poprad. Chybičkou tejto ukážky bolo, že pozorovatelia nemohli sledovať samotnú stavbu fažkej nornej steny, nakoľko táto už v rámci prezentácie bola postavená vopred. Účastníci mali už len možnosť vypočuť si nadväzujúci odborný komentár k postupu stavby nornej steny a následného spôsobu likvidácie zachytenej nebezpečnej látky prostriedkami HaZZ.

Evakuácia ohrozených zamestnancov

Dňa 14. septembra svoje ukážky prezentovali cvičiace zložky v územnom obvode Kežmarok. Prvá ukážka sa uskutočnila v spoločnosti Tatranská mliekareň, a. s., Kežmarok, kde bola prezentovaná činnosť právnickej osoby po vzniku mimoriadnej udalosti – únik amoniaku po poškodení stáčacieho ventilu pri jeho prečerpávaní z automobilovej cisterny do zásobníkov. Zamestnanci Tatranskej mliekárne, a. s., predviedli ukážku organizácie evakuácie ohrozených zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti. Na uvedenú ukážku nadväzovala praktická činnosť zložiek integrovaného záchranného systému pri likvidácii úniku nebezpečnej látky spojenej s poskytovaním neodkladnej zdravotnej a lekárskej pomoci postihnutým osobám a ich transport do nemocnice. Druhá ukážka – rozvinutie traumatologického plánu nemocnice na poskytnutie lekárskej starostlivosti pri veľkom počte zranených

bola v Nemocnici Dr. Vojtecha Alexandra Kežmarok, n. o. V rámci nej bolo možné vidieť činnosti súvisiace s triedením zranených podľa stupňa a rozsahu zranenia, ich ošetrovanie a zatriedovanie na určené oddelenia v rámci realizácie rozšíreného lôžkového fondu.

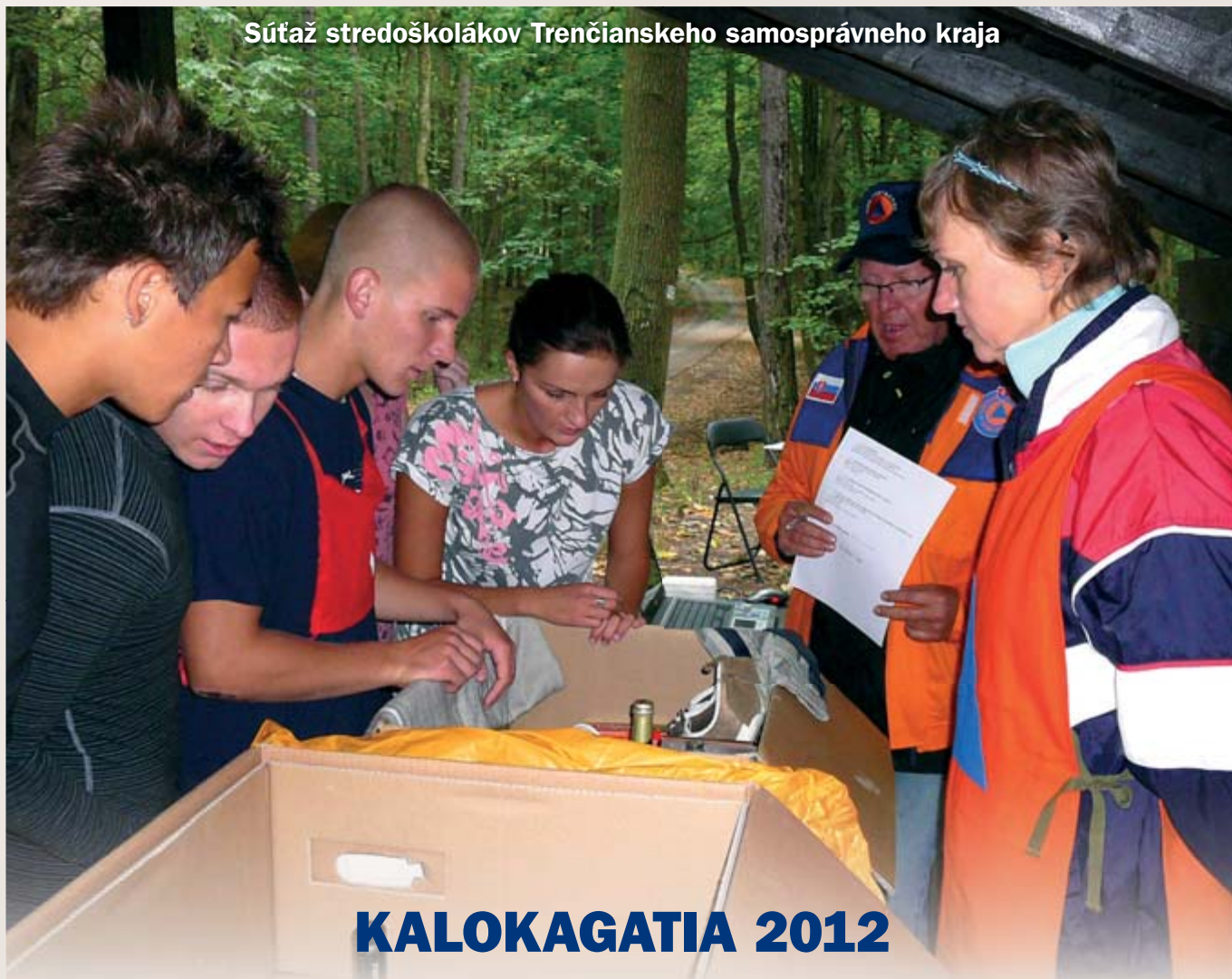
Cvičenie určite splnilo svoj cieľ. Prípadné nedostatky, zaznamenané v rámci rozboru cvičenia, budú pre cvičiacich návodom, ako sa týmto chybám vyhnúť pri riešení skutočných mimoriadnych udalostí. Záverom chcem poďakovať všetkým zúčastneným, ktorí sa podieľali na organizácii aj samotnej realizácii cvičenia a svojou troškou prispeli k jeho úspešnému priebehu.

Martin Pacinda
Odbor COaKR
Obvodný úrad Prešov
Foto: **archív ObÚ**

Odvoz zranených

Súťaž stredoškolákov Trenčianskeho samosprávneho kraja

KALOKAGATIA 2012

V lesoparku Brezina v Trenčíne sa dňa 14. septembra za náročných poveternostných podmienok uskutočnil už 6. ročník krajskej orientačno-vedomostnej súťaže žiakov stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK). Podujatie sa po prvý krát uskutočnilo v Trenčíne. Organizátorom súťaže KALOKAGATIA 2012 bolo Krajské centrum voľného času Trenčín spolu s TSK – odborom školstva a oddelením krízového riadenia.

Súťaž KALOKAGATIA 2012 je určená pre päťčlenné zmiešané družstvá (najmenej dve dievčatá) žiakov stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK a je orientačným, športovo-branným behom v teréne v dĺžke 3 km. Na vytýčenej trati je 6 kontrolných stanovišť, na ktorých sú pretekári bodovo hodnotení za odpovede na otázky z oblasti zdravotnej, geografickej, histórie, športu, dopravy, civilnej ochrany, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ap.

Do organizácie súťaže sa zapojili aj zamestnanci oddelenia krízového riadenia Trenčianskeho samosprávneho kraja, ktorí na stanovišti č. 2 pre súťažiacich pripravili na riešenie tri úlohy. Najskôr v prvej etape absolvovali desať testových otázok, ktoré žiaci preberali v povinnom učive Ochrana života a zdravia. V druhej etape súťažiaci rozoznávali varovné signály civilnej ochrany a popisovali činnosť po zhadnení týchto signálov. Na záver rozhodca uviedol družstvo do modelovej situácie ohrozenia, ktorá vyústila do

evakuácie obyvateľstva. Súťažiaci mali za úlohu spoločne vybrať do evakuačnej batožiny z množstva rôznych predmetov desať správnych.

Súťaže sa zúčastnilo 11 škôl (družstiev), čo je v doterajšej histórii najvyšší

počet. Najlepšie si v súťaži počínali chlapci a dievčatá zo Spojenej školy Nováky, ktorí obhájili minuloročné prvenstvo. Druhé miesto získalo družstvo Obchodnej akadémie Považská Bystrica a tretie miesto obsadilo družstvo Gymnázia V. B. Nedožerského Prievidza.

Diplomy, poháre a vecné ceny odovzdal súťažiacim riaditeľ úradu TSK a predseda organizačného výboru pretekov Ing. Vladimír Buzalka. Pre motiváciu súťažiacich do ďalších ročníkov a propagáciu civilnej ochrany odovzdala vedúca oddelenia krízového riadenia TSK Ing. Ľubica Držková všetkým súťažiacim USB kľúč s vygravírovaným znakom TSK a šnúрку na krk s potlačou medzinárodného znaku civilnej ochrany. Víťaz pretekov sa zúčastní celoslovenského kola s medzinárodnou účasťou, ktoré sa uskutoční dňa 5. októbra v priestoroch Strelnice v Turanoch.

Ing. Tibor Szücs
oddelenie KR TSK
Foto: **archív TSK**

Príprava nového krízového manažmentu v Trenčianskom kraji

V plánovacích dokumentoch Obvodného úradu Trenčín na rok 2012 bola v zmysle zákona č. 387/2002 Z. z. o riešení krízových situácií mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov plánovaná príprava krízových štábov a evakuačných komisií obvodných úradov Trenčianskeho kraja na mesiac máj. Vzhľadom na pripravované zmeny na postoch prednostov obvodných úradov a prednostov úradov špecializovanej štátnej správy sme preložili uvedenú prípravu na 6. septembra. Bola to dobrá voľba, pretože školiť odchádzajúcich prednostov nemalo žiadny význam.

Program odbornej prípravy sme pripravili za úzkej spolupráce so Strediskom vzdelávania a prípravy civilnej ochrany Nitra, odkiaľ nám vyšli v ústrety pri zabezpečení teoretickej prípravy nového manažmentu. K niektorým konkrétnym povinnostiam obvodných úradov vystúpili aj zástupcovia odboru civilnej ochrany a krízového riadenia (COKR) ObÚ Trenčín. Keďže problematika krízových štábov a evakuačných komisií sa prelína, spojili sme prípravu oboch do jedného celku.

Vedúci odboru COKR ObÚ Trenčín v úvode oznámil nový krízový manažment obvodných úradov s hlavnými úlohami, ktoré budú obvodné úrady plniť do konca tohto roka a tiež s niektorými úlohami, ktoré ich čakajú v roku 2013. Pripomenul obvodným úradom, že pri riešení mimoriadnych udalostí majú k dispozícii sekretariáty krízových štábov, ktoré zabezpečujú informácie pre prednostov obvodných úradov. Sekretariáty sú tvorené zamestnancami odborov civilnej ochrany a krízového riadenia a sú doplnené o zamestnancov iných odborov ObÚ. Prednostov ObÚ požiadal, aby zamestnancom odborov COKR vytvorili skutočne adekvátne podmienky pre ich prácu. Sú to totiž ľudia, ktorí budú vedieť poradiť, pomôcť a v ťažkých chvíľach sa správne rozhodnúť. Uviedol, že to nie je jednoduché, pretože často ide o životy ľudí. Za predchádzajúceho vedenia boli tieto otázky na obvodných úradoch absolútne podcenené a podľa jeho slov mali predchádzajúci prednostovia z pekla šťastie, že nevznikli vážne mimoriadne udalosti.

Účastníkov prípravy informoval aj o cvičení, ktoré vykoná ObÚ Trenčín v súčinnosti

s ObÚ Prievidza v dňoch 3. a 4. októbra na tému Príprava a vydávanie rozhodnutí určeným právnickým osobám, fyzickým osobám oprávneným na podnikanie a fyzickým osobám, ktorým môže byť uložená povinnosť poskytnúť vecné prostriedky, ubytovanie a pracovná povinnosť na základe podkladov a návrhov územnej vojenskej správy. Ďalšie cvičenie sa uskutoční v dňoch 17. a 18. októbra na tému Činnosť krízových štábov obvodných úradov v Trenčianskom, Nitrianskom a Trnavskom kraji a ich evakuačných komisií po havárii jadrového zariadenia v Jaslovských Bohuniciach spojenie s únikom rádioaktívnych látok. V Trenčianskom kraji bude cvičiť aj ObÚ Nové Mesto nad Váhom. Vedúci odboru spomenul aj reorganizáciu štátnej správy, ktorá sa pripravuje v súlade s programom ESO. Zdôraznil, že úloha v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia je v tomto roku ešte veľa a požiadal prednostov obvodných úradov, aby vytvorili zamestnancom odborov COKR podmienky na ich splnenie.

Ďalším bodom programu bola Analýza územia Trenčianskeho kraja z hľadiska možného vzniku mimoriadnej udalosti, ktorá je základným plánovacím dokumentom krízového plánovania obvodných úradov. Analýzu popretkávanú skúsenosťami z minulosti predniesol Ing. Jankovič z odboru COKR ObÚ Trenčín. Informoval prítomných aj o hlavných ohrozovateľoch Trenčianskeho kraja po jednotlivých okresoch a spomenul aj konkrétne mimoriadne udalosti, ktoré sa v minulosti stali na území kraja.

Podobným spôsobom vysvetlila Ing. Reháková oblasť evakuácie, plánovania eva-

kuácie, povinnosti členov komisií a časové normy z Plánu evakuácie Trenčianskeho kraja.

Zostávajúci čas prípravy bol daný k dispozícii zástupcovi Strediska vzdelávania a prípravy v Nitre Ing. Nemešovi, ktorý preškolil nový manažment v nasledovných oblastiach:

- Varovné signály
- Činnosť zamestnancov a klientov zariadení po vyhlásení varovných signálov
- Kolektívna ochrana
- Evakuácia zariadení po vzniku mimoriadnej udalosti
- Povinnosti členov krízových štábov po vyhlásení mimoriadnej situácie
- Legislatíva týkajúca sa civilnej ochrany
- Záchranne práce, príkaz na záchranne práce

Myslíme si, že prvá príprava nového krízového manažmentu obvodných úradov bola vstupnou prípravou, ktorá hlavným funkcionárom obvodných úradov a úradov špecializovanej štátnej správy dostatočným spôsobom ozrejmila aspoň čiastočný rozsah plnenia povinností odborov civilnej ochrany a krízového riadenia.

Ing. František Mikuš

vedúci odboru COKR ObÚ Trenčín

Foto: **archív ObÚ Trenčín**

In the column of We Have Noticed readers are informed about the cooperation exercise named PIENINY 2012. Its topic was activity of the state administration, self-government and the integrated rescue system in organizing measures and management of rescue works after the emergency occurrence – windstorm. During the first day of the exercise readiness of crisis staff members at each level of management was examined. The second and the third day of the exercise practical demonstrations aimed at the leaked dangerous substance identification and range of leakage from a damaged tank wagon, localization and removal of the leakage and provision of paramedical and medical help to the affected people were held. The next demonstration was aimed at the rescue of the injured people from the railway carriage, and forming of the nest of the injured and provision of the urgent health and medical help.

Neoprávnené volania na tiesňovú linku 112

Neoprávnenými tiesňovými volaniami odkláňajúcimi poskytovanie tiesňových služieb od ľudí nachádzajúcich sa v život ohrožujúcich situáciách, kedy potrebujú nevyhnutnú pomoc sú ohrozené všetky tiesňové služby. V niektorých prípadoch môže ísť o otázku života a smrti.

Európske krajiny bojujú proti neoprávneným volaniam rôznymi spôsobmi. Operatívny dokument Európskej mimovládnej organizácie EENA (European Emergency Number Association) s názvom Neoprávnené volania na linku tiesňového volania (False Emergency Calls), analyzuje problematiku neoprávnených volaní a zároveň poskytuje možnosti redukčných opatrení zneužitia čísla tiesňového volania.

POJEM NEOPRÁVNEŇ TIESŇOVÉ VOLANIE

V podmienkach Slovenskej republiky znamenajú neoprávnené volania zneužitie čísla tiesňového volania tým, že volajúci úmyselne vyžiada poskytnutie pomoci, ktorá nebola potrebná, alebo blokuje číslo tiesňového volania, aj keď nie je ohrozený život, zdravie, majetok, životné prostredie alebo verejný poriadok. Neoprávnené volania sú volania bez udalosti, nevyžadujúce pomoc v tiesni. Definícia pojmu neoprávnené tiesňové volanie nie je rovnaká pre všetky tiesňové služby v Európe. Cieľom operatívneho dokumentu EENA je opísať hlavné definície (neznamená to však, že všetky definície platia pre všetky koordinované strediská).

Neúmyselné neoprávnené volania

O neúmyselné neoprávnené volania ide napríklad v prípade tzv. vreckových vola-

ní, kedy osoba vytočí číslo omylom, napr. vytočením čísla na telefóne vo vrecku, aj so zablokovanou klávesnicou. Ďalším príkladom je nevhodné posúdenie tiesňovej situácie. Osoba posudzuje situáciu ako tiesňovú, avšak záchranné služby ju za tiesňovú nepovažujú, napr. strata kľúčov od bytu. Do tejto skupiny patria taktiež automatické neoprávnené volania, vyvolané automatickými zariadeniami, napr. alarm, bezpečnostné zariadenie a iné, ktoré riadne nefungujú. Dokument zaraďuje do prvej oblasti neoprávnených volaní aj chybné vygenerované neoprávnené hovory, čiže hovory chybné vygenerované kvôli chybám v sieti alebo v zariadení a chybné vytočené číslo, kedy osoba omylom vytočí číslo tiesňového volania, pričom chce vytočiť číslo podobné.

Úmyselné neoprávnené volania

Medzi úmyselné neoprávnené volania patrí prípad, kedy osoba volá na linku tiesňového volania, pričom sa chce len niečo spýtať, resp. o niečom sa porozprávať. Vyžadovaná informácia však nesúvisí s poskytovaním služieb prostredníctvom tiesňovej linky. Ďalším príkladom je falošné volanie, tzn. falošná tieseň, resp. zlomyseľné volanie, kedy tiesňová situácia evidentne neexistuje. Do druhej skupiny patria taktiež prípady zabávania sa detí. Dieťa volajúce operátorovi roz-

práva veci, ktoré nesúvisia s potrebou pomoci v tiesni a v pozadí je obvykle počuť aj iné detské hlasy. Úmyselným neoprávneným volaním je aj prípad, keď sa na linku tiesňového volania obracia osoba trpiaca určitou formou psychickej choroby, zväčša aj opakovane a ohlasuje situáciu, ktorá môže byť vymyslená. Patria sem tiež situácie hrubého správania sa a urážania operátora, pričom volajúci neohlasuje žiadnu tiesňovú situáciu, ako aj prípady okamžitého polozenia telefónu, kedy osoba zavolá na linku tiesňového volania, avšak okamžite a úmyselne položí telefón. Posledným príkladom je tzv. tichý hovor, t. j. osoba zavolá na linku tiesňového volania, avšak úmyselne zostane ticho.

Špecifickým príkladom zneužitia linky sú volania mobilným telefónom bez SIM karty.

OPATRENIA NA BOJ PROTI NEOPRÁVNEŇM VOLANIAM

V podmienkach Slovenskej republiky je najvýznamnejším procesným opatrením boja proti neoprávneným volaniam na linku tiesňového volania 112 zavedenie oznamov pred identifikovanými a neidentifikovanými hovormi (tzv. hlások) v nasledujúcom znení: „Číslo tiesňového volania 112. The emergency number 112. Vaše volanie môže byť vyhodnotené ako neoprávnené. Momentálne zisťujeme identifikačné číslo vášho telefónu. Pokiaľ za zneužitie čísla tiesňového volania je do 1 659 eur. V prípade, že skutočne potrebujete pomoc, čakajte na spojenie s operátorom.“ Vychádzajú z § 19, ods. 1, písm. a) zákona č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov sa priestupku na úseku integrovaného záchranného systému dopustí osoba, ktorá „zneužije linku tiesňového volania tým, že úmyselne vyžiada poskytnutie pomoci, ktorá nebola potrebná, alebo úmyselne blokuje linku tiesňového volania.“ Podľa § 19, ods. 2 zákona, za vyššie spomenutý priestupok môžu obvodné úrady uložiť pokutu do výšky 1 659 eur.

Získanie telefónneho čísla volajúceho je prvým krokom v boji proti neoprávneným volaniam na linku tiesňového volania. Táto informácia predstavuje jedinú spojenie s osobou, ktorá tiesňovú službu kontaktovala. Z tohto dôvodu je potrebné

zabezpečiť, aby sa správna informácia o identifikácii volajúceho dostala na koordinačné stredisko. Treba však podotknúť, že koordinačné strediská majú v niektorých prípadoch s identifikáciou volajúceho problémy a to predovšetkým v prípade volajúcich využívajúcich roamingové služby (národné a medzinárodné). V prípade, že je mobilný telefón bez SIM karty, identifikácia volajúceho nie je možná a osoby zneužívajúce linku tiesňového volania tak majú výhodu anonymity.

Operatívny dokument False Emergency Calls vymedzuje nasledovné opatrenia, ktoré môžu viesť k predchádzaniu zneužitia tiesňových služieb (pred uskutočnením hovoru), ako aj k potrestaniu zneužitia tiesňových služieb (po uskutočnení hovoru):

Vzdelávanie

Predstavuje základný pilier predchádzania zneužitiu linky tiesňového volania. Všetky linky tiesňového volania zaznamenávajú množstvo neoprávnených volaní detí, pričom ich počet by sa mohol znížiť vzdelávaním detí o zmysle a využívaní liniek. Okrem detí by však v danej oblasti mali byť vzdelávaní aj dospelí. V prípade Slovenska ide o príležitostné osvetové aktivity, ako napríklad Deň 112.

Úvítacia správa

V niektorých krajinách neodpovedá na hovor automaticky operátor. Volajúcemu môže krátka správa oznamovať, že sa snaží o dovolanie sa na číslo tiesňového volania a požaduje zotrvanie na linke pokiaľ potrebuje pomoc. Tento typ správ znižuje množstvo neoprávnených volaní. V podmienkach Slovenskej republiky je pred hovorom na linku tiesňového volania 112 oznam o dovolaní sa na linku tiesňového volania 112.

Komunikácia

Pravidelná komunikácia prostredníctvom kampaní, verejnej reklamy a reklamy v televízii môže zdôrazniť správne, resp. nesprávne použitie linky tiesňového volania.

Varovanie

V niektorých prípadoch je počet neoprávnených volaní tak vysoký, že je nevyhnutné prijať určité varovné opatrenia. Zodpovedné orgány niektorých krajín sa rozhodli varovať obyvateľov o skutočnosti, že v prípade zneužitia linky tiesňového volania môžu byť identifikovaní. Niektoré krajiny sa dokonca rozhodli varovať občanov, že v prípade neoprávneného volania môžu byť stíhaní. V daných prípadoch sa ako určitý varovný mechanizmus využívajú médiá, napr. zverejnenie informácie o páchatelovi a priestupku. V Slovenskej republike pred neidentifikovanými volaniami využívame edukačný oznam a varovanie o možnosti udelenia pokuty za

zneužitie čísla tiesňového volania 112 do výšky 1659 eur.

Stíhanie a potrestanie

Stíhanie a potrestanie predstavujú už prísnejšie opatrenia pre ľudí, ktorí zneužívajú linku tiesňového volania. Telefónne čísla týchto ľudí môžu byť zablokované, resp. zaznamenané do čiernej listiny. Vo väčšine krajín sú občania povinní z dôvodu neoprávneného volania uhradiť náklady spojené s nepotrebnou mobilizáciou (niekedy aj vtedy, ak k mobilizácii nedôjde).

Kooperácia s poskytovateľmi sietí s cieľom preskúmať možné dopady nových technológií

Na tiesňové služby má taktiež dopad technologický rozvoj. Z tohto dôvodu sú potrebné strategické rokovania s poskytovateľmi služieb, s cieľom minimalizovať negatívne dopady a maximalizovať možné výhody.

Využitie spätných volaní

Cieľom volania späť je zistiť, či tiesňová situácia existuje, resp. neexistuje.

Starostlivé vedenie hovorov

Starostlivé vedenie hovoru zahŕňa štandardné otázky smerujúce k filtrovaniu neoprávnených volaní.

Sieťové filtre

So zámerom minimalizovať neoprávnené volania je možné použiť tzv. sieťový filter, ktorý po zistení vygenerovaného volania na linku tiesňového volania 112, spôsobeného chybami v sieti, zavádza 4-sekundové čakanie pre prípad vygenerovania ďalších možných čísiel. Ak k vygenerovaniu ďalších čísiel nedôjde, hovor bude ukončený.

TECHNOLÓGIE UMOŽŇUJÚCE TIESŇOVÝM SLUŽBÁM REDUKOVAŤ DOPADY ZNEUŽITÍ ČÍSEL TIESŇOVÉHO VOLANIA

Dostupnosť IMEI (unikátne číslo pridelené výrobcou mobilného telefónu) – ak nie je číslo volajúceho dostupné, napr. kvôli hovorom bez SIM karty, IMEI je jedinou dostupnou informáciou na uskutočnenie aktivity proti volajúcemu zneužívajúcemu číslo tiesňového volania a to aj napriek tomu, že neexistuje istota identifikácie volajúceho. V podmienkach Slovenskej republiky je možné, že volanie na linku tiesňového volania 112 sa môže javiť ako neidentifikované, hoci je uskutočnené z telefónu so SIM kartou v prípade, ak sa volajúci nachádza na území, ktoré nie je pokryté signálom jeho domovskej siete, napr. na horách.

Lokalizovanie volajúceho – operátor môže nájsť adresu, z ktorej sa hovor uskutočnil. Informácia môže byť využitá na overenie zhody s informáciou poskytnutou volajúcim. V Slovenskej republike sú lokalizované všetky identifikované volania.

Možnosť overiť, či od volajúceho boli zaznamenané viaceré hovory – zaznačenie telefónu/IMEI čísla volajúceho, ktorý neoprávnené volanie na linku tiesňového volania uskutočnil, môže byť veľmi užitočné na upozornenie operátora, že daný volajúci pravdepodobne opäť uskutočňuje neoprávnené volanie. Na Slovensku táto funkcionality nie je zavedená.

Možnosť zmeniť prioritné poradie hovoru – v prípade, že je telefónne číslo zaznamenané ako číslo častého neoprávneného volania volajúceho a iné volania sú v poradí, hovor uskutočnený z tohto čísla môže byť vybavený operátorom ako posledný.

Možnosť nasmerovať hovory bez identifikácie volajúceho do iného poradia hovoru – množstvo hovorov bez identifi-

kácie volajúceho sú v konečnom dôsledku definované ako neoprávnené hovory, preto niektoré tiesňové služby presmerovali tieto hovory na automatickú správu, ktorá vyzýva volajúceho na stlačenie niektorého telefónneho čísla, ak je pomoc operátora skutočne potrebná.

Hovory na linku tiesňového volania sú nahrávané – nahrávanie hovorov umožňuje tiesňovým službám využiť nahrávku proti osobe zneužívajúcej linku tiesňového volania. V Slovenskej republike sú všetky hovory na linku tiesňového volania nahrávané.

Automatická SMS – niektoré tiesňové služby využívajú SMS ako prostriedok varovania pred neoprávnenými volaniami, čo vedie k šetreniu času a zlepšeniu celého procesu. Na Slovensku sa daná služba nevyužíva.

Automatické oznamy pred hovorom – niektoré tiesňové služby využívajú hlasové oznamy pred hovorom, ako spôsob

uskutočňujúci neoprávnené volanie môže byť od volania odrazený a uvoľní linku.

Automatické vopred nahraté správy – vopred nahraté správy môžu byť prístupné v rozhraní operátorov. Ak operátor zistí, že sa volajúci nenachádza v tiesňovej situácii, hovor môže byť prepojený na automatickú správu.

Využitie interaktívneho hlasového systému odpovede – slúži na pomoc riešenia podozrivého neoprávneného volania na linku tiesňového volania, ktoré nahrádza štandardné otázky operátorov koordinačných stredísk.

Štatistika – uchovanie a klasifikovanie štatistických údajov môže byť veľmi užitočné na overovanie prijatých opatrení.

Možným technologickým opatrením je aj nepovolenie volania z mobilných telefónov bez SIM kariet (nie však vo všetkých krajinách), prípadne sieťové filtre v prípade, ak po čísle 112 nasledujú ďalšie čísla (ktoré indikujú náhodné vytočenie čísla).

založených udalostí skutočnosť, že sa jedná o zneužitie linky tiesňového volania, nie vždy sa po priradení volania vie, že v danom prípade ide o neoprávnené volanie.

- Operátor sa spýta volajúceho na lokalizáciu a porovná túto informáciu s automatickým lokalizovaním volajúceho, ak existuje podozrenie na zneužitie linky tiesňového volania 112. V Slovenskej republike sa tento postup vykonáva. Avšak v niektorých prípadoch môže operátor len ťažko vyhodnotiť, či volajúci hovorí pravdu, alebo nie.
- Operátor sa pýta volajúceho špeciálne otázky. V niektorých prípadoch môže prepojiť hovor na špecializované dispečera, napr. lekára, policajta, hasiča, s cieľom získať širšie informácie. Na Slovensku operátor kladie volajúceho špecifické otázky, ktoré však nie sú exaktne stanovené, tzn., že je na posúdení daného operátora, aké otázky bude volajúceho klásť, s cieľom zistenia potenciálneho neoprávneného volania na linku tiesňového volania 112. Ak má operátor pochybnosť o pravdivosti získaných informácií, volajúcu osobu upozorní na možné dôsledky zneužívania linky tiesňového volania.
- Ak sa volajúci nenachádza v tiesňovej situácii, operátor označí hovor ako neoprávnený. Týmto spôsobom sa číslo volajúceho bude zobrazovať aj v budúcich hovoroch na linku tiesňového volania. V SR táto možnosť existuje, avšak len v priebehu jednej zmenovej služby operátora (viď postup č. 1).
- V prípade opakujúcich sa neoprávnených volaní z rovnakého čísla, operátor navrhne jeho zaradenie do čiernej listiny, varuje volajúceho, pošle automatickú SMS ap. Táto možnosť v podmienkach Slovenskej republiky neexistuje, preto je operátor povinný riešiť každý prichádzajúci hovor na linku tiesňového volania bez ohľadu na skutočnosť, že existuje dôvodná pochybnosť o oprávnenosti hovoru.

Spracované na základe dokumentu EENA Operations Document – False Emergency Calls. Viac informácií o EENA a o predmetnom dokumente je možné nájsť na internetovej stránke http://www.eena.org/ressource/static/files/2012_05_04-3.1.2.fc_v1.1.pdf

Mgr. Daniela Krchnavá
Mgr. Peter Fridmanský
sekcia IZS a CO MV SR
Foto: **archív redakcie**

varovania pred neoprávneným volaním, čo vedie k šetreniu času a zlepšeniu celého procesu. V Slovenskej republike sú využívané vyššie spomenuté oznamy pred identifikovanými a neidentifikovanými hovorami (hlásky).

Automatické vylúčenie – niektoré tiesňové služby využívajú dočasné vylúčenie ako prostriedok varovania pred neoprávnenými volaniami. Vlastník zablokovaného telefónu môže požiadať o odblokovanie s tým, že sa bude koordinačnému stredisku identifikovať (odblokovanie môže byť taktiež automatické po uplynutí 24 hodín). V SR sa táto funkcionálna nevyužíva.

Automatická uvítacia správa – tiesňové služby môžu vítať volajúcich prostredníctvom automatickej hlasovej správy. Volajúci

Odporúčaný postup EENA pre vedenie hovoru pri neoprávnenom volaní na linku tiesňového volania

- Ak je to možné, operátor zistí, či existuje nejaká informácia týkajúca sa predchádzajúcich volaní z daného telefónneho čísla. V Slovenskej republike je koordinačné stredisko schopné zachytiť údaje o opakovaných volaniach len v rozmedzí jednej zmenovej služby. Operátor založí udalosť neoprávneného volania v koordinačnom centre a pri opakovanom volaní z identického telefónneho čísla má operátor možnosť priradiť udalosť k predchádzajúcemu neoprávnenému volaniu. Keďže operátori nie sú povinní zapisovať do

Implementácia Akčného plánu EÚ na riešenie CBRN udalostí

Tento príspevok vychádza zo záverov prijatých na zasadnutí pracovnej skupiny chemickej sekcie pre implementáciu Akčného plánu EÚ na znižovanie CBRN hrozieb a je pokračovaním v oblasti návrhu príručky Európskej únie na CBRN zásahy. Ako som už uviedol, smernica charakterizuje štyri fázy riešenia CBRN udalostí a navrhuje popis obsahu a činností, ktoré by mala reálna smernica konkrétne zahŕňať. Niektoré potreby pre riešenie CBRN udalostí som doplnil podľa svojich doterajších skúseností, ktoré som získal z praxe.

Stručný popis fáz riešenia CBRN udalosti a zopakovanie z predchádzajúceho príspevku.

1. Fáza pohotovosti a pripravenosti jednotlivých záchranných tímov a zodpovedných organizácií v krajine za riešenie CBRN udalostí. Definícia požiadaviek na ich odbornú a praktickú prípravu. Definícia jednotlivých scenárov CBRN udalostí s návrhom na ich riešenie, účasť zastupujúcich zložiek. Doporučená technická vybavenosť záchranných tímov na riešenie CBRN udalostí.
2. Fáza prvej odozvy (reakcie) na konkrétnu CBRN udalosť. Popis systému spustenia jej riešenia, aktivácia záchranných tímov. Preverovanie a vyhodnocovanie prvých informácií o udalosti. Systém ich odovzdávania na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. Návrh opti-

málneho a rýchleho postupu riešenia špecifickej CBRN udalosti.

3. Fáza priameho zásahu, respektíve zásahov pri jej riešení. Príchod záchranného tímu na miesto CBRN mimoriadnej udalosti. Dodržiavanie bezpečnostných opatrení pri zásahu. Merania detekcie nebezpečných látok alebo meraní radiácie, s určením hraníc kontaminovaného pásma. Stanovenie typu a charakteru CBRN udalosti. Úlohy a povinnosti záchranných tímov zúčastňujúcich sa priamo (v mieste) CBRN udalosti. Pomoc zasiahnutým obetiam a ich dekontaminácia. Dekontaminácia zasiahnutých plochy, územia.
4. Fáza riešenia priamych následkov CBRN udalosti. Zabezpečovanie transportu zasiahnutých z kontaminovaného pásma. Poskytovanie prvej

pomoci a psychosociálnej podpory zasiahnutým obetiam. Monitoring po dekontaminácii zasiahnutého pásma. Systém a spôsob odovzdávania informácií o stave riešenia CBRN udalosti (reporting), podávanie informácií pre médiá.

Pred tým, ako pristúpim k podrobnejšiemu popisu druhej fázy návrhu tejto príručky, chcel by som zdôrazniť, že okrem požiadaviek na spôsobilosť a pripravenosť jednotlivých záchranných tímov (splnenie požiadaviek na odbornú a praktickú úroveň vykonávaním tréningov), popisuje prvá fáza aj požiadavky na technickú vybavenosť záchranných tímov, ktoré budú pracovať priamo v ohrozenom prostredí. Príkladom je typické vybavenie ako:

- prostriedky individuálnej ochrany podľa typu CBRN udalosti, (PIO – ochrana dýchacích ciest – maska, alebo dýchací prístroj, ochranný odev, ochranná obuv, ochranné rukavice, ap.),

- detekčná technika na detekciu nebezpečných látok, respektíve rádioaktívneho žiarenia (podľa typu CBRN udalosti),
- príslušenstvo na bezpečné odobranie vzoriek,
- dekontaminačné prostriedky na dekontamináciu vlastného záchranného tímu, detekčnej techniky a obalov odobratých vzoriek,
- prostriedky na vytýčenie a označenie nebezpečného pásma,
- komunikačné prostriedky pre podávanie správ,
- ďalšie špecifické vybavenie tímu podľa typu CBRN udalosti.

Tiež chcem spomenúť, že do prvej fázy spadá ešte návrh scenárov pre jednotlivé typy CBRN udalostí. Tieto scenáre majú zahŕňať aj postupy ich riešenia s patričnými zodpovednosťami a právomocami záchranných tímov a organizácií, podieľajúcich sa na riešení udalosti.

FÁZA 2 – PRVÁ ODOZVA (REAKCIA) NA RIEŠENIE CBRN UDALOSTI

Snáď najdôležitejším prvkom tejto fázy je získanie čo najpresnejších informácií o CBRN udalosti pre riadiaci tím a ich správne vyhodnotenie. Získanie najpresnejších informácií o lokalizácii udalosti,

určenie jej charakteru (o aký typ CBRN udalosti ide), získanie výsledkov prvých meraní, napr. z radiačnej siete, ak ide o radiačnú udalosť, ďalej získanie informácií o počte zasiahnutých obetí, rozsahu škôd a ďalších informácií o udalosti. Veľmi dôležitým prvkom je správne vyhodnotenie informácií riadiacim tímom. Nesprávne vyhodnotenie informácií totiž vedie k chybným záverom a nesprávne mu nasadeniu záchranných tímov. Potom môže dôjsť k vyšším stratám na životoch, poškodeniu zdravia, vyšším škodám a v konečnom dôsledku aj vyšším nákladom na riešenie CBRN udalosti. Ďalším, nie menej dôležitým prvkom, je spôsob vyznenia kompetentných záchranných tímov a organizácií. Ide o tzv. spustenie poplachu – pohotovosti s vystavením písomných príkazov na výjazd záchranného tímu. Tieto príkazy sú špecifické pre každú záchrannú jednotku a musia byť jasné a zrozumiteľné. Prvá výzva na záchranu musí smerovať k záchrane životov a musí dbať na bezpečnosť záchranných tímov. Je tu opäť správne vyhodnotenie informácií o mimoriadnej udalosti. Ako pomoc pre vyhodnotenie informácií je možné použiť aj rôzne podporné programy (ERG, CIP-REGIS, ALOHA a iné), kde je možné stanoviť oblasť poškodzujúcu zdravie človeka, v ktorej je potrebné použiť ochranné

prostriedky. Ide hlavne o CBRN udalosti väčšieho rozsahu, kde môžu aj prístupové cesty pre záchranné tímy spadať do oblasti nebezpečnej zóny. Ďalším veľmi dôležitým prvkom je rozsah CBRN udalosti, z čoho vyplýva aj kompetentnosť riešiť takúto situáciu napr. na úrovni obvodu, kraja, regiónu, či štátu. V prípade, ak ide o veľký rozsah CBRN udalosti a je potrebná medzinárodná pomoc, je ďalším krokom kontakt na Monitorovacie a informačné centrum EÚ, s cieľom podania písomnej informácie o charaktere CBRN udalosti a vyžiadanie si pomoci prostredníctvom medzinárodných záchranných modulov, vytvorených k tomu účelu s uplatnením tzv. Mechanizmu Spoločenstva pre civilnú ochranu. V takomto prípade je tiež potrebné napojenie sa na Spoločný núdzovo komunikačný a informačný systém CECIS (Common Emergency and Information System), s cieľom výmeny informácií medzi monitorovacím a informačným strediskom a spoločnými kontaktnými miestami v rôznych štátoch, za účelom pomoci pri riešení mimoriadnej situácie.

V ďalšom čísle revue sa budeme venovať ďalším dvom fázam CBRN udalosti.

Ing. Peter Novotný
vedúci KCHL CO Jasov
Foto: **archív redakcie**

Styrén ohrozoval zamestnancov

V areáli bývalej Matadorky na Úderníckej ulici v Bratislave-Petržalke 26. septembra unikla chemická látka. Intoxikovaných bolo 16 zamestnancov firmy Kugele. Zisťovaním príčiny kontaminácie bolo poverené Kontrolné chemické laboratórium civilnej ochrany v Nitre.

Na základe zásahu príslušníkov HaZZ bola ako nebezpečný objekt identifikovaná firma Auto-Klíma, pracujúca s chemikáliami obsahujúcimi nebezpečné látky, najmä na báze styrénu. V podstate ide o vinylbenzén, ktorý je klasifikovaný ako nebezpečná chemická látka (výbušná, horľavá, zdraviu škodlivá), ktorá pri dlhodobom pôsobení môže vyvolávať karcinogénne zmeny. Látka sa prejavuje tak, že pri nižších koncentráciách spôsobuje podráždenie očí, horných dýchacích ciest a dýchacích orgánov. Pri vyšších koncentráciách môže spôsobiť bolesti hlavy, žalúdka, a tiež vyvolať celkový psychický stres z ohrozenia organizmu.

Situácia bola komplikovaná v tom, že intoxikácia nastala u zamestnancov firmy, ktorá s nebezpečnými látkami nepracovala. Bolo potrebné zistiť, či pôvodcom je firma Auto-Klíma, alebo zdroj pochádza zo samotnej firmy Kugele.

Pozornosť odborníkov z kontrolného chemického laboratória civilnej ochrany bola v súčinnosti s príslušníkmi HaZZ zameraná na komplexné zmonitorovanie –

t. j. zistenie skutočnej chemickej situácie v oboch uvedených objektoch.

Priebežne sa robila analýza zameraná na zistenie chemickej látky v ovzduší, ktorá spôsobuje intoxikáciu. Na základe meraní priamo v uvedených objektoch bola potvrdená látka styrén aj v objekte Auto-Klíma, aj v objekte Kugele. Na základe odhadov, ktoré dokázali aj následné merania, bola najvyššia koncentrácia nameraná v objekte Auto-Klíma. Tu však zamestnanci pracovali s aktívnou individuálnou protichemicou ochranou, zameranou na ochranu dýchacích orgánov. Keďže oba menované subjekty boli oddelené mechanickou prekážkou (pochybnéj kvality a účinnosti voči plynom a parám!), bolo potrebné zistiť príčinu, ako mohlo prísť k intoxikácii zamestnancov, ktorí s látkou nepracovali.

Vysvetlenie bolo treba hľadať v celkovom pozíciom usporiadaní oboch objektov, so zameraním najmä na možné prúdenie plynu a tým spoľahlivo určiť pohyb intoxikujúcich látok (styrénu) v danom prostredí. Na základe obhliadky za účasti zodpovedných zástupcov oboch uvedených firiem bolo zistené rozmiestnenie filtračnoventiláčnych a ventiláčnych zariadení.

PREČO VLASTNE DOŠLO K INTOXIKÁCIÍ?

Odpoveď možno hľadať v existujúcom stave ventiláčnych zariadení. Vo firme Auto-Klíma uvoľňovaná vysoká koncentrácia styrénu (na základe meraní vzoriek ovzdušia a následne odhadov k východiskovému stavu koncentrácie) – odhad na úroveň koncentrácie vo výške 200 až 300 ppm – prechádzala odvetrávacím zariadením von z budovy. V nadväznosti na overenú meteorologickú situáciu, najmä smer prúdenia vzduchu (od východu – juhovýchodu a juhu), bola následne z dôvodu pasívnej vzduchotechniky (znamená, že vetracia vrtula reagovala na smer vetra) nasávaná do susediacej budovy, nakoľko približne 2 až 2,5 m je osadený ventilátor na vstupe do budovy Kugele. Niekoľkohodinový únik intoxikujúcej látky (styrénu) spôsobil nahromadenie jej koncentrácie na viac ako 20 až 50 ppm, v dôsledku čoho došlo k intoxikácii zamestnancov firmy Kugele. Príčinou môže byť aj nedokonalá stenová bariéra medzi jednotlivými objektmi.

V čase približne 18:00 hod. bol objekt odovzdaný do užívania obom majiteľom uvedených firiem a zároveň bola garantovaná bezpečnosť objektov.

Poznámka: samozrejme myslené v tom čase po incidente.

ZÁVER – FAKTY A POUČENIE

- K intoxikácii došlo z dôvodu úniku plyného styrénu z materiálov používaných vo firme Auto-Klíma. Následne dochádzalo k prenikaniu plyného styrénu do budovy objektu Kugele z dôvodu

pasívnej vzduchotechniky a prúdenia látky vplyvom poveternostnej situácie, ako aj nedokonalaj izolácie medzi objektami.

- Plyný styrén klasifikujeme ako látku nebezpečnú pre zdravie človeka. Z hľadiska závažných hygienických limitov, podľa Nariadenia vlády SR č. 471/2011 Z. z., prílohy č. 1, sú limitujúce dve úrovne koncentrácií a to 20 ppm, čo zodpovedá hmotnostnej koncentrácii = 85 mg/m³ a expozícia 50 ppm, čo zodpovedá hmotnostnej koncentrácii = 212 mg/m³.
- Z našich meraní a symptómov – príznakov po intoxikácii predpokladáme, že v priestore intoxikácie osôb bola koncentrácia v rozpätí 30 a viac ako 50 ppm.
- Na základe operatívosti všetkých aktérov, záchranných zložiek IZS, boli vykonané všetky opatrenia na minimalizáciu ohrozenia zamestnancov okolitých objektov a v okolí objektu.
- K ohrozeniu civilného obyvateľstva nedošlo.

Aj táto udalosť poukazuje na potrebu venovať zvýšenú pozornosť najmä malým objektom, ktoré pracujú s nebezpečnými látkami a v plnom rozsahu tak v praxi rea-

lizovať ustanovenia vyhlášky Ministerstva vnútra SR č. 160/2012 Z. z., o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva vnútra SR č. 445/2007 Z. z., známa aj pod názvom vyhláška Ministerstva vnútra SR č. 533/2006 Z. z.

Ing. Miloš Kosír
vedúci KCHL CO Nitra
Foto: **archív redakcie**

In the column of Population Protection the readers will find the article named Styrene Threatening Employees. The author, the head of the Control Chemical Laboratory of Civil Protection in Nitra, describes the rescue operation in the premises of one of Bratislava business firms in which the dangerous substance of styrene leaked. Sixteen employees of the Kugele firm were intoxicated. The situation was complicated because intoxication occurred with the employees of the firm that were not working with the dangerous substance. It was necessary to identify the source and the cause of the leakage. The attention of the experts from the Control Chemical Laboratory of Civil Protection in Nitra in cooperation with the staff of the Fire and Rescue Brigade was focused on complex monitoring of the situation in the premises of both firms.

Dozor nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o HZS zabezpečuje obvodný úrad

Smernicou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 11. januára 2010 pribudli do kompetencie obvodných úradov na úseku civilnej ochrany aj úlohy vyplývajúce zo zákona č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o HZS). Tieto úlohy sa týkajú kontrolnej činnosti, ktorá sa zameriava na dodržiavanie povinností ustanovených uvedeným zákonom, dozorom nad dodržiavaním povinností ustanovených týmto zákonom a riešenie priestupkov a pokút za porušenie určených povinností zo zákona o Horskej záchrannej službe.

Z dôvodu absencie akýchkoľvek pokynov, usmernení a metodiky pre obvodné úrady na úseku plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o HZS aj na úseku dozoru podľa § 12a uvedeného zákona a taktiež z dôvodu nevyšpecifikovania poslanca, postavenia, pôsobnosti, či úloh vykonania dozoru nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o HZS nebolo ľahké zahájiť činnosť na tomto úseku.

Odzrazovým mostíkom bola odborná príprava k zákonu o HZS, ktorú v Stredisku vzdelávania a prípravy v Spišskej Novej Vsi pripravil riaditeľ HZS pplk. Ing. Jozef Janiga. Ďalšie kroky boli samostatné a pracovné, aj keď dvere kancelárie riaditeľa HZS nám boli vždy otvorené, keď sme požiadali o konzultáciu, či radu. Niektoré svoje kroky sme konzultovali s kolegami z odboru civilnej ochrany a krízového riadenia (ďalej len COKR) z Obvodného úradu Spišská Nová Ves, ale okrem toho sme to boli my, ktorí v začiatkoch radili a pomáhali druhým obvodom.

Obvodný úrad Poprad na základe Smernice Ministerstva vnútra SR č. SVS-232002-2010/00399 z 11. januára 2010, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Ministerstva

vnútra SR č. SVS-202-2007/09313 z 15. augusta 2007, ktorou sa vydáva Vzorový organizačný poriadok obvodného úradu v znení smernice Ministerstva vnútra SR č. SVS-232002-2008/08792 z 22. decembra 2008 a smernice Ministerstva vnútra SR č. SVS-232002-2009/11513 zo 7. septembra 2009 a zákona č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov spracoval a začiatkom mája 2010 vydal Metodiku Obvodného úradu Poprad na zabezpečenie vykonávania dozoru nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov.

Účelom metodiky je zabezpečiť jednotný, účinný a koordinovaný postup pri výkone dozoru nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o HZS, ktorý obvodný úrad realizuje prostredníctvom poverených a prizvaných osôb. Od vydania metodiky odbor COKR obvodného úradu uskutočnil v roku 2010 osem kontrol na úseku plnenia povinností právnických osôb a fyzických osôb poskytujúcich ubytovacie služby alebo stravovacie služby v súvislosti s bezpečnosťou osôb v hor-

ských oblastiach. Z ôsmich kontrol bolo vypracovaných sedem záznamov a jeden protokol. Prijaté opatrenia na odstránenie nedostatkov uvedených v protokole boli splnené v roku 2010. Na základe žiadosti odboru COKR ObÚ Poprad bol riaditeľom Horskej záchrannej služby určený príslušník Horskej záchrannej služby, ktorý sa bude, ako prizvaná osoba, zúčastňovať kontrol dodržiavania povinností ustanovených zákonom o HZS. Určení zamestnanci odboru sa zúčastňovali v roku 2010 odborných príprav, zameraných na výkon dozoru nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o Horskej záchrannej službe. Okrem už spomínanej odbornej prípravy vykonanej riaditeľom HZS to boli prevažne školenia zamerané na riešenie priestupkov. Pri spracovávaní Vzorového organizačného poriadku si asi nikto nevedomil, že odbor COKR obvodného úradu nedisponuje zamestnancami odborne spôsobilými vybavovať priestupky, a už vôbec nie pracovníkmi, ktorí majú dozor nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o HZS. Bez odborných skúseností, ochranných pomôcok, technického vybavenia a tiež bez finančného zabezpečenia sme sa však pustili do plnenia úloh na uvedenom úseku. V minulom roku odbor COKR Obvodného úradu Poprad uskutočnil už 20 kontrol na úseku plnenia povinností právnických osôb a fyzických osôb, ktoré poskytujú ubytovacie alebo stravovacie služby v súvislosti s bezpečnosťou osôb v horských oblastiach. Z kontrol bol spracovaný záznam.

Taktiež bolo urobených päť kontrol na úseku plnenia povinností prevádzkovateľov lyžiarskych tratí a prevádzkovateľov zariadení určených na osobnú lanovú dopravu. Z týchto kontrol boli vypracované štyri záznamy a jeden protokol. Prijaté opatrenia na odstránenie nedostatkov uvedených v protokole sú priebežne plnené. Tieto kontroly boli bez praktických skúseností mimoriadne náročné na teoretickú prípravu, na praktické vykonanie i vyhodnotenie niektorých povinností, ako napríklad určiť, či je trať bezpečná.

Na základe žiadosti odboru COKR ObÚ Poprad náčelník Oblastného strediska Horskej záchrannej služby Vysoké Tatry

určil príslušníka Horskej záchranej služby, ktorý sa, ako prizvaná osoba, zúčastňoval kontrol dodržiavania povinností ustanovených zákonom o HZS na úseku povinností prevádzkovateľov lyžiarskych tratí. Jeho spoluprácu pri kontrolách považujeme za nenahraditeľnú z dôvodu vyššie uvedenej náročnosti.

V júni sa uskutočnili dve porady na úseku HZS a to porada s právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré poskytujú ubytovacie alebo stravovacie služby v horskej oblasti v územnom obvode Poprad a porada s prevádzkovateľmi lyžiarskych tratí a prevádzkovateľmi zariadení určených na osobnú lanovú dopravu v územnom obvode Poprad. Bola to naša iniciatíva, pomôcť právnickým osobám a fyzickým osobám plniť si povinnosti, ktoré vyplývajú zo zákona o HZS. Na porade s fyzickými osobami a právnickými osobami poskytujúcimi ubytovacie a stravovacie služby sme boli nemilo prekvapení reakciou niektorých zúčastnených, ktorí nebrali našu iniciatívu ako pomoc pre nich, ale ako buzeráciu zo strany kontrolných orgánov štátu. Prevádzkovatelia lyžiarskych tratí však našu snahu ocenili a o našu prezentáciu a následné konzultácie s nami mali veľký záujem.

Keďže hlavne v začiatkoch, ale aj v ďalších rokoch, boli veľké problémy s presnými názvami firiem, ktoré vlastnia ubytovacie zariadenia v našej rozsiahlej horskej oblasti a aj so spracovaním dokumentov na kontrolu, boli zahájené práce v súvislosti so spracovaním evidencie právnických osôb a fyzických osôb, ktoré poskytujú ubytovacie alebo stravovacie služby v horskej oblasti v územnom obvode Poprad. Bola spracovaná aj evidencia prevádzkovateľov lyžiarskych tratí a prevádzkovateľov zariadení určených na osobnú lanovú dopravu v územnom obvode Poprad. Kontroly sa uskutočnili formou dozoru – bez oznámení termínu kontroly, subjektu kontroly a v poverení prednostu bez určenia presných názvov subjektov, len s uvedením počtu subjektov s tým, že kontrolná skupina si vyberie, v ktorom zariadení kontrolu vykoná.

V prvom polroku minulého roka Obvodný úrad Poprad, odbor COKR v rámci dozoru nad dodržiavaním zákona o HZS riešil Podnet na prešetrenie od HZS. Ten sa týkal neoprávnenej záchranej činnosti členov Tatranskej horskej služby – dobrovoľného zboru.

Koncom minulého roka nás, okrem vyhláseného núdzového stavu, ktorý sme práve v tom období riešili, prekvapil aj vyšetrovateľ polície, ktorý si z dôvodu vyšetrovania smrteľného úrazu mladej poľskej lyžiarky na lyžiarskej trati v Tatranskej Lomnici prišiel osobne vyžiadať podklady k uvedenému prípadu z dôvodu, že pred úrazom bola zamestnancami odboru COKR ObÚ Poprad na uvedenej lyžiarskej trati vykonaná kontrola plnenia povinností prevádzkovateľa lyžiarskej trate.

V tomto roku odbor COKR obvodného úradu v zmysle spracovanej metodiky urobil päť kontrol na úseku plnenia povinností právnických osôb a fyzických osôb, poskytujúcich ubytovacie alebo stravovacie služby v súvislosti s bezpečnosťou osôb v horských oblastiach. Z kontrol bol spracovaný záznam. Do konca roka je plánované uskutočniť na tomto úseku ešte sedem kontrol.

Odbor tiež urobil päť kontrol na úseku plnenia povinností prevádzkovateľov lyžiarskych tratí a prevádzkovateľov zariadení určených na osobnú lanovú dopravu. Z nich boli vypracované štyri záznamy a jeden protokol.

V mesiaci január odbor COKR napísal list, v ktorom Obvodný úrad Poprad požiadal Ministerstvo vnútra SR, sekciu verejnej správy, o navýšenie finančných prostriedkov pre Obvodný úrad Poprad na vykonávanie dozoru nad dodržiavaním povinností vyplývajúcich zo zákona o Horskej záchranej službe. Do dnešného dňa však odpoveď neobdržal. Finančné prostriedky na túto agendu pridelené neboli a keďže každoročne pri rozpise finančných prostriedkov na činnosť obvodného úradu sú obvodnému úradu krátené finančné prostriedky, či už o 25 % v roku 2010,

o 10 % v roku 2011 a o 5 % v roku 2012, je problematické túto agendu zabezpečiť, ak nebude finančne krytá. Rok čo rok sú prijímané opatrenia na šetrenie finančných prostriedkov a Obvodný úrad Poprad, tak ako aj iné úrady, má k dispozícii na plnenie svojich úloh menší objem finančných prostriedkov a musí zabezpečiť plnenie stále väčšieho množstva úloh (pribudli napríklad aj povodne so záchrannými povodňovými prácami a ich verifikáciou) a navyše s menším počtom zamestnancov.

Na záver si dovoľím vysloviť svoj názor. Hoci si pri niektorých kontrolách na uvedenom úseku pripadáme ako osvetoví pracovníci, čo je hlavne tým, že doteraz žiadny dozor v predmetnej oblasti realizovaný nebol. Dovoľím si tvrdiť, že sme svojou činnosťou prispeli k vytvoreniu bezpečnejších podmienok pre návštevníkov horskej oblasti a lyžiarskych tratí v našom územnom obvode.

Ešte podotýkam, že nositeľ zodpovednosti – obvodný úrad, nemá zamestnancov, ktorí sú odborne vyškolení na tieto činnosti, ktorí sú zdatní lyžiari a vysokohorskí turisti. Rovnako zamestnanci ObÚ v opise činnosti nemajú úlohy vykonávané vo vysokohorskom prostredí s veľkým rizikom úrazu. Pre ich činnosť nie sú oficiálne určené druhy a množstvo ochranných prostriedkov, včítane oblečenia. Toto predsa nie je možné obstarávať z prostriedkov civilnej ochrany. V budúcnosti by bolo vhodné prehodnotiť, kto by mal vykonávať dozor nad plnením povinností ustanovených zákonom o Horskej záchranej službe, či by nebolo vhodnejšie vykonávať dozor prostredníctvom inšpektorov zamestnaných v Horskej záchranej službe, tiež vyšpecifikovať v zákone o HZS postavenie, poslanie, povinnosti dozoru, metodiku výkonu dozoru, pretože štátne orgány môžu konať iba v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon.

Ing. Dana Zagorová
odbor COKR ObÚ Poprad
Ilustračné foto: **archív redakcie**

Politika humanitárnej pomoci a civilnej ochrany Európskej únie

Európska komisia v uplynulých dňoch vydala každoročnú správu, ktorá je zameraná na humanitárnu pomoc a civilnú ochranu Európskej komisie v roku 2011. Jej realizátorom je Úrad Európskej komisie pre humanitárnu pomoc – DG ECHO. V hlavnom sídle GR ECHO v Bruseli pracuje viac ako 300 ľudí a viac ako 400 ich pracuje na 44 miestnych pracoviskách v 38 krajinách na celom svete. Humanitárni odborníci sú na mieste okamžite po katastrofe, aby posúdili a monitorovali realizáciu humanitárnych projektov financovaných prostriedkami Európskej únie.

V nasledujúcich riadkoch sme zo správy vybrali hlavné, najdôležitejšie udalosti a aktivity, ktoré sa v oblasti humanitárnej pomoci a civilnej ochrany v minulom roku udiali. Snahou je priblížiť čitateľom revue Civilná ochrana aktuálne dianie na úrovni orgánov Európskej únie, relevantné aktivity a poskytnúť základnú informáciu o šírke spektra, ktoré oblasť humanitárnej pomoci a civilnej ochrany zahŕňa. Na najvyššej politickej úrovni je táto oblasť zastrešovaná prvou európskou komisárkou pre medzinárodnú spoluprácu, humanitárnu pomoc a krízové opatrenia Krištalínou Georgievovou, ktorej menovanie v roku 2010 spojilo a posilnilo súdržnosť operácií reakcie Európskej únie na katastrofy.

Politika Európskej únie (ďalej len EÚ) v oblasti humanitárnej pomoci a civilnej ochrany predstavuje záväzok podporovať tých, ktorí potrebujú pomoc v čase, keď sú najzraniteľnejší, a to v Európskej únii, aj mimo jej územia. Takáto pomoc prispieva k splneniu jedného zo strategických cieľov vonkajších činností EÚ ustanovených v článku 21 Zmluvy o Európskej únii.

Po vzniku katastrofy je potrebná najmä rýchla pomoc. Pomáhať najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva na svete v krízových situáciách je pre medzinárodné spoločenstvo morálnym imperatívom. Rýchlosť a kvalita pomoci môže častokrát rozhodovať i o živote a smrti. Odpoveďou na tento imperatív je skutočnosť, že Európska únia a jej 27 členských štátov sú hlavnými svetovými humanitárnymi darcami, ktorí poskytujú približne polovicu celkových finančných prostriedkov na núdzovú pomoc obetiam prírodných katastrof a katastrof spôsobených ľudskou činnosťou. Európska únia tiež presadzuje rešpektovanie a dodržiavanie medzinárodného humanitárneho práva.

Cieľom týchto opatrení je zachraňovať a zachovať životy kdekoľvek sú ľudia v núdzi, zabrániť ľudskému utrpeniu a zmierňovať ho za súčasného zachovania integrity a dôstojnosti obyvateľstva postihnutého prírodnými katastrofami alebo katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou.

Hlavným znakom humanitárnej pomoci EÚ je prístup založený na potrebách a spô-

sob, akým sa pomoc distribuuje približne 200 partnerom pozostávajúcim z mimovládnych organizácií, agentúr Organizácie Spojených národov, iných medzinárodných organizácií (ako je Medzinárodný výbor Červeného kríža a Medzinárodná federácia spoločenstiev Červeného kríža a Červeného polmesiaca) a niektorých špecializovaných agentúr z členských štátov EÚ. Pre ECHO je dôležité mať široké spektrum partnerov, čo mu umožňuje účinne uspokojovať narastajúcu škálu potrieb v rôznych častiach sveta, často v čoraz zložitejších situáciách. Granty a príspevky riadené GR ECHO sa poskytujú prostredníctvom výberu najlepších doručených návrhov. V roku 2011 sa medzi partnerov GR ECHO rozdelili finančné prostriedky takto: mimovládne organizácie získali 50 %, agentúry OSN 36 % a medzinárodné organizácie 14 %.

Humanitárna pomoc je jedným z dvoch hlavných nástrojov, ktoré má EÚ k dispozícii na poskytovanie pomoci ľuďom v núdzi mimo EÚ, ktorí čelia bezprostredným dôsledkom katastrof.

Humanitárna pomoc Európskej únie vychádza zo zásad humanity, neutrality, nestrannosti a nezávislosti. Každé rozhodnutie Európskej komisie musí byť v súlade s týmito štyrmi zásadami, ktoré tvoria podstatu Európskeho konsenzu o hu-

manitárnej pomoci. Humanitárna pomoc Európskej únie sa rozdeľuje bez ohľadu na politické programy a bez výnimky sa snaží pomôcť ľuďom v najväčšej núdzi bez ohľadu na ich národnosť, vierovyznanie, pohlavie, etnický pôvod alebo politické presvedčenie. Tento záväzok k zásadovej humanitárnej pomoci je teraz už zakotvený aj v Lisabonskej zmluve (článok 214 Zmluvy o fungovaní Európskej únie).

Civilná ochrana (druhý nástroj) je uplatňovaná formou mechanizmu civilnej ochrany (MCO). Tvoria ho 27 členských štátov Európskej únie, Nórsko, Island, Lichtenštajnsko, Chorvátsko a bývalá Juhoslovenská republika Macedónsko (FYROM). Z neho sa na požiadanie krajiny postihnutej katastrofou poskytujú také prostriedky, ako sú napr. pátracie a záchranné tímy, rôzne zariadenia, alebo aj finančné prostriedky. Tento mechanizmus sa aktivuje cez tzv. monitorovacie a informačné centrum (MIC) na GR ECHO, ktoré je aj koordinátorom tejto pomoci.

Globálna úroveň humanitárnych kríz, katastrof a zraniteľnosti počas roka 2011 vzrástla. Nadalej pokračoval trend narastajúcich potrieb, ktoré prevyšujú dostupné zdroje. Realizácia humanitárnej pomoci a civilnej ochrany je preto čoraz zložitejšia a ťažšia. Vzhľadom na výskyt

a intenzitu prírodných katastrof, dochádza k náhlemu vzniku čoraz väčšieho počtu humanitárnych kríz a najmä obrovských katastrof, ako napríklad tie, ku ktorým došlo v oblasti Afrického rohu a v Japonsku.

Podľa štatistík uverejnených Centrom pre výskum príčin vzniku katastrof (Centre for Research on the Epidemiology of Disasters – CRED) a Úradom OSN pre znižovanie rizika katastrof (UNISDR) došlo v priebehu minulého roka k 302 prírodným katastrofám rozličnej veľkosti a intenzity, pri ktorých bolo na celom svete zabitých cca 30 000 ľudí a postihnutých ďalších cca 206 miliónov ľudí. Približne 106 miliónov ľudí bolo postihnutých záplavami a 60 miliónov ľudí zase suchom, zatiaľ čo 1,6 milióna ľudí postihli zemetrasenia. Ázia bola výrazne najviac postihnutou oblasťou – v tomto regióne bolo zaznamenaných viac ako 45 % katastrof a 89 % celkového počtu obetí. Dosah týchto katastrof priblížil medzinárodné humanitárne spoločenstvo k hraniciam jeho možností. Organizácia Spojených národov musela v roku 2011 vyhlásiť najväčšiu konsolidovanú finančnú zbierku vo svojej histórii (5,7 mld. €) pre humanitárne potreby. Európska únia, ako súčasť celkového medzinárodného humanitárneho systému, zohráva kľúčovú rolu pri povzbudzovaní ostatných krajín a regiónov, aby zintenzívnili svoju účasť na poli humanitárnej pripravenosti a reakcie. Jej cieľom je efektívnejšie mobilizovať zdroje rýchlo sa rozvíjajúcich krajín na poskytovanie humanitárnych opatrení a reakcií na katastrofy. ECHO sa pri spolupráci s partnermi snažilo identifikovať oblasti, kde sa dá dosiahnuť zvýšenie efektivity a investovať viac do zraniteľných spoločenstiev, aby boli pripravené na katastrofy a odolné voči nim. K tomu plne využíva synergiu medzi humanitárnou pomocou a civilnou ochranou.

Dlhodobý vplyv na životy a živobytie v období po veľkých krízach, akými boli zemetrasenie na Haiti a záplavy v Pakistane v roku 2010, je takisto ukážkou toho, že mimoriadne dôležité je primerane sa venovať dlhodobej obnove a potrebám rozvoja v čo najskoršej fáze humanitárnej reakcie. Šanca znížiť ničivé následky opakujúcich sa katastrof na vyhladky trvalo udržateľného rozvoja existuje, iba ak humanitárne a rozvojové subjekty budú navzájom spolupracovať.

Prostredníctvom Komisie (ECHO) Európska únia vlni poskytla významnú humanitárnu pomoc na základe potrieb a umožnila poskytovanie európskej vecnej pomoci v oblasti civilnej ochrany v celkovej výške 1 154 mil. €. Tá sa skladala z humanitárnej pomoci pre približne 117 miliónov ľudí v 91 krajinách mimo EÚ, čo predstavuje priemerné náklady 10 € na prijímateľa pomoci a rýchlej reakcie na 18 žiadostí o pomoc z mechanizmu v oblasti civilnej ochrany v rámci EÚ a mimo nej.

Pôvodný rozpočet humanitárnej pomoci vo výške 853 mil. € bol pri viacerých príležitostiach zvýšený, aby sa mohlo reagovať na nové krízy a prírodné katastrofy, ku ktorým počas roka došlo. Napríklad vnútorný konflikt v Líbyi, povolebná kríza na Pobreží slonoviny, hladomor spôsobený suchom a umocnený konfliktom v oblasti Afrického rohu, konflikt v Sudáne po získaní nezávislosti Južného Sudánu a záplavy v Pakistane. S cieľom uspokojiť tieto dodatočné potreby sa prevodmi finančných prostriedkov z rezervy EÚ na núdzovú pomoc ďalej zmobilizovali financie využitím 10. Európskeho rozvojového fondu rezervovaného na humanitárnu pomoc v afrických, karibských a tichomorských krajinách prostredníctvom príspevkov EZVO (Európske združenie voľného obchodu) a prevodmi z iných rozpočtových

programov v rámci okruhu Vonkajšia pomoc rozpočtu EÚ (okruh 4).

Z celkových finančných prostriedkov EÚ, ktoré boli v roku 2011 poskytnuté, sa približne 42 % prideliť na pretrvávajúce krízy, 38 % bolo potrebných na reakciu na prírodné katastrofy a 20 % sa použilo na ad hoc krízy a intervencie.

Prírodné katastrofy v roku 2011 naďalej spôsobovali ľudské utrpenie a závažné škody na celom svete. Pri riešení tohto typu katastrof sa Európska komisia riadila dvojstupňovou stratégiou, ktorá spočíva:

- v rýchlej reakcii – poskytnutí humanitárnej pomoci a umožnení pomoci v oblasti civilnej ochrany a jej koordinácii, ktorú po aktivácii mechanizmu poskytujú členské štáty EÚ a krajiny dobrovoľne sa zúčastňujúce na mechanizme civilnej ochrany iným štátom (EÚ alebo tretím krajinám),
- v pripravenosti na katastrofy – určení zemepisných oblastí a skupín obyvateľstva, ktoré sú najzraniteľnejšie v prípade prírodných katastrof a pre ktoré sa vytvárajú osobitné programy pripravenosti na katastrofy.

V roku 2011 Komisia poskytla humanitárnu pomoc na vyrovnanie sa s dôsledkami týchto katastrof:

1. trojnásobná katastrofa v Japonsku (zemetrasenie, cunami a jadrová havária),
2. suchá v západnej Afrike (Burkina, Mauritánia, Mali, Niger, Čad), v oblasti Afrického rohu (Džibutsko, Etiópia, Keňa, Somálsko) a v Strednej a Južnej Amerike (Paraguaj, Bolívia, Honduras, El Salvador a Guatemala),
3. záplavy v Pakistane, Bangladéši, Indii, na Srí Lanke a v Peru,
4. cyklóny, hurikány a tropické búrky v juhovýchodnej Ázii (Kambodža, Laoská ľudovodemokratická republika, Filipíny, Thajsko, Vietnam), v Strednej Amerike (El Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua) a v Karibiku (Svätá Lucia),
5. epidémie v Kamerune.

V rámci pomoci z mechanizmu v oblasti civilnej ochrany na 18 žiadostí (štyrikrát v rámci EÚ a štrnásťkrát mimo EÚ) bolo cieľom reagovať na udalosti, akými boli napr. výbuch na námornej základni na Cypre, lesné požiare v Grécku a Albánsku, záplavy v Pakistane, zemetrasenie v Turecku a zemetrasenie a cunami v Japonsku. Okrem toho boli počas krízy v Líbyi evakuovaní občania EÚ a tretích krajín. V rámci EÚ a mimo nej boli vyslaní odborníci ako súčasť 12 hodnotiacich a koordinačných misíí.

Okrem reakcie na katastrofy sa Komisia snažila zlepšiť aj prevenciu katastrof a pripravenosť na ne, či už v rámci EÚ, alebo aj mimo nej, obzvlášť v regiónoch,

v ktorých často dochádza k prírodným katastrofám. Hlavným zameraním finančných prostriedkov v roku 2011 bolo znižovanie rizika katastrof a prispôbenie sa zmenám klímy. ECHO začalo s činnosťou nových programov DIPECHO v južnej Ázii, Južnej Amerike, Tichomorí a Karibiku a začlenilo znižovanie rizika do globálnych operácií pomoci.

Na politickej úrovni sa Komisia v roku 2011 zamerala na tieto **strategické iniciatívy**:

- Predloženie **právných návrhov týkajúcich sa civilnej ochrany EÚ** (Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany) s cieľom výrazne posilniť existujúce nástroje. V súčasnom období je nasadenie tímov a prostriedkov civilnej ochrany EÚ vo veľkej miere založené na dobrovoľných ad hoc ponukách zúčastnených štátov. Napriek tomu, že mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany už zohráva

nie vplyvu, ako aj začatie pilotných projektov. Výsledky tejto činnosti sa premietnu do návrhu právneho rámca na zriadenie zboru, ktorého návrh bol vydaný v uplynulých dňoch a mal by byť prerokovaný v príslušných výboroch do konca roku 2012 a prijatý v nasledujúcom roku.

Ako súčasť 18-mesačného programu zameraného na osvedčené postupy Európska komisia začala aj zber údajov na prevenciu katastrof. Zameriava sa pritom na konkrétne katastrofy (zemetrasenia, cunami, záplavy, búrky, suchá a horúčavy) a na horizontálne opatrenia (napríklad plánovanie a projektovanie infraštruktúry). Uplatňovanie mechanizmu v oblasti civilnej ochrany zabezpečuje v prípade katastrof lepšiu ochranu ľudí, životného prostredia, majetku a kultúrneho dedičstva. V oblasti pripravenosti sa podpora EÚ zameriava na systémy včasného varovania, moduly a vzdelávací program mechanizmu civilnej ochrany (v roku 2011 sa vyškolilo viac ako 890 odborníkov a podporili sa

v roku 2010. Takmer rovnaký počet ľudí, 84 %, podporuje zachovanie humanitárnej pomoci.

- Rovnako aj úloha Komisie, ktorú zohráva pri koordinácii humanitárnej pomoci EÚ sa teší stálej dôvere – 71 %, čo je nárast o 13 percentuálnych bodov v porovnaní s rokom 2010. Veľká väčšina respondentov (88 %) takisto podporuje iniciatívy zamerané na zapojenie mladých ľudí do humanitárnych operácií EÚ v rámci Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc.
- Pokiaľ ide o civilnú ochranu, 82 % opýtaných súhlasí s tvrdením, že koordinované opatrenia EÚ na riešenie katastrof sú účinnejšie, ako opatrenia jednotlivých krajín.
- Prieskum o civilnej ochrane odhalil obavy týkajúce sa možnosti katastrof v EÚ. 75 % respondentov uviedlo, že sa obávajú katastrof spôsobených ľudskou činnosťou, akými sú ropné a jadrové havárie. Záplavy a zemetrasenia boli uvádzané ako druhé najčastejšie (67 %) a 64 % respondentov uviedlo, že sa najviac obávajú teroristických útokov a 59 % sa obáva ozbrojených konfliktov.
- O financovaní humanitárnej pomoci Európskou úniou vie 68 % Európanov. Štyria z desiatich opýtaných (38 %) vedia o koordinácii EÚ v oblasti civilnej ochrany.
- Približne tretina opýtaných si myslí, že sú dobre informovaní o činnosti humanitárnej pomoci EÚ, čo je nárast o 12 % v porovnaní s predchádzajúcim prieskumom. V prieskume o civilnej ochrane uviedlo 19 % respondentov, že sa cítia byť dobre informovaní o činnosti EÚ. V oboch prieskumoch respondenti uviedli ako uprednostňované zdroje informácií televíziu a internet, za ktorými nasleduje tlač a rádio.

Jaroslav Valko

Stála delegácia SR pri NATO

Ilustračné foto: internet

významnú úlohu v podporovaní a koordinácii vzájomnej pomoci a dopĺňa ju, Komisia navrhuje prejsť na systém, ktorý je vopred naplánovaný a umožňuje okamžitú reakciu. V tejto súvislosti sa začali prípravy na vytvorenie účinnejšieho **centra pre núdzové reakcie**, ktoré by malo byť funkčné od roku 2013. Toto centrum bude nástupcom monitorovacieho a informačného centra (MIC) a bude pravým nepretržité a plne funkčným centrom umožňujúcim EÚ ujať sa proaktívnejšej úlohy v plánovaní, príprave, operačnej koordinácii a logistickej podpore.

- Kroky smerujúce k založeniu tzv. **Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc**, ako to stanovuje Lisabonská zmluva (článok 214 ods. 5 ZFEÚ). V roku 2011 ECHO iniciovalo verejné konzultácie a posúde-

štyri cvičenia v plnom rozsahu). Okrem toho Komisia poskytla finančnú podporu viacerým projektom na koordináciu pripravenosti, napr. zriadenie tímu pre evakuáciu občanov, evakuácia v prípade jadrovej havárie, informačná kampaň o jaskynnej záchrannej službe a čistenie pobreží znečistených ropou.

Na záver, na dokreslenie uvádzam výsledky nedávneho prieskumu Eurobarometer, kde sa ukázalo, že verejná podpora humanitárnej pomoci a civilnej ochrany EÚ v posledných rokoch vzrástla, a to i napriek hospodárskej kríze.

- Deväť z desiatich občanov (88 %) verí, že je dôležité, aby Európska únia pokračovala vo financovaní humanitárnej pomoci. Predstavuje to nárast o deväť percentuálnych bodov od posledného takéhoto prieskumu uskutočneného

Použité zdroje:

- Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2011 – 13655/12,
- COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament and the Council: Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2011 – 13655/12ADD 1,
- web stránka United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs,
- web stránka Európskej komisie DG ECHO.

Spravodajstvo z obvodných kôl Súťaží mladých záchranárov civilnej ochrany

Začiatok školského roka bol už tradične obdobím, v ktorom sa obvodnými kolami začínal nový ročník Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany. V tomto roku vo viacerých obvodoch využili možnosť presunúť obvodné kolá tejto súťaže až na jar budúceho roka. Mnohí však zostali pri starých termínoch a súťaž predsa len usutočnili koncom septembra a v prvej polovici októbra. V tomto čísle vám prinášame spravodajstvo zo súťaží, ktoré sa uskutočnili pred jeho uzávierkou.

Najlepšie družstvá sa zúčastnia aj podobnej súťaže v Maďarsku

ŠTÚROVO – Obvodný úrad Štúrovo, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia v spolupráci s Územným spolkom Slovenského Červeného kríža v Nových Zámkoch a OV Dobrovoľnej požiarnej ochrany v Nových Zámkoch usporiadal obvodné kolo Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany o putovný pohár prednostu Obvodného úradu Štúrovo už po šiesty krát. Podobne, ako v predchádzajúcich rokoch, aj tentoraz ju zorganizovali ešte koncom uplynulého školského roka. Súťaž sa konala v areáli Strednej odbornej školy na ulici Sv. Štefana v Štúrove. Zúčastnilo sa jej 11 družstiev zo Základnej školy Štúrovo, zo Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Svodín, z Osemročného gymnázia Štúrovo, zo Základnej školy Svodín, zo Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Mužla, zo Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Salka, zo Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Kamenín, zo Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Gbelce a tri družstvá z Maďarska – z Kesztölc, Annavölgy a Piliscsév.

Cieľom súťaže bolo, v rámci preventívno-výchovnej a propagačnej činnosti organizovanej pri príprave na civilnú ochranu obyvateľstva, oboznámiť súťažnou formou žiakov základných škôl a osemročného gym-

názia, s úlohami súvisiacimi s ochranou života, zdravia a majetku. Nakoľko bolo nepriaznivé počasie, súťaž prebiehala v priestoroch telocvične strednej odbornej školy s nasledovnými disciplínami: vedomostné testy, hasenie malých požiarov,

zdravotnícka príprava, rozoznávanie varovných signálov, pohyb a pobyt v prírode, použitie ochrannej masky, improvizované prostriedky individuálnej ochrany a evakuačná batožina.

Po urputnom boji zvíťazilo družstvo

Víťazné družstvo

Základnej školy Svodín v zložení: Alex Nothart, Filip Alexander Bílý, Miriam Krkošová, Lucia Valakovičová pod pedagogickým vedením PaedDr. Karola Krška. Na druhom mieste sa umiestnilo družstvo z osemročného gymnázia Štúrovo v zložení: Monika Árendášová, Attila Tuloki, Pavlína Stašková, Denis Capko pod pedagogickým vedením Mgr. Tatiany Koreňovej. Na treťom mieste sa umiestnilo družstvo zo Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Svodín v zložení: Nóra Pakos, Dóra Dukony, Richard Szász, Benjamin Bublos pod pedagogickým vedením Mgr. Zsolt Bósu. Víťazné družstvo vyhralo aj putovný pohár prednostu Obvodného úradu Štúrovo a postúpilo na krajské kolo Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany, ktoré sa uskutoční na jar budúceho roka. Družstvá na I., II. a III. mieste obdržali poháre, medaile, diplomy,

večné ceny a permanentky na kúpalisko Vadaš v Štúrove. Zároveň boli pozvané na podobnú súťaž do mesta Ostrihom v Maďarsku, ktorá sa uskutoční na prelome mesiacov marec a apríl 2013 a víťazné družstvo pôjde aj na župné kolo do Tatabánye v Maďarsku, ktoré sa uskutoční v apríli budúceho roka. Každý účastník súťaže mladých záchranárov a pedagogický dozor zároveň obdržali vecnú cenu za účasť na súťaži od sponzorov (firm, obecných úradov).

Podujatie splnilo svoj cieľ a nadviazalo na bohaté tradície podobných súťaží usporiadaných v minulosti v rámci územia obvodu Štúrovo. Podakovanie v prvom rade patrí účastníkom pretekov – žiakom základných škôl a stredných škôl – osemročného gymnázia, za účasť a odvedené výkony a pedagógom za prípravu žiakov. Ďalej podakovanie patrí

riaditeľovi SOŠ, Ing. Františkovi Valkovi, za poskytnutie priestorov a technickú pomoc, firmám VADAŠ, s. r. o., Štúrovo, Icopal, a. s., Štúrovo, Convertis s. r. o., Štúrovo a Obecným úradom vo Svodíne, Kameníne, Mužle, Salke a Gbelciach za poskytnutie materiálnej pomoci. V neposlednom rade patrí podakovanie rozhodcom a usporiadateľom súťaže. Veríme, že na budúci rok sa Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany o putovný pohár prednostu Obvodného úradu Štúrovo zúčastnia družstvá zo všetkých deviatich základných škôl v rámci obvodu Štúrovo a z Osemročného gymnázia v Štúrove. Budú mať aj tri konkurenčné družstvá z Maďarskej republiky.

Ing. Milan Oroský
vedúci odboru COKR
ObÚ Štúrovo
Foto: **archív ObÚ**

MLADÍ ZÁCHRANÁŘI SÚŤAŽILI V AREÁLI MESTSKÉHO PARKU

TREBIŠOV – Obvodný úrad Trebišov, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia, už koncom augusta naplánoval 19. ročník obvodného kola Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany základných škôl v spolupráci s Centrom voľného času Trebišov, Územným spolkom Slovenského Červeného kríža v Trebišove a OV Dobrovoľnej požiarnej ochrany na deň 19. septembra. Súťažiacich a pozvaných hostí privítal Mgr. Rastislav Petrovič, prednosta Obvodného úradu Trebišov. Poprial súťažiacim veľa úspechov v pretekoch.

Súťaž sa uskutočnila v areáli mestského parku Trebišov. Žiaci súťažili v šiestich disciplínach, na ktoré mali určený časový limit 40 minút. Prvou disciplínou boli testy, ktoré preverili ich vedomosti z civilnej ochrany, dopravnej výchovy, požiarnej ochrany a zdravotníckej prípravy. Strelba zo vzduchovej pušky na sklopné terče bola v poradí druhá. Nasledovalo stanovište civilnej ochrany, kde si žiaci precvičili správne nasadenie ochrannej masky a vyskúšali, ako si z dostupných prostriedkov zabezpečiť ochranu očí a dýchacích ciest. Nasledovala disciplína evakuačná batožina, kde malo družstvo vybrať 10 predmetov, ktoré sú určené do tejto batožiny. Medzi predmetmi boli aj také, ktoré do evakuačnej batožiny nepatria. Rozoznávanie varovných signálov civilnej ochrany u družstva overilo, ako ich žiaci poznajú, keď im bola rozhodcom súťaže prehratá zvuková ukážka. Zdravotnícka príprava preverila, či žiaci vedú správne ošetriť raneného a telefonovať na linku tiesňového volania 112. Predposlednou disciplínou bol pohyb a pobyt v prírode, kde každý člen družstva odpovedal na jednu z otázok, ktoré sú v tejto disciplíne určené. Poslednou disciplínou bolo hasenie malých požiarov džberovkou.

Do Súťaže mladých záchranárov civilnej

Stanovište zdravotnícka príprava

ochrany sa prihlásilo deväť základných škôl a jedno hosťujúce družstvo z Maďarskej republiky mesta Sátoraljaújhely. Na 1. mieste skončilo družstvo žiakov zo Základnej školy Parchovany v zložení Michaela Bálintová, Patrícia Tothová, Denis Popadák a Tomáš Popadák, ktoré postupuje do krajského kola súťaže. Druhé miesto patrilo družstvu zo Základnej školy Komenského Trebišov v zložení Bianka Lajošová, Diana Štefanová, Peter Banacký a Samuel

Soták. Tretie miesto získalo družstvo zo Základnej školy Vojčice v zložení Martina Zeleňáková, Viktória Vasilová, Martin Cili a Marián Mica. Úspešne si s nástrahami trate poradilo i hosťujúce družstvo z Maďarskej republiky. Spolu so súťažiacimi z Maďarska prišli podporiť obvodné kolo aj zástupcovia civilnej ochrany župy Borsód-Abaúj-Zemplén. Ceny pre prvé tri miesta zabezpečila sekcia integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany

Ministerstva vnútra SR. Organizátori nezaбудli ani na žiakov, ktorí sa neumiestnili na prvých troch miestach. Každý účastník odchádzal zo súťaže so svojim ocenením. Poďakovanie patrí pedagógom, ktorí si popri svojej práci našli čas a pripravili svojich žiakov na Súťaž mladých záchranárov civilnej ochrany.

Ludmila Buhajová
odbor COKR ObÚ Trebišov
Foto: archív ObÚ

Napriek snahe sa záujem o súťaž zo strany škôl nedarí zvýšiť

POPRADE – Obvodné kolo Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany organizujeme tradične v peknom prostredí Lopušnej doliny pri meste Svit v primerane náročnom teréne. Našou snahou je vytvoriť podmienky pre pekný športový zážitok a radosť z dosiahnutého výsledku pre žiakov základných škôl okresov Poprad a Levoča. Odbor civilnej ochrany a krízového riadenia tradične venuje pozornosť príprave rozhodcov a príprave trate tak, aby sme eliminovali dôvody na nespokojnosť alebo pocit nerovnakého metra pri posudzovaní výsledkov. Preto pred samotnou súťažou je vykonaná príprava rozhodcov, ktorí sú zoznamení s predchádzajúcimi skúsenosťami, ale hlavne možnými rizikami pri posudzovaní jednotlivých disciplín. Nespochybujeme odbornosť. Naším cieľom je zabezpečenie jasného pochopenia jednotného postupu a priebehu súťaže. Náležitá pozornosť je venovaná príprave trate a jednotlivých pracovísk tak, aby všetci mali rovnaké podmienky. Tak, ako v roku 2009 pri organizovaní Majstrovstiev SR Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany, vždy venujeme pozornosť bezpečnosti súťažiacich a jasnému vysvetleniu pravidiel súťaže.

Vítané družstvo obvodu Poprad

V tomto roku sme pracovno-bezpečnostné opatrenia zaslali do škôl v predstihu, aby boli súťažiaci s nimi včas oboznámení.

Tohto ročníka sa z obidvoch okresov obvodu zúčastnilo deväť družstiev z ôsmich škôl. Boli to Základné školy s materskou školou Poprad-Veľká, Poprad, Tajovského, Dolný Smokovec A a B družstvo, Spišská

Teplica, Liptovská Teplička a Základné školy Nižné Repaše, Spišské Podhradie a Levoča.

Rozhodcovský zbor tvorili zamestnanci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu v Poprade a zástupcovia Slovenského Červeného kríža.

Súťažilo sa v štandardných disciplínach určených metodikou. Na 1. mieste sa umiestnilo družstvo zo Spišskej Teplice so ziskom 579 bodov. Na 2. mieste skončilo družstvo A z Dolného Smokovca so ziskom 571 bodov a na 3. mieste družstvo z Liptovskej Tepličky so ziskom 558 bodov.

Družstvá umiestnené na prvých troch miestach získali medaily, diplomy a vecné ceny, ktoré poskytla sekcia integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR, Aquacity Poprad a Baliarne obchodu, a. s., Poprad. Víťazné družstvo získalo putovný pohár prednostky Obvodného úradu Poprad.

Teší nás kvalitne pripravená súťaž, aktivita žiakov a učiteľov zúčastnených škôl. Na druhej strane tento počet skalných je v územnom obvode Poprad nedostačujúci. Hoci sme oslovili i zriaďovateľov škôl (starostov obcí) a riaditeľov príslušných školských odborov, tento malý záujem sa nedarí už niekoľko rokov zmeniť. Rovnako školy nemajú záujem o uskutočnenie školských kôl, z ktorých by víťazné družstvo

Stanovište testy

postupovalo do obvodného kola. Štyria žiaci, ako reprezentanti školy, nadupaní vedomosťami a zručnosťami nie sú pravdivým obrazom úrovne a kvality prípravy detí na sebaobranu a vzájomnú pomoc. Väčšina pedagogických pracovníkov argumentovala nevhodným termínom súťaže. Mesiac september je plný školských povinností pre nich a pre deti. Preto ďalší ročník budeme organizovať pred prázdninami v mesiaci jún.

Ing. Marián Hoško
vedúci odboru COKR
ObÚ Poprad
Foto: **archív ObÚ**

Stanovište streľba

Obvodné kolo ukázalo veľké rozdiely v pripravenosti žiakov

Úlohy zo zdravotníckej prípravy sa nepodarilo zvládnuť všetkým

žiakov. Zatiaľ čo niektorým museli odrátať trestný čas, ďalším na zvládnutie stačilo necelých 22 minút. Pomerne veľké rozdiely boli aj vo vedomostiach. Svedčia o tom aj bodové zisky. Víťazné družstvo si pripísalo 561 bodov a to, ktoré sa umiestnilo na poslednom mieste, len 390. Mnohí súťažiaci už tradične nezvládli streľbu, viacerí mali problémy aj na stanovišti pohyb a pobyt v prírode. Na stanovišti testy sa ukázalo, že zďaleka nie všetci boli dobre pripravení aj po teoretickej stránke. Nuž, a kameňom úrazu pre niektorých súťažiacich bolo opäť stanovište zdravotnícka príprava. Tu boli rozdiely medzi jednotlivými družstvami azda najmarkantnejšie. Niektorí súťažiaci úlohy, ktoré si vyžrebovali, vôbec nezvládli. Najviac, až 50 bodov, získalo na tomto stanovišti družstvo zo Základnej školy Radvanská v Banskej Bystrici. Niektoré družstvá si však z toho stanovišta odniesli aj menej ako 30 bodov. A tak, zatiaľ čo rozhodcovia boli z výkonov niektorých súťažiacich nadšení, ďalších opätne sklamal. Po-

BANSKÁ BYSTRICA – Obvod Banská Bystrica je tento rok jediným obvodom v rámci tohto kraja, v ktorom sa rozhodli zorganizovať obvodné kolo Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany v prvých týždňoch nového školského roka. Po dobrých skúsenostiach z vlaňajška zorganizovali súťaž vo vojenskom športovom centre Dukla Banská Bystrica. Nuž a rovnako, ako vlni, aj tento raz im prišlo aj počasie. Po upršanej noci súťažiacich privítal krásny slnečný deň. V poradí už XVII. ročníka tejto súťaže sa zúčastnilo dvanásť súťažných družstiev zo základných škôl Banskobystrického okresu a Evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici. Napriek tomu, že trať bola na niektorých úsekoch po daždi šmykľavá, sa ju väčšine družstiev podarilo zvládnuť v časovom limite 30 minút. Trestné body za jeho prekročenie si odrátali len tri družstvá.

Aj tohtoročné obvodné kolo ukázalo veľké rozdiely v kondičnej pripravenosti

Dievčatám sa pri strľbe darilo viac

stup, ktorý predviedli, by totiž zranenému skôr ublížil, ako pomohol. Z ich úst odznel aj názor, že by bolo možno lepšie, keby stanovište zdravotnícka príprava bolo v súťaži až posledným a nezapočítavalo sa do časového limitu. Tak by mohli súťažiacim lepšie vysvetliť, čo robia zle a ukázať, ako to majú robiť, aby zranenému človeku naozaj pomohli.

Najlepšie zvládali súťažiaci úlohy, ktoré dostali na stanovišti civilná ochrana. Z neho všetci odchádzali s plným počtom bodov.

Najviac sa v súťaži darilo družstvu zo Základnej školy Sitnianska v Banskej Bystrici v zložení Diana Olvecká, Renáta Sedláčková, Jakub Zigo a Vladimír Slávik. Traja z jeho členov sa zúčastnili súťaže aj vlni a skončili na druhom mieste. V tomto roku druhá priečka patrila družstvu zo Základnej školy Selce v zložení Mária Miklošová, Lenka Bohušová, Jakub Vajs a Marek Hrabaj. Na treťom mieste skončilo družstvo zo Základnej školy s materskou školou Poniky v zložení Barbora Ráčková,

Jana Kucejová, Nicolas Kača a Daniel Oros. Družstvá, ktoré skončili na prvých dvoch miestach sa zúčastnia krajského kola Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany, ktoré sa uskutoční na jar. Ostáva dúfať, že žiaci budú v príprave pokračovať, aby si chýbajúce vedomosti doplnili a mohli tak uspieť nielen v ďalšej súťaži, ale aj v prípade, že ich budú musieť niekedy využiť aj v praktickom živote.

Nina Bertová

Foto: **Božena Potančoková**

Družstvo ZŠ Lednické Rovne obhájilo vlaňajšie víťazstvo

POVAŽSKÁ BYSTRICA – Osem štvorčlenných zmiešaných družstiev základných škôl z okresov Považská Bystrica a Púchov si zmeralo svoje sily, vedomosti a zručnosti na 19. ročníku obvodného kola Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany. Súťaž sa uskutočnila dňa 5. októbra na Základnej škole Dolná Mariková a v jej blízkom okolí za pekného, aj keď trochu chladného jesenného počasia.

Vážnosť a význam celej súťaže podčiarkla prítomnosť prednostu Obvodného úradu Považská Bystrica Jozefa Smatanu, predsedu Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Jaroslava Bašku, primátora mesta Považská Bystrica Karola Janasa a starostu obce Dolná Mariková Petra Šujaka. Najlepšie boli pripravení žiaci zo Základnej školy Lednické Rovne pod vedením pani učiteľky Anny Hantákové v zložení Diana Hochlová, Dominik Kojtal, Kristián Čerňan a Barbora Geregová, ktorí obhájili vlaňajšie víťazstvo. S rozdielom jedného bodu získali druhé miesto žiaci Základnej školy Dolná Mariková a s odstupom šiestich bodov tretie miesto získali žiaci zo Základnej školy Považská Teplá.

Už tradične sa zapája do organizovania súťaže OR Hasičského a záchranného zboru Považská Bystrica, Slovenský Červený kríž Považská Bystrica, mesto Považská Bystrica a Matador Púchov. Aj v tomto roku prispeli sponzori RONA, a. s., Lednické Rovne, Raven, a. s., Považská Bystrica, OTP Banka Slovensko, TATRA Banka, mestá Púchov, Považská Bystrica, MEGAWASTE, obec Lednické Rovne a ďalší svojimi darmi do súťaže tak, že mohli byť všetci súťažiaci ocenení hodnotnými cenami.

O dobrý priebeh súťaže sa zaslúžili všetci rozhodcovia, vedúci družstiev a ostatní spolupracovníci, ktorým patrí poďakovanie za napĺňanie poslania súťaže – pripraviť deti a mládež na sebaochranu a poskytovanie vzájomnej pomoci pri vzniku mimoriadnej udalosti.

Pavel Lazový

vedúci odboru COKR
ObÚ Považská Bystrica

Foto: **archív ObÚ**

Nasadzovanie ochranných masiek

Stanovište pohyb a pobyt v prírode

Skúsenosti a poznatky zo súťaže mladých záchranárov Ukrajinskej republiky

Na základe pozvania Ministerstva pre mimoriadne situácie Ukrajinskej republiky a rozhodnutia sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sa 12. ročníka súťaže mladých záchranárov Škola bezpečnosti – ochrana života a zdravia zúčastnilo družstvo zo Základnej školy Huncovce okres Kežmarok, ktoré sa na celoslovenskom kole v Spišskej Novej Vsi umiestnilo na prvom mieste.

Túto súťaž organizuje Ministerstvo pre mimoriadne situácie Ukrajinskej republiky (ďalej MMS) každoročne. Tohto roku sa jej zúčastnilo 26 družstiev z Ukrajiny a 4 družstvá zo zahraničia (Bielorusko, Poľsko, Ruská federácia, Slovenská republika). Súťaž prebiehala od 23. do 29. augusta v detskom tábore Olega Koševoja, okres Kiversk, Lucská oblasť, podľa propozícií, kde sú zahrnuté disciplíny v počte 10. Vek účastníkov súťaže je od 14 do 18 rokov, nakoľko v Ukrajinskej republike existujú 11-ročné stredné školy.

Hlavný organizátor súťaže, Ministerstvo pre mimoriadne situácie Ukrajinskej republiky, má k dispozícii stále komisiu a organizačný štáb, ktorý je zložený z jednotlivých záchranných zložiek. Inštruktori a rozhodcovia sú prísne vybraní z brigád civilnej ochrany a hasičského záchranného zboru republiky. Podľa propozícií a pokynu MMS Ukrajiny je súťaž vyvrcholením celoškolských, okresných a krajských kôl. Podmienky súťaže sú zložitejšie, nakoľko prebiehajú v poľnom tábore (ubytovanie v stanoch so zabezpečením stravy a hy-

gieny). Podmienky sa podobajú svojím charakterom miestu, kde môže vzniknúť mimoriadna udalosť a bude potrebné zabezpečiť núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie.

Jednotlivé disciplíny boli rozdelené tak, aby doobeda prebiehala príprava družstiev pod vedením inštruktorov a poobede samotná súťaž. Každé stanovište a miesto mimoriadnych udalostí zabezpečovali inštruktori záchranných brigád a rozhodcovia z MMS Ukrajiny podľa špecializácie a odbornosti.

Disciplíny súťaže:

- I. Záchrana topiaceho sa z miesta mimoriadnej udalosti v troch variantoch. Záchrana s nafukovacím člnom, záchrana pomocou figuríny, záchrana lanom. Disciplínu zabezpečovali inštruktori s odbornou spôsobilosťou záchranár potápač, záchranár-plavčík a inštruktor poskytovania prvej lekárskej pomoci.
- II. Poskytovanie prvej predlekárskej pomoci v mieste mimoriadnej udalosti, obdobne ako u nás na účelových cvičeniach a súťažiach. Disciplínu zabezpečovali inštruktori s odbornou spôsobilosťou na poskytovanie prvej lekárskej pomoci.
- III. Orientačný beh pomocou buzoly a mapy, vyhľadanie zranených osôb v neznámom priestore mimoriadnej udalosti, vyslobodenie zranených z miesta ohrozenia, záchranné prá-

Slávnostné otvorenie súťaže

- ce, poskytnutie prvej predlekárskej pomoci a prevoz ranených na improvizovaných nosidlách do centra lekárskej pomoci. Trať tejto disciplíny v lesnom prostredí merala 1,5 km a zabezpečovali ju inštruktori a rozhodcovia s odbornou spôsobilosťou na činnosti v prírodnom prostredí.
- IV. Hasenie požiaru v mieste mimoriadnej udalosti, určenie typu hasiaceho prístroja na konkrétnu nebezpečnú látku podľa vyžrebovania, o akú látku sa jedná. Ďalším variantom bolo hasenie požiaru na cieľ. Techniku, inštruktorov, hasiace autá a prostriedky požiarnej ochrany zabezpečovali hasiči.
  - V. Záchrané práce v mieste mimoriadnej udalosti pri úniku nebezpečných látok v protichemických prostriedkoch individuálnej ochrany, v zadymenom priestore imitáciou úniku, smer vetra, koncentrácia, terén, nasadenie PIO, vyslobodenie raneného a odvoz na nosidlách do centra lekárskej pomoci spojený s dekontamináciou. Túto disciplínu zabezpečovali chemické jednotky civilnej ochrany, hasiči a chemické laboratóriá MMS Ukrajiny.
  - VI. Záchrana zraneného v mieste mimoriadnej udalosti, z výškovej budovy pomocou lán a prostriedkov na lezenie za účasti inštruktorov horskej záchranej služby
  - VII. Psychologická príprava a testy, práca s ohrozeným obyvateľstvom v mieste mimoriadnej udalosti. Túto disciplínu zabezpečovali psychológovia s odbornou spôsobilosťou pre prácu s ohrozeným obyvateľstvom.
  - VIII. Testy civilnej ochrany. Túto disciplínu zabezpečovali inštruktori a rozhodcovia s odbornou spôsobilosťou na riadenie, organizovanie a rozhodovanie krízových štábov z jednotiek a záchranných brigád.
  - IX. Miss záchranárka a záchranár v rámci večerného programu a súťaž kresieb jednotlivých družstiev s tematikou civilnej ochrany obyvateľstva.
  - X. Zábavný program – súťaž Vizitka družstva, predstavenie činnosti školy a družstva mladých záchranárov Škola bezpečnosti – ochrana života a zdravia.

Na zabezpečenie súťaže sa uskutočnili inštruktáže rozhodcov a organizátorov k otázkam bezpečnosti súťažiacich tak, aby prijaté bezpečnostné opatrenia boli realizované v jednotlivých priestoroch.

V rámci súťaže prebiehali exkurzie do mesta Luck, návšteva Múzea ozbrojených síl republiky, návšteva etnografického a historického múzea, press konferencia s vedením Ministerstva pre mimoriadne situácie Ukrajiny, diskotéky pri vatre.

Naše družstvo sa do všetkých disciplín

Súťažiaci sa obliekajú do ochranných odevov

Družstvo zo Slovenska získalo viacero ocenení

nezapojilo. No aj tak nás teší, že sme za tri disciplíny získali diplomy (testy, prvá predlekárska pomoc, psychologická príprava, hasenie požiarov).

Zvlášť na účastníkov zapôsobilo slávnostné otvorenie, nástup a pochod družstiev, sľub rozhodcov a účastníkov, ako aj ukážky profesionálnych záchranárov.

Za celé materiálne a finančné zabezpečenie zodpovedalo a zodpovedá MMS Ukrajiny v súčinnosti s jednotlivými záchrannými zložkami a Ministerstvo školstva Ukrajinskej republiky. To znamená, že riadenie a rozhodovanie bolo v kompetencii organizačného štábu, kde boli jednotlivé záchranné zložky podriadené Ministerstvu pre mimoriadne situácie Ukrajinskej republiky.

V súvislosti so súťažnými disciplínami je potrebné zdôrazniť, že na školách v Ukrajinskej republike sa vyučuje predmet Ochrana života a zdravia, ku ktorému MMS Ukrajinskej republiky a Ministerstvo školstva Ukrajinskej republiky vydáva učebnice pre žiakov základných a stredných škôl, ako aj metodické materiály pre učiteľov.

Skúsenosti a poznatky z účasti na celoukrajinskom podujatí súťaže Škola bezpečnosti – ochrana života a zdravia budú podrobne spracované a predložené sekcii integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR.

PaedDr. Betuš Lubomír CSc.
vedúci SVP Spišská Nová Ves

Foto: **archív autora**

Dispečerský riadiaci pult

Integrované viacúčelové dispečerské zariadenie „all in one“

Dispečerský riadiaci pult predstavuje **integrované dispečerské zariadenie všetko v jednom**. Je to pokročilý varovný, komunikačný a automatizačný systém, ktorý slúži na interakciu systému s obsluhou. Na dispečerských centrách **dokáže nahradiť viacero zariadení**, čím šetrí náklady aj priestor. Obsluhu umožňuje reagovať na podnety prostredníctvom jedného zariadenia a jedného rozhrania. Umožňuje vytvárať rôzne plne automatizované scenáre činnosti ako reakciu na vonkajšie podnety. Je tak efektívnym nástrojom pre automatizáciu procesov na dispečerských

centrách rôzneho typu a odbremeňuje dispečerov od rutinných činností. Vďaka svojim komunikačným schopnostiam umožňuje zriaďovať bezobslužné pracoviská, na ktoré privolá obsluhu len v prípade vzniku mimoriadnej udalosti. **Dispečerský riadiaci pult sa vyrába v troch prevedeniach**: Basic, Professional a Enterprise a ku každému je možné doobjednať doplnkové komunikačné moduly. Je použiteľný samostatne, v súčinnosti s inými zariadeniami a modulmi našej spoločnosti, ale aj v súčinnosti so zariadeniami iných výrobcov.

Možnosti použitia

Dispečerské komunikačné centrum, ktoré integruje a prepája:

- IP telefóny (sám je IP telefónom)
- mobilnú sieť (sám je mobilným telefónom)
- komunikačné priemyselné a dverné hlásky (sám je hláskou)
- rádiostanice a rádiové siete
- analógové telefóny
- evakuačné rozhlasové a ozvučovacie systémy
- varovné systémy
- funguje ako záznamové zariadenie pre záznam hlasu

Riadiace centrum pre varovné systémy
Testuje a riadi sieť sirén.

Automatizačný systém

Vyhodnocuje údaje z pripojených snímačov a vykonáva rôzne typy naprogramovaných akcií.

Pult hlásateľa a riadiaca jednotka v evakuačných rozhlasoch

Stačí k nemu pripojiť zosilňovač a reproduktory

Vyrozumievacie zariadenie

Automatizovane posiela hlasové a SMS správy

Informačný systém civilnej ochrany

Informačný systém civilnej ochrany je ustanovený zákonom Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov. Tvorí ho hlásna a informačná služba civilnej ochrany. Hlásna služba zabezpečuje včasné varovanie obyvateľov a vyzozumenie osôb činných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození alebo o vzniku mimoriadnej udalosti. Informačná služba zabezpečuje zber, spracovanie, vyhodnocovanie a poskytovanie informácií.

Varovanie obyvateľstva sa vykonáva varovnými signálmi:

a) **Všeobecné ohrozenie** – dvojminútový kolísavý tón sirén pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti.

b) **Ohrozenie vodou** – šesťminútový stály tón sirén pri ohrození ničivými účinkami vody.

Koniec ohrozenia alebo koniec pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti sa vyhlasuje signálom **Koniec ohrozenia** – dvojminútový stály tón sirén bez opakovania.

Varovné signály a signál Koniec ohrozenia sa následne dopĺňajú hovorenou informáciou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov, ktorá obsahuje:

- deň a hodinu vzniku alebo skončenia ohrozenia,
- údaje o zdroji a druhu ohrozenia,
- údaje o veľkosti ohrozeného územia,
- základné pokyny pre obyvateľstvo.

Kolísavým tónom sirén v trvaní dvoch minút sa vyhlasuje aj ohrozenie v prípade, ak hrozí alebo dôjde k vzdušnému napadnutiu územia štátu. Ak prostriedok, ktorým sa takéto ohrozenie vyhlasuje, umožňuje reprodukovať hovorené informácie, bezprostredne po kolísavom tóne sirén musí byť trikrát reprodukována veta Pozor, vzdušný poplach.

Preskúšanie prevádzkyschopnosti systémov varovania obyvateľstva sa vykonáva dvojminútovým stálym tónom po predchádzajúcom informovaní obyvateľstva o čase skúšky prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Varovný systém sa nesmie preskúšavať v nočných hodinách, v dňoch pracovného pokoja a spôsobom, pri ktorom by mohla nastať zámena so skutočným varovaním obyvateľstva.

Obec, v rámci svojej pôsobnosti, zabezpečuje trvale hlásnu službu a informačnú službu civilnej ochrany, o čom informuje obvodný úrad.

Hlásna služba

Varovanie obyvateľstva a vyzozumenie osôb sa technicky zabezpečujú:

- sieťou sirén, ktorú tvoria sirény a systém ich ovládania,
- prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania,
- domácimi rozhlasmi, ktoré musia

- spĺňať požiadavky technickej normy, miestnymi informačnými prostriedkami obce,
- systémami automatizovaného vyzozumenia,
- prostredníctvom verejných elektronických komunikačných sietí.

Sieťou sirén varovnej a vyzozumievajúcej siete civilnej ochrany sa výstražným zvukovým signálom zabezpečuje pokrytie:

- najmenej 80 % trvale obývaného územia obce s osobitným zreteľom na husto obývané časti, ak na území nie je povinnosť budovať autonómny systém varovania a vyzozumenia (ďalej len autonómny systém),
- celého trvale obývaného zastavaného územia obce a územia obce prechodne obývaného skupinou, ktorú tvorí viac ako 50 osôb, ak je ohrozené ničivými účinkami vody z vodnej stavby, ktoré môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok, ak na území nie je povinnosť budovať autonómny systém.

Sirény sa ovládajú diaľkovo z územne príslušného varovného a vyzozumievajúceho centra. So súhlasom obce možno na diaľkové ovládanie varovnej a vyzozumievajúcej siete civilnej ochrany napojiť miestny informačný prostriedok obce a so súhlasom prevádzkovateľa aj domáci rozhlas.

Na obývanom území obce neozvučenom sirénami ani miestnym informačným prostriedkom obce sa varovanie obyvateľstva a vyzozumenie osôb zabezpečuje vyhlásovaním varovných signálov pomocou verejnej

telefónnej siete alebo pomocou pohyblivého prostriedku, ktorým môže byť motorové vozidlo vybavené rozhlasovým zariadením.

Varovnú a vyzozumievajúcu sieť civilnej ochrany dopĺňa samostatný systém varovania obyvateľstva a vyzozumenia osôb, tzv. autonómny systém. Tento systém majú povinnosť zabezpečiť:

- prevádzkovatelia vodných stavieb na vodnej stavbe a na ohrozenom území do vzdialenosti, ktorú dosiahne čelo prielomovej vlny do jednej hodiny od vzniku mimoriadnej udalosti,
- právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí vyrábajú a skladujú nebezpečné látky alebo manipulujú s nebezpečnými látkami a tým ohrozujú život, zdravie alebo majetok obyvateľstva na ohrozenom území.

Autonómny systémom sa zabezpečuje:

- pokrytie výstražným signálom celého trvale obývaného zastavaného územia obce a územia obce opakovane prechodne obývaného skupinou, ktorú tvorí viac ako 50 osôb,
- pokrytie výstražným signálom vnútorných priestorov stavieb, ktoré sú vybavené domácimi rozhlasmi, ak vo vnútorných priestoroch stavieb nie je možné zabezpečiť úroveň výstražného signálu z vonkajších priestorov varovania.

Informačná služba

Informačná služba civilnej ochrany sa

zabezpečuje prostredníctvom pracovísk informačných miest informačnej služby civilnej ochrany. Obec je jedným z informačných miest informačnej služby civilnej ochrany.

Informačné miesto obce zabezpečuje zber, spracovanie, vyhodnotenie a poskytovanie informácií pre potreby civilnej ochrany:

- a) v rozsahu plnenia vlastných úloh v civilnej ochrane,
- b) pre potreby plnenia úloh obvodu na základe požiadavky obvodného úradu,
- c) pri vzniku ohrozenia alebo po vzniku mimoriadnej udalosti v rozsahu podľa spresnenia ministerstva, obvodného úradu v sídle kraja alebo obvodného úradu.

Informácie o situácii v súvislosti s mimoriadnou udalosťou poskytuje obyvateľstvu zástupca informačného miesta.

Informácie môžu byť:

- a) **pravidelné**, ktoré obsahujú údaje:
  - na spracovanie a aktualizáciu analýzy možných mimoriadnych udalostí a plánovanie opatrení civilnej ochrany, ktoré sa predkladajú prijímaciemu informačnému miestu v ním určených termínoch, forme a obsahu,
  - o stave a priebehu záchranných prác alebo evakuácie a vypracúvajú sa po vyhlásení mimoriadnej situácie.

Pravidelné informácie o stave a priebehu záchranných prác alebo evakuácie sa počas mimoriadnej situácie predkladajú územne príslušnému informačnému miestu denne k 06:00 hodine a k 18:00 hodine:

- informačné miesto právnickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikate-

la informačnému miestu obce do 06:30 hodiny a do 18:30 hodiny, informačné miesto obce informačnému miestu obvodného úradu do 07:00 hodiny a do 19:00 hodiny.

Údaje uvádzané v pravidelných informáciách o stave a priebehu záchranných prác alebo evakuácie:

- dátum a čas vzniku mimoriadnej udalosti,
- miesto vzniku mimoriadnej udalosti,
- druh a rozsah mimoriadnej udalosti,
- dátum a čas vyhlásenia alebo odvolania mimoriadnej situácie,
- územie, na ktorom bola vyhlásená alebo odvolaná mimoriadna situácia,
- následky na zdravie osôb, majetku, životnom prostredí a straty na životoch,
- čas začatia, priebeh a čas skončenia záchranných prác a okolnosti narušujúce ich priebeh,
- nasadené sily a prostriedky na odstraňovanie následkov mimoriadnej udalosti,
- vykonané opatrenia a ďalší postup pri odstraňovaní následkov mimoriadnej udalosti,
- údaje o meteorologickej a hydrologickej situácii,
- doplňujúce údaje.

b) **nepravidelné**, ktoré sa predkladajú územne príslušným informačným miestam ihneď bez ohľadu na prechádzajúce vyžiadanie, ak obsahujú údaje o:

- ohrození alebo vzniku mimoriadnej udalosti,

- tendencii vývoja mimoriadnej udalosti,
- potrebe varovania obyvateľstva a vyznania osôb,
- vyhlásení alebo odvolaní mimoriadnej situácie,
- zmene radiačnej, chemickej alebo biologickej situácie,
- zmene meteorologickej alebo hydrologickej situácie,
- dosiahnutí pohotovosti na plnenie úloh jednotiek civilnej ochrany,
- dosiahnutí pohotovosti evakuačnej komisie a evakuačného zariadenia,
- čase a stave začatia alebo skončenia záchranných prác,
- čase a stave začatia a skončenia evakuácie,
- udalosti, ktorá narušuje záchrannú prácu alebo evakuáciu.

V nepravidelných informáciách sa uvádza:

- dátum, čas, miesto udalosti alebo stavu,
- stručný a výstižný opis udalosti, požiadavky alebo stavu,
- doplňujúce údaje,
- kontaktné údaje odosielajúceho informačného miesta a čas odoslania.

Použitá literatúra:

1. zákon Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.
2. vyhláška Ministerstva vnútra SR č. 388/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany

Vyhodnocovanie povodňových škôd a výdavkov na povodňové záchranné práce

Vyhodnocovanie povodňových škôd a výdavkov na povodňové záchranné práce je dôležitou súčasťou opatrení na ochranu pred povodňami a je predmetom § 19 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 251/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhodnocovaní výdavkov na povodňové zabezpečovacie práce, povodňové záchranné práce a povodňových škôd. Článok sa vzťahuje len na vyhodnocovanie výdavkov na povodňové záchranné práce a povodňových škôd obcou.

Vyhodnocovanie výdavkov na povodňové záchranné práce

Výdavkami na povodňové záchranné práce sú všetky oprávnené výdavky, ktoré boli vynaložené v čase od vyhlásenia III. stupňa povodňovej aktivity do odvolania II. stupňa povodňovej aktivity a mimoriadnej situácie na plnenie úloh obce a právnickej osoby, fyzickej osoby – podnikateľa a fyzickej osoby na príkaz obce.

Podkladom na vyhodnotenie výdavkov na povodňové záchranné práce sú prvotné účtovné doklady. Vyhodnotenie výdavkov sa spracúva podľa osobitných predpisov (zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov).

Výdavky na povodňové záchranné práce právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, ktorí vykonávali povodňové záchranné práce podľa povodňového plánu záchranných prác alebo na príkaz obce, overuje obec. Overené výdavky sumarizuje obec podľa tabuľky 1.

K overeným výdavkom právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov obec doplní vlastné výdavky vynaložené na povodňové záchranné práce a výdavky na činnosť povodňovej komisie alebo krízového štábu obce a predkladá ich obvodnému úradu v termíne do 15 pracovných dní od času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity.

Vyhodnocovanie nároku na peňažnú náhradu

Žiadosti o peňažné náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva alebo užívacieho práva, splnenú osobnú pomoc, škodu na majetku v priamej súvislosti s povodňovými záchrannými prácami a poskytnutý vecný prostriedok počas povodňovej situácie (ďalej peňažná náhrada) eviduje obec podľa tabuliek 2 – 5.

Podané žiadosti o peňažné náhrady, žiadosti o peňažné náhrady, o ktorých sa nerozhodlo a peňažné náhrady určené právoplatnými rozhodnutiami uvádza obec podľa tabuľky 6.

Peňažné náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva alebo užívateľského práva,

Tabuľka 1

Výdavky na povodňové ..... práce
vykonané ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Názov subjektu	Bežné výdavky spolu	Kapitálové výdavky	Výdavky spolu
		600	700
Názov obce			
Názvy ostatných subjektov			
Spolu			

Tabuľka 2

Žiadosti o peňažné náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva alebo užívacieho práva
v ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Dátum predloženia	Názov a adresa subjektu	Dôvod uplatnenia nároku	Výška uplatnenej náhrady	Priznaná výška náhrady	Dátum rozhodnutia
Spolu					

Tabuľka 3

Žiadosti o peňažné náhrady za splnenú osobnú pomoc
v ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Dátum predloženia	Meno a adresa osoby	Druh osobnej pomoci	Výška uplatnenej náhrady	Priznaná výška náhrady	Dátum rozhodnutia
Spolu					

Tabuľka 4

Žiadosti o peňažné náhrady za škodu na majetku v priamej súvislosti s vykonávaním povodňových zabezpečovacích prác a povodňových záchranných prác
v ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Dátum predloženia	Názov a adresa subjektu	Dôvod uplatnenia nároku	Výška uplatnenej náhrady	Priznaná výška náhrady	Dátum rozhodnutia
Spolu					

Tabuľka 5

Žiadosti o peňažné náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva alebo užívacieho práva
v ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Dátum predloženia	Názov a adresa subjektu	Dôvod uplatnenia nároku	Výška uplatnenej náhrady	Priznaná výška náhrady	Dátum rozhodnutia
Spolu					

Tabuľka 6

v ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Druh peňažnej náhrady	Výška peňažných náhrad spolu		
	Podané	Nerozhodnuté	Právoplatne rozhodnuté
Za splnenú osobnú pomoc spolu			
Za obmedzenie vlastníckeho práva alebo užívacieho práva spolu			
Za škodu na majetku spôsobenú v priamej súvislosti s povodňovými zabezpečovacími prácami a povodňovými záchrannými prácami spolu			
Za poskytnutie vecného prostriedku spolu			
Spolu			

Tabuľka 7

Evidencia písomných oznámení o výške povodňovej škody
na území obce ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Meno alebo názov	Adresa	Druh majetku			Odhadnutá výška povodňovej škody
		Hnuteľný majetok	Stavby	Pozemky	
Spolu					

Tabuľka 8

Prehľad oznámených povodňových škôd na majetku
na území obce ..... (názov obce)
počas povodne od ..... do .....

Subjekt	Škody na			Spolu
	Hnuteľnom majetku	Stavbách	Pozemkoch	
Fyzické osoby				
Právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia				
Obec				
Spolu				

za splnenú osobnú pomoc, škodu na majetku v priamej súvislosti s povodňovými zabezpečovacími prácami a povodňovými záchrannými prácami a za poskytnutý vecný prostriedok v období od predloženia predchádzajúcej súhrnnej správy o priebehu povodní, ich následkoch a opatreniach počas predkladania aktuálnej správy a priloží ich k súhrnnej správe o priebehu povodní, ich následkoch a opatreniach.

Peňažné náhrady, o ktorých sa rozhodlo po uplynutí termínu (15 pracovných dní od času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity), predkladá obec po nadobudnutí právoplatného rozhodnutia obvodnému úradu životného prostredia podľa tabuľky 6.

Vyhodnocovanie povodňových škôd

Výšku povodňovej škody vyhodnocuje vlastník, správca alebo užívateľ majetku, na ktorom vznikla povodňová škoda. Výška povodňovej škody na majetku sa odhaduje ako výdavok, ktorý sa vynaloží na uvedenie majetku do stavu, v akom bol v čase bezprostredne pred povodňou podľa obvyklej ceny v príslušnom regióne pred výskytom povodne.

Povodňovú škodu na majetku a jej výšku písomne oznámi právnická osoba, fyzická osoba – podnikateľ a fyzická osoba do 5 pracovných dní od času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity.

Písomné oznámenia o vzniku a odhadnutej výške povodňovej škody eviduje obec podľa tabuľky 7.

Prehľad povodňových škôd na majetku podľa oznámení o vzniku a odhadnutej výške povodňovej škody obec vypracuje podľa tabuľky 8.

Do 10 pracovných dní od času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity predloží obec prehľad povodňových škôd na majetku obvodnému úradu životného prostredia alebo krajskému úradu životného prostredia na overenie správnosti vyhodnotenia povodňových škôd.

Odhad povodňových škôd sa spresňuje povodňovou prehliadkou, ktorá sa vykonáva v spolupráci s verifikačnou komisiou, ktorú ustanovuje prednosta obvodného úradu životného prostredia alebo krajského úradu životného prostredia.

Pripravilo: **oddelenie vzdelávania a prípravy**

VTÚ KMCO Slovenská Ľupča
Ilustračné foto: **archív redakcie**

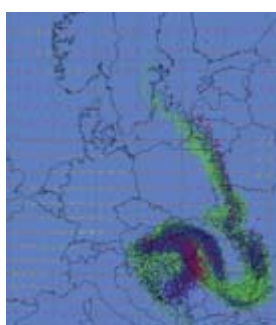
Zdroj informácií:

Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami

Vyhlasška Ministerstva životného prostredia SR č. 251/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhodnocovaní výdavkov na povodňové zabezpečovacie práce, povodňové záchranné práce a povodňových škôd.

Monitorovacie a informačné systémy

RadMon – softvér pre radiačný monitoring

RadMon je softvér pre radiačný monitoring predstavujúci komplexné zákaznícke riešenia v oblasti kontinuálneho merania a vyhodnocovania gamma žiarenia, lokálneho i širšieho regionálneho významu. RadMon sa z technologického hľadiska i softwarovej architektúry pohybuje na veľmi vysokej úrovni. Softvér implementovala firma MicroStep-MIS aj na Úrade civilnej ochrany Slovenskej republiky.

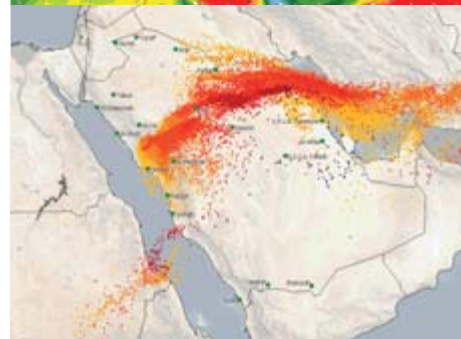
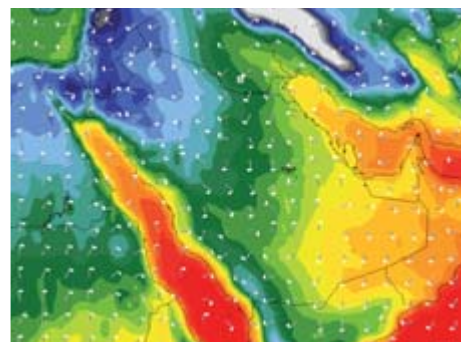
Radiačný monitoring pozostáva zo siedmich základných modulov: merací, konfiguračný, prezentačný, export dát, komunikačný, archivačný a alarmový.

Radiačná sonda RPSG-05

Vďaka širokému meraciemu rozsahu od 10 nSv/h po 10 Sv/h umožňuje sonda RPSG-05 indikáciu minimálnych zmien, ako aj meranie extrémnych príkonov gamma radiácie. V kryte tvaru valca, obsahuje sonda dva energeticky kompenzované Geiger-Müllerove detektory rôznej veľkosti a citlivosti.

Radiačná sonda je plne funkčná ako samostatné zariadenie pre trvalú montáž, ale i mobilné merania. MicroStep-MIS k sonde dodáva aj užívateľský softvér „RP Explorer“ zaručujúci komfortnú manipuláciu s dátami, ako aj exportovanie dát v rozličných formátoch. Sonda RPSG-05 potvrdzuje **špičkovú úroveň** certifikáciou podľa normy STN IEC 610117-1:2000.

Radiačná sonda typu RPSS

Sonda je určená na meranie príkonu dávkového ekvivalentu gamma žiarenia v meracom rozsahu od 10 nSv/h po 1 mSv/h.

Sonda typu RPSS je **cenovo výhodná** a používaná na štandardné enviro merania.

Meteorological
TECHNOLOGY
WORLD EXPO 2012

16. – 18. októbra
Brusel, Belgicko

Navštívte nás!
Stánok 5075 v Hale 11

MicroStep-MIS
www.microstep-mis.com

MicroStep-MIS, spol. s r.o.
Čavojského 1, 841 04 Bratislava
tel.: +421 2 602 00 111, fax: +421 2 602 00 180
www.microstep-mis.com, info@microstep-mis.com

Záchranná akcia v západnej stene Gerlachovského štítu

Dňa 17. augusta bola Horská záchranná služba prostredníctvom recepcnej z horského hotela Sliezsky dom požiadaná o pomoc pre dve dvojice poľských horolezcov. V podvečerných hodinách sa pri zostupe z vrcholu dostali do žlabu, ktorý nie je zostupovou trasou.

V auguste pred dvoma rokmi tu v zlom počasí zabúdili a zahynuli dvaja čínski horolezci. Štvorica horolezcov však postupovala ďalej. Jeden z nich spustil postupne prvých dvoch. Pri spúšťaní tretej členky však povolil zaistovací prvok na štande, čo malo za následok jej pád, pri ktorom strhla so sebou aj jeho samotného. Napriek približne 30-metrovému pádu mali obaja veľké šťastie, že sa vôbec v takom úzkom žlabu zastavili. Tridsaťdeväťročný muž si spôsobil vážnu zlomeninu dolnej končatiny nad členkom a rovnako stará žena s podozrením na poranenie hornej končatiny sa douderala a silno si narazila stehno spolu s kolenom. Záchranári Horskej záchrannej služby z OS Vysoké Tatry požiadali o pomoc leteckú techniku, ktorá v intervaloch vyviezla kvôli zlým poveternostným podmienkam po Batizovské pleso tri dvojice záchranárov. Tí začali vystupovať hore Batizovskou próbou, s úmyslom zvrchu zlaníť k postihnutým, ktorí sa podľa GPS súradníc nachádzali v nadmorskej výške 2485 m n. m. O ôsmej hodine večer vystúpili na vrchol Gerlachovského štítu, zostúpili dolu žlabom až na hranu, kde sa žlab zvažuje do západnej steny Gerlachu a presne lokalizovali štvoricu Poliakov, ktorí sa nachádzali pod nimi. Po vybudovaní štandu zlanili dĺžku 80 metrov, aby sa dostali k zraneným a poskytli im ošetrovanie. Následne zahájili 3-krát po sebe spust dlhý 400 metrov, až na dno doliny. Prvý raz so ženou, u ktorej sa začala prejavovať somnolencia a poranenia znášala horšie ako jej spolulezec. Kým po zranenú ženu pod Batizovskou próbou hodinu po polnoci priletela posádka Vrtuľníkovej záchrannej zdravotnej služby, záchranári Horskkej záchrannej služby začali druhý spust aj so zraneným mužom. Po spuste ho záchranári Horskkej záchrannej služby na nosidlách typu Kong

transportovali až na Suchý kopec, odkiaľ ho opätovne v skorých ranných hodinách prevzala posádka Vrtulníkovej záchranej zdravotnej služby, ktorá ho na letisku odovzdala privolanej Rýchlej lekárskej pomoci. Záchranári Horskej záchranej služby pomohli nielen dvom zraneným horolezcom, ale aj zvyšným dvom zo skupiny. Pomohli im v nočných hodinách dostať sa až na dno doliny pomocou tretieho spustu a ďalej ich sprevádzali po chodníku. Počas tejto záchranej akcie našli na vrchole Gerlachovského štítu ďalších dvoch anglických lezcov, ktorí nemali so sebou svetlo a tiež v tme zablúdili, preto aj títo boli záchranármi Horskej záchranej služby sprevádzaní na Sliezsky dom. Celkovo sa na tejto náročnej nočnej akcii zúčastnilo 33 profesionálnych a dobrovoľných zmluvných záchranárov Horskej záchranej služby, a to z Oblasťných stredísk Horskej záchranej služby Vysoké Tatry, Západné Tatry, Nízke Tatry, Slovenský raj a Strediska lavínovej prevencie.

nprap. Bc Peter Svätójánsky
Operačné stredisko
tiesňového volania HZS

Hromadná nevoľnosť nemeckých skautov v Nízkych Tatrách

Prázdniny vrcholili a horskí záchranári každodenne odchádzali na pomoc k zraneným, zablúdeným, vyčerpaným turistom, horolezcom, skrátka všetkým, ktorí sa v horách pohybovali a boli na ich pomoc odkázaní. Tiesňových volaní pribúdalo a žiadosti o pomoc prichádzali z horských oblastí celého Slovenska, čo svedčilo o celkom dobrej návštevnosti.

Prostredníctvom linky tiesňového volania 112, o 21:30 hodine boli horskí záchranári požiadaní o pomoc pre 11-člennú skupinu skautov z Nemecka. Skauti vo veku od 11 do 17 rokov, v sprievode devätnásťročnej vedúcej, sa nachádzali na vrchu Poludnica v Nízkych Tatrách. Dvanásťročný chlapec a sedemnástočné dievča pre silné zvracanie a bolesti brucha neboli schopní samostatne zostúpiť. Osemnásť záchranárov z Oblasťných stredísk HZS Nízke Tatry a Západné Tatry s tromi zmluvnými dobrovoľnými záchranármi HZS odišlo nemeckým skautom na pomoc. Po príchode na miesto skautov s najhoršími príznakmi črevnej virózy transportovali na nosidlách KONG a UT 2000. Pre blížiacu sa búrku, snažili sa dostať s ostatnými čo najnižšie z hrebeňa. Počas pomalého presunu celej skupiny prišlo nevoľno ďalším dvom skautom. Zvracali a neboli schopní v zostupe pokračovať. Preto ihneď po odovzdaní chlapca a dievčaťa privolanej posádke Rýchlej zdravotnej pomoci (RZP) sa záchranári s nosidlami vrátili na pomoc ďalším dvom skautom, ktorých rovnako transportovali a odovzdali privolanej posádke RZP. Všetkých previezli na infekč-

né oddelenie nemocnice v Ružomberku. Skauti boli pripravení nocovať v prírode, čomu nasvedčovala ich výbava a aj to, že nemali v podhorí zabezpečené žiadne ubytovanie. To bolo dosť nezodpovedné, hlavne pre poveternostné podmienky a blížiacu sa zmenu počasia, ktorú meteorológovia už vopred avizovali. Zvyšnú skupinu siedmich skautov transportovali záchranári do Domu Horskkej služby v Jasnej, kde im poskytli núdzové ubytovanie

aj pre prípad, že by sa ich zdravotný stav zhoršil. Záchrannú akciu ukončili o 5:30 hod. Neskôr sa zistilo, že nemeckí skauti pocítovali zdravotné problémy už pri odchode z ich krajiny. Vyšetrenia dokázali, že išlo o črevnú virózu a nie otravu potravou alebo vodou z prírody, ako sa sami domnievali.

nprap. Bc Peter Svätójánsky
Operačné stredisko
tiesňového volania HZS

Odborná príprava starostov obcí

Jedným z dôležitých cieľov odbornej prípravy a vzdelávania starostov obcí v Slovenskej republike, rozpracovanom v Zameraní činnosti sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR na jednotlivé kalendárne roky, v Plánoch odbornej prípravy obvodných úradov (ObÚ) v sídle kraja, ObÚ jednotlivých územných celkov, odborov civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ je pripraviť starostu obce na zvládnutie úloh vyplývajúcich zo zákona Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o civilnej ochrane).

Je veľmi dôležité, aby absolventi odbornej prípravy, vzdelávacích aktivít základných, zdokonaľovacích a špecializovaných kurzov civilnej ochrany boli odborne pripravovaní a získali odborné a teoretické vedomosti, praktické skúsenosti, zručnosti a návyky. Činnosť zamestnancov štátnej správy, samosprávy na úseku civilnej ochrany, profesionálnych pracovníkov v integrovanom záchrannom systéme, právnických osôb a fyzických osôb, si vyžaduje vysokú odbornosť ľudského činiteľa, ktorý je v riadiacom procese rozhodujúcim prvkom.

Podľa § 15 zákona o civilnej ochrane obec vypracúva plán ochrany obyvateľstva, oboznamuje sa s havarijnými plánmi podnikov a prevádzok na svojom území a informuje obyvateľstvo o postupe pri mimoriadnej udalosti, koordinuje plnenie úloh v súčinnosti s právnickými osobami, fyzickými osobami – podnikateľmi a s ostatnými fyzickými osobami, riadi záchranné práce, ak nepatria do pôsobnosti orgánov štátnej správy, právnických osôb alebo fyzických osôb – podnikateľov na území obce. Obec vytvára jednotky civilnej ochrany z obyvateľstva obce, zabezpečuje ich prípravu a akcieschopnosť, v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním zabezpečuje prípravu obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc. Obec zabezpečuje trvale hlásnu službu a informačnú službu civilnej ochrany, o čom informuje obvodný úrad a poskytuje nevyhnutnú a okamžitú pomoc v núdzi, najmä prístrešie, stravu, alebo inú materiálnu pomoc obyvateľstvu obce a osobám nachádzajúcim sa na území obce, plánuje, vyhlasuje, riadi a zabezpečuje evakuáciu a poskytuje núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie evakuovaným, vyhlasuje a odvoláva mimoriadnu situáciu a ustanovuje režim života obyvateľstva na území obce v prípade vzniku mimoriadnej udalosti a neodkladne o tom informuje obvodný úrad.

Na plnenie týchto úloh musí byť každý starosta riadne pripravený. Konanie starostu obce počas vzniku mimoriadnej udalosti v obci je podmienené predovšetkým vedomosťami, ktoré sú výsledkom odbornej prípravy a vzdelávania. Dôležitá je úroveň a rozsah poznania konkrétnej situácie v obci a analýza zdrojov ohrozenia na jej území. Je výsledkom rozvoja jeho vlôh, schopností, talentu a celkovej vedomej intelektovej aktivity, ktorá

odráža objektívnu realitu so zahrnutím skúseností, schopnosťou vykonať určité operácie na základe predchádzajúcej odbornej prípravy a získaných návykov, zručností v riadiacej práci.

V ročných plánoch činnosti odborov civilnej ochrany a krízového riadenia obvodných úradov je aj úloha zabezpečovať odbornú prípravu starostov obcí s využitím nových foriem a metód.

V obvodoch Brezno a Poprad sú cieľové skupiny programovo, podľa analýzy vzdelávacích potrieb, pripravované cyklicky v oblasti teórie a praxe. Proces vývoja odbornej prípravy starostov obcí možno v hrubých črtách rozdeliť na nasledujúce úlohy:

- dôsledná analýza prostredia obcí a vzdelanostnej úrovne starostov v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva – cieľovej skupiny, starostov, pre ktorú je kurz určený, odborná alebo tréningová príprava na základe poznatkov z analýzy územia a zdrojov ohrozenia,
- analýza odborných informácií zo spracovávanej oblasti,
- tvorba metodického a didaktického návrhu,
- tvorba metodiky a postupu zámeru, námetu a plánu praktickej časti zamestnania,
- samotný proces odbornej prípravy, kurzu – obsah a témy, rozdelenie pracovníkov a rozdelenie do skupín s cieľom zabezpečenia diferencovaného prístupu,
- zabezpečenie kvality domácich a externých lektorov,

- schopnosť prispôbovať obsah,
- materiálne a technické zabezpečenie z jednotlivých zložiek integrovaného záchranného systému územia.

Schopnosti starostu obce, ktoré sú dôležité pre riadiaci a rozhodovací proces pri riešení úloh počas mimoriadnej udalosti:

- **tvorivosť** – schopnosť hľadať nové riešenia,
- **intuícia** – schopnosť predvídať budúci vývoj s využitím analýz, rozborov na základe získaných skúseností a vedomostí,
- **cielavedomosť** – schopnosť vytyčovať reálne ciele,
- **rozhodnosť** – schopnosť rozhodnúť sa v konfliktných situáciách a disciplinovanosť,
- **schopnosť sebaovládania**.

Zo schopností a zručností sa postupne formujú riadiace skúsenosti. Či chceme alebo nie, v prípade vzniku mimoriadnej udalosti určujú spôsobilosť starostu. Obsahujú aj kognitívne, emocionálne, motivačné, tvorivostné a iné dispozície. Možno to niekto chápe vysoko teoreticky, ale je potrebné spracovať normu vedomostí a prostredníctvom učebných textov a odborných publikácií napomáhať formovaniu schopností ako súboru intelektového potenciálu, ktoré umožňujú splniť ciele, obsah, úlohy a dispozíciu úspešne zastávať funkciu na poste starostu obce.

V odbornej príprave starostov obcí je dôležitá úloha vzbudzovať ich aktivitu na

príkladoch, pozitívnych riešeniach úloh a opatrení v systéme civilnej ochrany, ktoré prispievajú nielen k zovšeobecňovaniu skúseností, ale hlavne k aktivite a iniciatíve pri ochrane obyvateľstva pred účinkami mimoriadnych udalostí. Spomenutá **motivácia** sa prejavuje v postojoch pri riešení mimoriadnych udalostí. Tie sa ukážu vtedy, ak je starosta obce pohotový, pripravený a aktívny.

Z praxe máme aj negatívne poznatky. Je neodpušiteľné, ak starosta obce pri riešení úloh ochrany obyvateľstva zaujíma tzv. indiferentný postoj: „...však mi niekto pomôže...“

V obsahu odbornej prípravy a praktických cvičení starostov obcí je veľmi dôležité, aby sme mali faktor motivácie zameraný na **zlepšenie výkonu** v určitom smere. Na cieľovú zameranosť odbornej prípravy v prvom rade vplyva subjektívny odraz predchádzajúcich úspechov a neúspechov. Napriek rôznym individuálnym variáciám a výnimkám možno všeobecne konštatovať, že si starosta obce nebude stavať osobitné ciele v tej oblasti, kde nedosiahol žiadny pozitívny výsledok. Prax v odbornej príprave ukazuje, že sa týmito otázkami počas praktických zamestnaní treba zaoberať. Je zrejmé, že neúspech starostu obce nepovzbudí, skôr ho deprimuje. Ak sa neúspech opakuje, vedie to k zníženiu úrovne snaženia.

Dalším činiteľom počas praktickej prípravy v skupinách starostov obcí je **znalosť**, ako dosiahnuť maximálny výkon pri riadení a rozhodovaní počas záchranných prác. V tomto smere sa získalo mnoho skúseností. Správne objektívne hodnotenie činnosti počas odbornej prípravy a tréningov v skupinách pomáha orientovať sa v uvedenom si toho, čo dosiahol, čo mu chýba, kde sa má a môže zlepšiť. Rozborom plnenia úloh pri praktických zamestnaniach, počas odbornej prípravy a kurzov sa zistilo, že nedostatočné a povrchné výsledky sú zapríčinené tým, že sa tieto skutočnosti nevyhodnotia.

Obdobne je tomu aj pri riešení úloh počas záchranných prác v obci. Po ich ukončení je potrebné uskutočniť rozbor a hodnotenie, poučiť sa z chýb a identifikovať hlavné príčiny vzniku mimoriadnej udalosti. Poznatky a skúsenosti potom prezentovať aj na okresných seminároch, s cieľom analyzovať chyby, alebo získať poznatky z riadiaceho a rozhodovacieho procesu v jeho jednotlivých etapách.

Dalším komponentom ovplyvňujúcim **výkon, je cieľová zameranosť**, alebo konanie s perspektívou. Táto zameranosť, napríklad pri formulovaní príkazu na prieskum alebo monitorovanie miesta mimoriadnej udalosti, jeho uzatvorenia, príkazu na evakuáciu po vyhlásení mimoriadnej situácie, sa prejavuje v snahe

dokončiť začatú činnosť a späť ju kontrolovať. Často sa totiž stáva, že niektorí starostovia obcí veľkú energiu vynakladajú na nepodstatné veci a ich snaha sa rozplynie v drobných činnostiach. Nepoznajú variantný spôsob analyzovania udalosti, prijatia východísk a uvedomenia si konkrétnej zodpovednosti za prijatie riešenia.

Práve preto by sa v obsahu odbornej prípravy mala venovať väčšia pozornosť psychologickým otázkam. Môžeme pripustiť, že ak sa organizmus trénuje a pripravuje na tieto psychologické možné prejavy v konaní, má schopnosť odolávať frustrácii bez toho, aby nastalo zlyhávanie prispôsobovania sa.

Veľmi dôležitou oblasťou v činnosti starostu sú komunikačné zručnosti. Komunikačné zručnosti nie sú statické a v procese života jednotlivca sa menia, pričom môže dôjsť tak k ich rozvoju, ako aj k ich útlmu. K tomu účelu slúži celý rad metód a postupov. Ich cieľom je, v rámci vzdelávacieho a tréningového procesu, rozvinúť tie komunikačné prvky a zručnosti, ktoré sú z hľadiska potrieb starostu obce dôležité. Napríklad:

- osobnostné nastavenie jednotlivca na vstup do komunikačného procesu, čo veľmi úzko súvisí s jeho osobnostnými vlastnosťami, kvalitou psychických procesov, emocionálnou zrelosťou, sebauvedomením a je tiež podmienené výchovou,
- aktívne počúvanie, ktoré úzko súvisí s analytickými schopnosťami jednotlivca, ktoré mu umožňujú počuť nevyhovené, z rôznych dôvodov nahlas nepovedané informácie,
- empatia, ktorá súvisí so schopnosťou jednotlivca vyhodnotiť a priebežne vyhodnocovať sociálny kontext (mimoriadnu udalosť), v ktorej komunikačný proces prebieha z hľadiska emočných signálov,
- asertivita, ktorá súvisí so spôsobom presadzovania sa jednotlivca v komunikačnom procese a obsahuje zručnosť sebakontroly, sebaregulácie a objektívneho sebahodnotenia.

V súčasnom období je zrejmé, že dopady na životy a zdravie obyvateľstva sa budú zvyšovať so vznikom nových prejavov mimoriadnych udalostí. V praxi to znamená, že obvodné úrady, objekty, obce, inštitúcie, či podniky si potrebu svojich zamestnancov s vysokou úrovňou odbornej spôsobilosti riešia nielen systematickým vyhľadávaním schopných, odborne a psychicky pripravených uchádzačov o činnosť v civilnej ochrane z vonkajších zdrojov, ale aj odbornou prípravou a rozvojom vlastných zamestnancov v súlade so svojimi cieľovými záujmami a potrebami. Toto zastrešujú vzdelávacie inštitúcie a organizácie včítane Vzdelávacieho a technického ústavu

krízového manažmentu a civilnej ochrany (VTÚ KMCO). Cieľom tejto odbornej prípravy je poskytnúť základnú informáciu, týkajúcu sa prípravy a riešenia mimoriadnych udalostí a mimoriadnych situácií, pri ktorých je v súlade s príslušnými právnymi normami a predpismi úloha orgánov obcí nezastupiteľná.

Určite s týmto možno súhlasiť, pokiaľ by toto vzdelávanie prebiehalo na základe ucelenej koncepcie vzdelávania a prípravy v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia určenej pre starostov obcí. Ide o to, že po poskytnutí základných informácií a dokumentov z právnych noriem chýba v našom systéme vzdelávania najmä praktická časť. Nie sme samozrejme za vypracovávanie nových dokumentov a metód. Ide nám o to, aby starosta obce vedel, kde je jeho miesto v prípade vzniku mimoriadnej udalosti a spolu s krízovým štábom obce riešil úlohy a opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku obyvateľstva s prehľadom a kompetentne.

Naším cieľom je nepriaznivý stav eliminovať, podporiť vybudovanie systému odborného vzdelávania na udržiavanie, zdokonaľovanie a dopĺňovanie požadovaných vedomostí a schopností riešiť mimoriadne udalosti starostom obce.

V príprave starostov obcí musí **nastat zásadný obrat**. Vzhľadom na závažnosť problémov a úloh, ktoré je potrebné riešiť na úseku prípravy a vzdelávania starostov obcí a primátorov miest v oblasti civilnej ochrany, krízového riadenia a hospodárskej mobilizácie a množstvo väzieb medzi orgánmi a inštitúciami s pôsobnosťou a úlohami na úseku integrovaného záchranného systému sa javí nevyhnutným zastrešiť tieto potreby, napr. návrhom vzdelávania a prípravy, či projektom vzdelávania a prípravy.

Ak budeme hovoriť o systéme odbornej prípravy a vzdelávania, mohli by sme si pomenovať pojem podstatný, pre nami navrhované východiská, **aby bol systém efektívny**. Efektivita vzdelávacích foriem a metód znamená, správne si zvolí optimálne formy a metódy pre danú výchovno-vzdelávaciu činnosť, ktorá rešpektuje cieľovú skupinu, logický postup lektora, charakter zdroja poznatkov, psychické zrele utvárania vedomostí, zručností a návykov, mieru samostatnosti, perspektívu odbornej prípravy a vzdelávacích kurzov, odborné ciele, úlohy a metodické postupy vo vzdelávaní v systéme civilnej ochrany.

Na ktoré problémy v oblasti prípravy u starostov obcí sa zameriame?

V prvom rade treba zdôrazniť, že nie na všetky, ale prioritne na praktickú tréningovú súčasť, podporenú teoretickou prí-

pravou. Každá cieľová skupina starostov obcí má svoje zvláštnosti. Novozvolení starostovia obcí budú mať diferencovaný program. Tí, ktorí budú v ďalšom volebnom období a už riešili konkrétne mimoriadne udalosti, sa zúčastnia zdokonaľovacieho a špecializovaného programu. Obdobne, podľa konkrétnych podmienok územia, resp. analýzy zdrojov ohrozenia, budú starostovia obcí na základe skúseností iných obcí riešiť konkrétne praktické úlohy – tréningový skupinový a kolektívny spôsob prípravy, s využitím prvkov brainstormingu – skupinovej techniky zameranej na generovanie čo najväčšieho počtu nápadov na riešenie konkrétneho problému v riadení a rozhodovaní po vzniku mimoriadnej udalosti. Táto je založená na skupinovom výkone. Nosnou myšlienkou je predpoklad, že napr. účastníci odbornej prípravy starostov v skupine na základe podnetov a nápadov ostatných vymyslia viac, ako by to bolo za predpokladu, že budú rozmyšľať jednotlivito. Hlavnou úlohou však bude získanie teoretických vedomostí, praktických skúseností a zručností v riadení a rozhodovacom procese po vzniku mimoriadnej udalosti a počas trvania mimoriadnej situácie. Programy kurzov VTÚ KMCO s tematickými plánmi sú spracované. Vyžadujú si však korekciu v miestnych špecifických podmienkach jednotlivých obcí a miest.

Odborná príprava sa realizuje na základe analýzy vzdelávacích potrieb daného regiónu, územia z hľadiska analýzy zdrojov ohrozenia, ďalej podľa úloh vyplývajúcich zo Zamerania činnosti sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR. Výsledkom analýzy vzdelávacích potrieb odbornej prípravy je ich počet. Zdroje sú obmedzené, preto je **potrebne určiť priority** a to, či sú v rámci našich možností reálne. V prípravnej etape sa plánuje odborná príprava a vzdelávanie tak, aby sa vymedzili ciele, cieľové skupiny a obsah, organizačné, personálne a materiálno-technické zabezpečenie. V tejto etape sa posudzujú a navrhujú kritériá hodnotenia, metódy a formy odbornej prípravy a finančné zabezpečenie. Dôležité sú nasledovné charakteristiky:

- názov a obsah odbornej prípravy so zreteľom na cieľovú skupinu starostov obcí, základnej, odbornej a špecializovanej, ciele základnej prípravy a ciele odbornej prípravy, krízových štábov obecných úradov, ich komisií a odborných skupín, ako aj odborných jednotiek civilnej ochrany v obci,
- základný cieľ – získanie odbornej spôsobilosti, ďalšie ciele – určujú sa podľa pripravovaných odborností,
- zámer – zavedenie systému a skvalitnenie a zefektívnenie odbornej prípravy,

- základná úloha – podporovať prehľbovanie kvalifikácie a zvyšovanie úrovne odbornosti, návykov a praktických zručností,
- špecifické úlohy – riešenie modelových situácií, návky a cvičenia, práca na počítači a s mapou.

Pred určením cieľových skupín pre starostov obcí je potrebné prostredníctvom právnych noriem, metodických usmernení VTÚ KMCO určiť úlohy **subjektov** odbornej prípravy a vzdelávania. Je to základný predpoklad úspešného plnenia plánu vzdelávacích aktivít. **Jedným z rozhodujúcich východísk pre činnosť VTÚ KMCO sú nasledovné analýzy:**

a. Analýza vzdelávacích potrieb a odbornej prípravy – predkladajú a zabezpečujú pre potreby VTÚ KMCO a strediská vzdelávania a prípravy vždy najmenej polroka pred vydaním vzdelávacích aktivít a projektov obvodnej úrady, organizácie, inštitúcie, vzdelávacie zariadenia, organizácie riadené, napr. u nás Košickým a Prešovským samosprávnym krajom, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia (COKR) ObÚ v sídle kraja.

b. Analýza potrieb vzdelávania a prípravy zo Stredísk vzdelávania a prípravy VTÚ KMCO v súčinnosti s jednotlivými odbormi COKR, samosprávnymi kraji v mieste pôsobenia strediska vzdelávania a prípravy najmenej jeden krát ročne.

c. Analýza vzdelávacích potrieb, odbornej prípravy a priorít odbornej prípravy krízových štábov a odborných jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia. Túto spracováva a predkladá VTÚ KMCO, odbory COKR obvodných úradov v sídle kraja, strediská vzdelávania a prípravy v súčinnosti s jednotlivými odbormi ObÚ COKR, metodickými a pedagogickými centrami Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre prípravu učiteľov a riaditeľov základných škôl a stredných škôl.

d. Samosprávny kraj daného regiónu pripravuje **analýzu vzdelávacích potrieb z hľadiska prípravy materiálov metodického legislatívneho a organizačného charakteru** odbornej prípravy štábov a odborných jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia.

zámer pre starostov obcí. S ohľadom na to, že VTÚ KMCO má spracované konkrétne tematické plány kurzov s problematikou ochrany obyvateľstva v obciach, činnosti krízových štábov, stálo by za posúdenie aj toto členenie:

- problematika bezpečnosti SR, krízového riadenia ochrany obyvateľstva, príprava obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc,
- integrovateľný záchranný systém a činnosť starostu obce pri vyhlásení mimoriadnej situácie,
- krízová komunikácia v podmienkach riešenia úloh a opatrení ochrany, informačný systém CO varovanie obyvateľstva a vyznenie osôb,
- zabezpečovanie záchranných prác a kolektívnej ochrany obyvateľstva,
- psychologické aspekty riešenia mimoriadnej udalosti v obci,
- činnosť povodňových orgánov, základné dokumenty k ochrane obyvateľstva pred povodňami,
- systém hospodárskych opatrení pre krízové situácie v pôsobnosti obce, úlohy vyplývajúce z opatrení pre hospodársku mobilizáciu,
- riešenie problematiky zabezpečovania verejného poriadku v obci v súčinnosti s Policajným zborom SR,
- základná dokumentácia pre výkon starostu obce po vzniku mimoriadnej udalosti, plán ochrany a plán hospodárskej mobilizácie v podmienkach obce,
- miesto a úloha zdravotníctva pri riešení úloh a opatrení v systéme krízového riadenia v SR.

Okrem spomínaných tematických oblastí je potrebné zabezpečiť tréningový systém činnosti starostu obce a krízového štábu cyklicky na tému **Postup starostu obce po vzniku mimoriadnej udalosti a počas vyhlásenej mimoriadnej situácie**. Pôjde o plány cvičení orgánov krízového riadenia, teda o plány na úrovni jednotlivých obvodov, ktoré by spracovali pre potreby starostov obcí pod názvom Plán návky a cvičení, kde by boli odbory COKR odbornými garantmi pre starostov obcí v súčinnosti s orgánmi štátnej správy a samosprávy. To si však bude vyžadovať vnútorné legislatívne úpravy v kompetenciách týchto štátnych orgánov a orgánov samosprávy.

Niektoré skúsenosti z Košického a Prešovského kraja

Pri výbere foriem a metód sa v praktickej činnosti prípravy starostov obcí, napríklad v Košiciach obvod Košice-oko-

Obsah odbornej prípravy

Vo vyššie spomenutých návrhoch by sme mohli sformulovať nasledovný tematický

lie, uplatňuje projekčná prezentácia, teoretická a praktická príprava na ochranu pred povodňami. Obsah uskutočnenej prípravy starostov obcí pod vodným dielom Ružín sa uskutočňoval podľa konkrétnej modelovej situácie s využitím veľkoplošných obrazoviek a modelovaním záplavy po havárii vodného diela. Všetky obce ohrozené prielomovou vlnou na základe časového harmonogramu so svojimi krízovými štábmi riešili úlohy evakuácie a záchranných prác.

V okrese Poprad sa každoročne zabezpečuje odborná príprava diferencovane tak, aby obsah nadväzoval na predtým získané teoretické vedomosti. Nácviky a praktické ukážky sú spájané s konkrétnou činnosťou jednotiek a štábov CO na jednotlivých pracoviskách. V tejto súvislosti sa starostovia obcí pripravujú na riadiaci a rozhodovací proces po vzniku mimoriadnej udalosti. Sú využívané aj také formy a metódy, ako získavanie praktických skúseností z činnosti výjazdovej skupiny. Ako príklad môžeme uviesť prácu s meteorologickou prenosnou stanicou, alebo činnosť s osvetľovacími prostriedkami, ktoré možno použiť pri záchranných prácach v noci, počas povodní. Tiež činnosť zdravotníckych družstiev pri poskytovaní prvej pomoci, prácu s náhradnými zdrojmi elektrickej energie, činnosť s mobilnými prostriedkami varovania obyvateľstva, či prácu s právnickými osobami a fyzickými osobami pri vyčleňovaní potrebnej techniky na záchranné práce.

Stredisko vzdelávania prípravy v Spišskej Novej Vsi pri pomoci starostom obcí zabezpečuje konzultácie k plánom ochra-

ny obyvateľstva a doplnkovú prípravu na základe konkrétnych požiadaviek.

V Prešovskom kraji Obvodné úrady vo Svidníku, Stropkove a v samotnom Prešove využívajú aj nekonvenčné prístupy. Takými boli prípravy v uvedených okresoch, kde sa uplatnili také formy, ako napríklad vlastná ukážka praktického riešenia problému, simulácia činnosti pri postupe starostov obcí po povodniach ap.

Sme presvedčení, že tento článok prinesie množstvo nových nápadov a riešení, ktoré pomôžu skvalitniť prípravu starostov obcí na riešenie ochrany obyvateľstva pred účinkami mimoriadnych udalostí.

PaedDr. Lubomír Betuš, CSc.

vedúci SVP Spišská Nová Ves
Ilustračné foto: **archív redakcie**

Literatúra

BELZ, H., SIEGRIST, M.: Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.

BISOGNO, J. Effective Communication in Business. Foodservice equipment supplies, 2007,

HALL, C., S., LINDZEY, G.: Psychológia osobnosti. Bratislava: SPN, 1997.

IACOCCA, L.: Karijera manažera. Moskva: Progres, 1991.

MAJTÁN, M. a kol.: Manažment. Bratislava: Sprint, 2005.

PRUCHA, J.: Interkultúrní psychologie. Praha: portál, 2004.

Vzdelávanie pre 21. storočie. Medzinárodná komisia UNESCO, 1998.

Vzdelávanie pre zajtrajšok. Konferencia OECD, 2001.

Národný program výchovy a vzdelá-

vania v SR na najbližších 15 – 20 rokov. MILÉNIUM. MŠ SR, 2002.

Materiál Internet SR 2012

Leader – nová forma riadenia územia MAS Bratislava.

Tréning zameraný na prezentáciu a osvojovanie inovatívnych metód riadenia územia a súčinnosti verejnej správy s ostatnými sektormi, ako aj na priblíženie inovatívnych metód používaných v obci.

Analýza územia Košického a Prešovského kraja. ObÚ v sídle kraja Košice a Prešov 2011.

Režimové opatrenia po úniku NL. Druhy a spôsob vykonávania špeciálnej očisty jednotiek CO, techniky a obyvateľstva. Význam účel a rozdelenie dekontaminácie.

Zásady poskytovania prvej predlekárskej pomoci pri zasiahnutí NL (CH, BIO, RA) SVP Spišská Nová Ves 2010

Úlohy štátnej správy a samosprávy pri zabezpečovaní kolektívnej ochrany obyvateľstva SR ukrytím, opatrenia CO pri zabezpečovaní ukrytia obyvateľstva, žiactva a osadenstva objektu, územné plánovanie a ochranné stavby. SVP Spišská Nová Ves 2009

Formy a metódy vzdelávania a odbornej prípravy na CO, Systém prípravy a vzdelávania v CO. Úlohy strediska prípravy ObÚ. Štatút a vedenie dokumentácie SP CO a KR ObÚ. Obsah, rozsah a riadenie vzdelávania a odbornej prípravy na CO. SVP Spišská Nová Ves 2009.

Západonílska horúčka (West Nile Fever)

Súčasnú šírenie Západonílskej horúčky v strednej Európe je podmienené a podporované globálnym otepľovaním atmosféry, obdobne ako malária, ktorej prenášač, komár rodu Anopheles, bol pred pár rokmi potvrdený v lužných lesoch pozdĺž rieky Moravy. Niekoľko prípadov ochorenia v neďalekom Maďarsku nasvedčuje, že toto ochorenie kvôli hromadnému šíreniu komára rodu Culex môžeme odôvodnene očakávať aj na našom území. Je to len otázka času. Pre nás uvedená situácia znamená vopred pripraviť a uskutočniť preventívne opatrenia proti rozmnoženiu uvedeného komára a jeho negatívnym dôsledkom.

Všeobecná charakteristika

Jedná sa o akútne, chrípke podobné horúčkovité ochorenie trópov a subtropov. Ide o vírusové ochorenie prenášané spravidla komármi, ktoré u malého percenta nakazených osôb z rizikových skupín spôsobuje zápal mozgu alebo mozgových blán.

Medzinárodná klasifikácia ochorenia

Podľa MKCH-10 je ochorenie označené ako A92.3 Horúčka Západného Nílu.

Pôvodca ochorenia

Pôvodcom tohto ochorenia je West Nile Virus, patriaci do čeľade Flaviviridae, rodu Flavivirus. Podľa klasifikácie vírusov nositeľa Nobelovej ceny za rok 1975, Davida Baltimorea, sú tieto rozčlenené do 7 skupín. Flavivírusy sú zaradené do skupiny IV – ssRNA vírusy s pozitívnou polaritou. Tvoria ich jedna molekula jednovláknovej

ribonukleovej kyseliny (RNA). Dosahujú priemernú veľkosť 40 – 60 nm (nanometrov=miliardtín metra).

Zdroje infekcie

Rezervoárom vírusu sú neinfikované divo žijúce vtáky, ktoré boli poštípané infikovaným komárom. V ich organizme sa vírus namnoží a následne sa prenáša cez ďalšieho komára aj na ľudí. Ľudia, kone, mačky a netopiere sú vnímaví primárni hostitelia.

Prenášač ochorenia

Prenášačom pôvodcu je komár rodu Culex (samica). V oblasti s výskytom komárov len 1 % ich celkového počtu je nositeľom vírusu. Vo veľkých mestách Európy je to druh Culex pipiens molestus, ktorý je dobre adaptovaný na mestské podmienky a jeho počet a lokality sa stále rozširujú. Stačí mu nepatrné množstvo vody (napr. v pneumatikách, pohároch a mlákach) i v silne urbanizovaných lokalitách, prežijú

va aktívne i zimu, dostáva sa i do vyšších poschodí výškových budov.

Cesta infekcie

Človek sa infikuje po poštípaní komárom. Infekcia sa môže vyvinúť aj iným spôsobom, pri transplantácii orgánov alebo transfúzii krvi, ako aj aerosólom. Medzi ľuďmi vzájomne sa ochorenie kontaktom ani iným spôsobom neprenáša.

Historický výskyt

West Nile vírus bol prvý raz v histórii izolovaný v Ugande v roku 1937. V Európe bola jeho prítomnosť po prvý krát zaznamenaná v roku 1958 v Albánsku. Súčasnú epidémiu ním spôsobenú nie sú ničím novým. Postupne boli zaznamenané epidémie Západonílskej horúčky v 60. rokoch 20. storočia v južnom Francúzsku (v delte Rhôny) a južnom Rusku (v delte Volgy), následne v Portugalsku, Španielsku, Taliansku, Maďarsku, na Ukrajine a v Bielorusku. V roku 1996 vypukla epidémia v juhovýchodnom Rumunsku, kde bolo infikovaných 393 ľudí a 17 ľudí zomrelo (úmrtnosť 4,3 %). Veľká epidémia prepukla v roku 1998 v západnom Grúzsku. V južnom Rusku vznikla epidémia s 1 000 pacientmi v roku 1999. Od roku 1997 boli hlásené epidémie z Talianska a Francúzska. Ďalšie veľké epidémie boli hlásené z Izraela v roku 2000 a z Tuniska v rokoch 1997 a 2003. U obyvateľstva v pôvodnej oblasti výskytu pôvodcu – oblasť Nílu v Egypte – má na vírus neutralizujúce protilátky až 70 % obyvateľov, zatiaľ čo v USA v čase, keď sa tu ešte tento vírus nevyskytoval, tieto protilátky úplne chýbajú. Nižšia aktivita pôvodcu bola zistená v Česku roku 1997, keď po katastrofickej povodni boli protilátky proti West Nile vírusu zistené u 2 % zo 619 vyšetrených obyvateľov Břeclavska a u 5 osôb sa ochorenie manifestovalo príznak-

Biologické ohrozenie

mi. Na Slovensku bol pôvodca v roku 1972 izolovaný z organizmov komárov zo Záhorskej nížiny (Malacky). Ochorenia u ľudí na Slovensku doteraz hlásené neboli, ale varovným signálom je, že protilátky proti West Nile vírusu boli zistené u 2 – 4 % zdravých osôb a tiež u vtákov, divo žijúcej lovnéj zveri a u domácich zvierat.

Súčasný výskyt a rozšírenie ochorenia

Ochorenie je rozšírené v severoafrických pobrežných oblastiach, vo východnej a južnej Afrike, južnej Európe, na Blízkom a Strednom Východe a v Indii. V Európe boli ochorenia zaznamenané v južnom Rusku, na Ukrajine, Moldavsku, Bielorusku, Rumunsku, Francúzsku, Španielsku, Portugalsku, Maďarsku a v Českej republike. Epidémie ochorenia boli hlásené aj z Austrálie, Ázie a Ameriky. Najviac sa vyskytuje v lete a na začiatku jesene.

Dňa 11. júla boli európske krajiny informované Helenickým centrom pre prevenciu a kontrolu ochorení o výskyte jedného prípadu Západonílskej horúčky. Išlo o 74-ročnú ženu v južnom predmestí Atén – Attica. Prvé príznaky mala 29. júna, kedy došlo k rozvoju meningitídy a encefalitídy. Uvedené centrum nariadilo opatrenia pre Národnú transfuziologickú stanicu v Attice.

Podľa údajov Európskeho centra pre prevenciu a kontrolou prenosných ochorení (ECDC) v Štokholme bola ku dňu 6. 9. zistená nasledovná situácia:

V rámci krajín EÚ sa západonílska horúčka vyskytla v 136 prípadoch – v Grécku (118 prípadov), Rumunsku (12 prípadov), Taliansku (4 prípady) a v Maďarsku (2 prípady). V Českej republike zatiaľ prípad ochorenia hlásený nebol. V krajinách mimo EÚ bol hlásený výskyt z celkových 311 prípadov v Ruskej federácii (278 prípadov), Srbsku (15 prípadov), Izraeli (15 prípadov), na Okupovaných palestínskych územiach (2 prípady) a v Tunisku (1 prípad). Ochorenie sa šíri smerom na sever, na Slovensko. V Srbsku sa nakazilo cca 35 osôb, z toho k 10. 9. piati zomreli. Niekoľko prípadov hlásili v Chorvátsku a Maďarsku.

Varovanie

Bolo by omylom spoliehať sa na názov Západonílska horúčka a predpokladať, že

v severnej Amerike sa toto ochorenie nevyskytuje. V lete roku 1999 sa po celom New Yorku začali objavovať mŕtvi vtáci. Úmrtie bolo spôsobené vírusom West Nile. Pred rokom 1999 sa tento pôvodca na západnej pologuli nevyskytoval. V roku 2004 v USA zaznamenali 2 470 ochorení s 88 úmrtiami.

Za obdobie od 1. 1. do 12. 9. sa na území USA vyskytlo celkom 2 636 prípadov ochorenia. Pre stovky našich turistov, podnikateľov a iných cestovateľov po USA je významnou informácia, že najviac prípadov v uvedenom období bolo zdokumentovaných v spolkových štátoch Texas (1 057), Louisiana (147), Južná Dakota (144), Mississippi (142), Michigan (136), Oklahoma (129), Kalifornia (92), Illinois (81), Ohio (70) a Colorado (54). Celkovo bol vírus potvrdený v 39 štátoch USA a v hlavnom meste Washingtone. V najväčšom meste Texasu Dallase, deviatom najväčšom meste USA, starosta vyhlásil stav núdze kvôli epidémii Západonílskej horúčky. V polovici augusta 2012 sa nakazilo 200 ľudí a desať z nich už zomrelo. Bolo zavedené letecké rozprašovanie

prostriedkov proti komárom. Podobné opatrenia mesto naposledy použilo v roku 1966. Počet prípadov ochorenia v USA sa k 23. augustu zvýšil na 1 118 osôb, z nich 41 zomrelo, k 10. 9. zomrelo celkom 80 osôb. Ochorenie diagnostikovali už v 48 federálnych štátoch.

Podmienky súčasného šírenia ochorenia v Európe

Toto ochorenie je, okrem malárie, jedným z príkladov podporného vplyvu globálneho otepľovania atmosféry na šírenie pôvodcov tropických a subtropických ochorení do oblastí s vyššou zemepisnou šírkou. Vyššia priemerná teplota podporuje metabolizmus živých prenášačov, ich nadmerné rozmnožovanie a zároveň podporuje vznik vyššej koncentrácie vírusu v slinných žľazách hmyzu.

Inkubačná doba

Trvá v rozmedzí 2 až 14 dní.

Klinické príznaky

U 20 % infikovaných dôjde k rozvoju klinických príznakov ochorenia. Väčšina infekcií týmto vírusom prebieha bez príznakov. U formy s príznakmi sa infekcia u človeka prejavuje náhlym nástupom horúčky trvajúcej 3 – 5 dní. Ďalšími príznakmi sú bolesti hlavy, hrdla, pohybového aparátu, vyrážky na trupe a končatinách, únava, nechutenstvo a bolesti brucha. Vyššie riziko vzniku ochorenia je u osôb vo veku nad 60 rokov a u jedincov so zníženou imunitou. U tejto vekovej skupiny môžu vzniknúť závažné formy ochorenia, ako zápal mozgu a mozgových blán. V ich dôsledku môže nastať trvalé neurologické poškodenie až úmrtie. Je možný aj vznik žltacky, akútnej paralýzy tvárového nervu a obrny.

Úmrtnosť (mortalita)

U menej ako 1 % ľudí z rizikových skupín nakazených pôvodcom sa rozvinie encefalitída (zápal mozgu) alebo meningitída (zápal mozgových blán). U týchto hospitalizovaných sa úmrtnosť pohybuje od 3 % do 15 %. Celkovo menej ako 1 z 1 000 ľudí nakazených West Nile Virus zomrie.

Diagnóza

Pri podozrení na toto ochorenie lekár overuje anamnézu – žiada osobu o informácie o jej nedávnych cestách a aktivitách v rizikových oblastiach. To môže pomôcť určiť, či osoba prišla do kontaktu s infikovaným komárom. Krvný test môže potvrdiť prítomnosť vírusu. Je viacero diagnostických postupov:

- dôkaz špecifických protilátok skupiny imunoglobulínu M v krvi a mozgovomiechovom moku (likvore),

- dôkaz špecifických vírus neutralizujúcich protilátok,
- dôkaz špecifickej sekvencie DNA vírusu v krvi a mozgovomiechovom moku pomocou polymerázovej reťazovej reakcie (PCR).

Diferenciálna diagnóza

Viacero ochorení môže mať príznaky podobné Západonílskej horúčke, napr. obrna a bakteriálna meningitída (zápal mozgových blán). Preverenie diferenciálnej diagnózy je nutné pri pacientoch s horúčkovitým ochorením neznámeho pôvodu, extrémnymi bolesťami hlavy, zápalom mozgu alebo mozgových blán.

Vakcinácia

Účinná vakcína proti tomuto ochoreniu nie je doteraz vyvinutá.

Liečba (terapia)

Je len symptomatická – na základe príznakov. Vo vážnejších prípadoch sa zavádza intenzívna podporná liečba – hospitalizácia, infúzie tekutín a výživy, podpora dýchania v prípade potreby, prevencia sekundárnych infekcií (pneumónia, infekcie močových ciest ap.) a dobrá ošetrovateľská starostlivosť.

Na podporu liečby:

- Je treba dôkladne a opakovane prakticky vyškoliť praktických a odborných lekárov v znalosti charakteristík ochorenia a oboznámiť ich s diferenciálnou diagnostikou ostatných infekčných neuropatií prenášaných článkonožcami.
- Je treba zaviesť jednoduché rutinné, ale úplne špecifické a zároveň relatívne lacné testy bezpečne určujúce

pôvodcov ochorenia a zaškoliť v ich používaní diagnostické laboratóriá.

Prevencia

Je veľmi dôležitá. Je potrebné najmä:

- Venovať pozornosť desinsekcii, hlavne boju proti populáciám mestských komárov – vlhké, tienisté, chladok poskytujúce miesta (pivnice, podchody, chodby, sklady, kanály, povyaly).
- Obmedzovať nečistené a neudržované stojaté vodné plochy so sebamenšou plochou.
- Podporiť vakcináciu obyvateľov veľkých miest vo veku nad 50 rokov očkovacou látkou proti niektorému z ochorení sérumkomplexu encefalitíd spôsobovaných vírusmi čelade Flaviviridae (proti Japonskej encefalitíde, klieštovej encefalitíde a i.). Toto očkovanie môže čiastočne zabrániť až zlepšiť priebeh ochorenia.
- Zabezpečiť si dôslednú individuálnu ochranu pred poštípaním (repelentmi, ochrannými odevmi, sieťami ap.).

Protiepidemické opatrenia

V Slovenskej republike sa v prípade výskytu epidémie Západonílskej horúčky postupuje v súlade so všeobecnými už rozpracovanými protiepidemickými opatreniami podľa pandemického plánu. Observácia u našich turistov vracajúcich sa z dovolenky napríklad v Grécku, sa do 28 dní od návratu sleduje prípadný výskyt príznakov (náhly nástup horúčky trvajúcej 3 – 5 dní, bolesti hlavy, hrdla, pohybového aparátu, vyrážky na trupe a končatinách, únava, nechutenstvo a bolesti brucha).

V prípade výskytu príznakov je potrebné vyhľadať lekára.

Pozor! Pri náleze uhynutých vtákov, najmä väčšieho počtu, podozrivých z nákazy, je potrebné dodržiavať všeobecne platnú zásadu, nechytať ich holými rukami, použiť ochranné rukavice, vložiť ich do plastového vrečka a doručiť veterinárovi.

Predpokladaný vývoj epidemiologickej situácie

Vzhľadom na prebiehajúce globálne otepľovanie a šírenie prenášača, komára rodu *Culex*, možno objektívne predpokladať preniknutie pôvodcu Západonílskej horúčky aj na územie Slovenskej republiky. Ďalšou možnosťou je nakazenie sa našich cestovateľov-migrantov pri stále frekventovanejších návštevách zahraničia, najmä endemických oblastí výskytu ochorenia, s následným zavlečením ochorenia na naše územie.

Hantavírusy sú opäť hrozbou

Hantavírusy opäť hrozia na území USA. Sú vysoko agresívne v obidvoch formách, obličkovej aj pľúcnej. Podľa zdravotníckych štatistík v minulosti dosiahla úmrtnosť pľúcnej formy až 62 %. Táto forma bola od nepamäti známa pôvodným obyvateľom – Indiánom kmeňa Navajo, čo dokazujú aj ich povesti. Hantavírusy, kvôli vysokej zahraničnej návštevnosti Yosemitekého národného parku, potenciálne hrozia následkami tisíckam turistov, dokonca aj stovkám Slovákov. S týmto ochorením nie sú žiadne žarty, nesmie sa podceňovať a bude si vyžadovať mimoriadne úsilie expertov viacerých odborností a dôslednú realizáciu pripravených protiepidemických opatrení, doslova medzinárodnú spoluprácu.

Hantavírusy sú vírusy patriace do rodu Hantavirus, čeľade Bunyviridae. Šíria sa medzi hlodavcami a môžu nakaziť aj človeka. V súčasnosti je známych niekoľko sérotypov hantavírusov (napr. *Hantaan*, *Tula* – Európa, *Seoul* – geopolitný výskyt, *Puumala* – Európa, Sibír, *Belgrade* – Balkán, *Prospect Hill*, *Muerto Canyon* – Severná Amerika).

MEDZINÁRODNÁ KLASIFIKÁCIA OCHORENIA

A98.5 Hemoragická horúčka s renálnym syndrómom

Hemoragická horúčka

- epidemická
- kórejská
- ruská

Choroba vírusom Hantaan

VÝSKYT

V Európe boli hantavírusy dokázané vo viacerých krajinách: Holandsko, Francúzsko, Veľká Británia, Bulharsko, Maďarsko, Taliansko, Rusko, Rakúsko atď. V bývalom Československu boli prvé prípady ochorenia zaznamenané v roku 1953 a 1954 na východnom Slovensku, neskôr aj na južnom Slovensku.

Ochorenia sa v SR vyskytujú sporadicky. V roku 2011 boli do Epidemiologického informačného systému prenosných ochorení hlásené tri ochorenia, v roku 2012 (k 3. 9. 2012) dve ochorenia (1 v Trenčianskom a 1 v Prešovskom kraji).

Ochorenia vyvolané hantavírusmi majú široké spektrum klinických príznakov od veľmi miernych až po ťažké stavy. Najzávažnejšou chorobou je hemoragická horúčka s renálnym syndrómom.

SÚČASNÝ VÝSKYT

V súčasnosti sa rozbieha epidémia hantavírusového pľúcneho syndrómu s ohniskom v Yosemitekom národnom parku v USA. Ohrozené pôvodcom boli pravdepodobne tisícky ľudí. Vyriešenie tohto problému si bude vyžadovať zvýšené úsilie odborníkov viacerých oblastí.

HEMORAGICKÁ HORÚČKA S RENÁLNYM SYNDRÓMOM (HFRS)

Charakteristika ochorenia: Ochorenie má charakter nákazy s prírodnou ohniskovosťou a vyskytuje sa na celom svete. Prvýkrát bolo diagnostikované v roku 1951 v Južnej Kórei pri rieke Hantaan,

pričom pôvodcu sa podarilo identifikovať až v roku 1976. Vysoký počet prípadov bol zaznamenaný v Číne (40 – 100 tisíc ročne). V Európe ide o endemické ochorenie. Typický je sezónny výskyt koncom jesene a začiatkom zimy. Viac sú postihnutí ľudia z vidieckych oblastí. V udržovaní ohnísk hantavírusov majú významnú úlohu stohy, pravdepodobne i senníky, lesné chaty alebo rozptýlené ľudské obydľia.

HANTAVÍROVÝ PĽÚČNY SYNDRÓM (MIG)

Toto závažné ochorenie, spôsobené vírusom Sin Nombre (zo španielčiny Vírus bez mena) sa vyskytuje predovšetkým v Severnej Amerike. Nie je príliš časté: napr. v USA ho bolo od roku 1993 do 2009 nahlásených 534 prípadov. Z nich 36 % sa skončilo

smrťou. Ochorenie sa prejavuje najskôr nešpecifickými príznakmi, ako horúčkou, bolesťami svalov alebo pocitom chladu. Po 4 – 10 dňoch sa objavuje zrýchlené dýchanie a voda na pľúcach (fluidothorax).

PRAMEŇ NÁKAZY

Prameňom nákazy sú infikované hlodavce.

INKUBAČNÁ DOBA

Kolíše od niekoľkých dní do dvoch mesiacov, v priemere 2 – 4 týždne.

PRENOS

Infikované zvieratá vylučujú vírus močom,

stolicou, slinami. Človek sa nakazí stykom s uvedenými sekrétmi alebo vzniknutým aerosólom, menej často dôjde k nákaze pohryzením. Vstupnou bránou sú najčastejšie dýchacie cesty. Prenos medzi ľuďmi nebol zaznamenaný.

KLINICKÝ OBRAZ

Ochorenie má rôznu intenzitu. Choroba začína horúčkou, bolesťami brucha, poruchou funkcie obličiek (prítomnosť bielkovín a krvi v moči). Na rôznych miestach tela sa objavuje bodkovité krvácanie do kože, až po masívne krvácanie do tráviaceho traktu a pľúc. Vo veľmi závažných prípadoch dochádza k akútne zlyhaniu obličiek, čo je sprevádzané krutými bolesťami v bedrovej oblasti a šokovým stavom. V Európe ochorenie prebieha miernejšie, s postihnutím obličiek (renálny syndróm). V USA prebieha s horúčkou, bolesťami svalov a rýchlo sa rozvíjajúcim sťaženým dýchaním a končí kolapsom srdca a pľúc.

DIAGNOSTIKA

Ochorenie sa diagnostikuje sérologickým vyšetrením krvi.

LIEČBA

Liečba je symptomatická (potláčajú sa jednotlivé príznaky ochorenia).

PREVENTÍVNE OPATRENIA

- Vyhybanie sa kontaktu s hlodavcami a vyhybanie sa prostrediu, ktoré môže byť kontaminované výlučkami hlodavcov.
- Dodržiavanie hygieny (umývanie rúk pred jedlom, vyhybanie sa pitia vody z lesných studničiek, ochrana potravín v prírode).
- Zabezpečenie chat, stanov, obydlí a skladov potravín pred vniknutím hlodavcov.
- Zdravotná výchova obyvateľstva.

Vypracoval: **Ing. Kamil Schön**
Pezinok

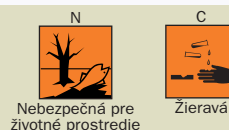
Ilustračné foto: **internet**

Použitá a odporúčaná informačná zdroje

www.who.int, www.ecdc.europa.eu, www.efsa.europa.eu, www.cdc.gov.sk, www.health.gov.sk, www.uvzsr.sk, www.fmed.uniba.sk, www.meduca.sk, www.primar.sk, www.zdravie.sk, www.cudzieslova.sk.

Nebezpečné látky ■ Nebezpečné látky ■ Nebezpečné látky

CHLORNAN SODNÝ – TECHNICKÝ

VŠEOBECNÉ VLASTNOSTI

Názov látky: chlornan sodný, chlornanový roztok, natrium hypochlorid, hypochlorite solution,

Registračné číslo CAS: 7681-52-9

Identifikačné číslo nebezpečnosti (Kehlerov kód): 80

Kategória nebezpečnosti: žieravá látka (žieravina) a nebezpečná pre životné prostredie.

Možnosti použitia látky: jedná sa o technický vodný dezinfekčný prípravok na báze aktívneho chlóru pre najširšie použitie v rámci dezinfekcie. Vyznačuje sa spoľahlivosťou a dlhodobou skladovateľnosťou bez poklesu dezinfekčnej účinnosti. Vhodný je aj na dezinfekciu povrchov a predmetov v zdravotníctve a komunálnej hygiene, vo veterinárnej praxi a na dezinfekciu pitnej vody.

V podstate sa jedná o vodný roztok, účinnou látkou je chlornan sodný s obsahom 5 až 13 %.

Prípravok má baktericídny, fungicídny, virucídny, mykobaktericídny a sporocídny účinok. Chlornan sodný je súčasťou väčšiny dezinfekčných prípravkov vyrábaných aj pre domácnosť. Preto je potrebné s ním zaobchádzať opatrne a bezpečne.

IDENTIFIKÁCIA NEBEZPEČENSTVA

Škodlivý požití, pri kontakte s kyselinami uvoľňuje jedovatý plyn, spôsobuje popáleniny a poleptanie pokožky. Môže spôsobiť podráždenie, prípadne alergickú reakciu pri vdýchnutí. Pri tepelnom rozklade sa uvoľňuje chlór a oxidy chlóru. Vyznačuje sa alkalitou – má silné žieravé účinky. Samotná látka nie je horľavá, má však silné oxidačné vlastnosti, čo znamená, že veľmi dobre vstupuje do mnohých chemických reakcií. (Viď. časť Reaktivita).

CHEMICKÉ OZNAČENIE

Sumárny vzorec: NaOCl

FYZIKÁLNE

A CHEMICKÉ VLASTNOSTI

Relatívna molekulová hmotnosť:

74,5 g.mol⁻¹

Fyzikálny stav (skupenstvo): kvapalina

Farba: žltkastá

Vôňa – zápach: páchnuci po chlóre

Teplota rozkladu: približne 70 °C

Teplota varu: 102,2 °C

Teplota samovznietenia: nie je k dispozícii podľa kariet bezpečnostných údajov

Hodnota pH: približne 12

Hustota: 1,210 g.cm⁻³

OPATRENIA PRVEJ POMOCI

Po vdýchnutí: čo najrýchlejšie dopraviť

zasiahnutého na čerstvý vzduch! V uzavretých priestoroch zabezpečiť prívod čerstvého vzduchu!

Po kontakte s pokožkou: zasiahnuté miesto umyť väčším množstvom vody a odstrániť z povrchu tela kontaminovaný odev a iné zasiahnuté časti (rukavice, čižmy, čiapku ap.) Na hygienickú očistu povrchu tela sa odporúča použiť polyetylén-glykol 400.

Po kontakte s očami: oči vypláchnuť väčším množstvom čistej vody po dobu min. 10 minút pri široko otvorených viečkach. Vždy privolať očnému lekárovi!!!

Po požití: nevyvolávať zvracanie, požití laxatívum – síran sodný 1 polievkovú lyžicu na 0,5 litra vody. Ihneď privolať lekárovi!!!

PROTIPOŽIARNE OPATRENIA

Vhodné hasiace prostriedky sú: oxid uhličitý, ťažká pena a prášok. V prípade rozkladu látky (viď.: fyzikálne a chemické vlastnosti) hrozí nebezpečenstvo výbuchu! V prípade požiaru sa môžu vyvíjať nebezpečné splojiny horenia a výpary obsahujúce oxidy chlóru, plyný chloroxid a samotný chlór!

OPATRENIA PRI NÁHODNOM UVOĽNENÍ LÁTKY

Pri náhodnom uvoľnení sa látky z obalu, je potrebné zabrániť ďalšiemu úniku a vykonať opatrenia na ochranu dýchacích orgánov a povrchu tela. Ďalej zabrániť priamemu kontaktu s látkou, v uzavretých priestoroch zabezpečiť prívod čerstvého vzduchu. Bezpečnosť prostredia – ovzdušia – sa posudzuje podľa obsahu koncentrácie plynov vznikajúcich pri reakcii, alebo tepelnom rozklade.

OSOBNÁ OCHRANA

Ochrana očí, dýchacích ciest a orgánov: použiť filter typ B v kombinácii s filtrom typu P2 alebo P3, alebo pri samotnej likvidácii látky použiť autonómny dýchací prístroj.

Ochrana rúk: gumové nepriepustné rukavice podľa direktívy EC 89/686/EEC a následnej normy EN 374.

Ochrana kože: antistatický protichemický ochranný odev.

Osobná hygiena: kontaminované ochranné pomôcky a odev, šatstvo okamžite vyzliecť, bezpečne odložiť a následne vykonať hygienickú očistu. Podľa miery kontaminácie vykonať čiastočnú alebo úplnú hygienickú očistu väčším množstvom čistej vody, prípadne použijeme polyetylén-glykol! Po umytí kože použiť ochranný krém.

STABILITA A REAKTIVITA

Nebezpečné chemické reakcie s následným rozkladom, vznikom tepla alebo

priamou reakciou môžu byť spôsobené nasledujúcimi látkami, a to: kyselinami, kovmi, amínmi, horľavými a redukčnými činidlami, amoniakálnymi soľami, kyselinou mravčou a metanolom!

TOXIKOLOGICKÉ INFORMÁCIE – SYMPTÓMY

Po vdýchnutí: podráždenie membrán slizníc, kašeľ a dýchavičnosť. Riziko podráždenia dýchacích ciest. Možné alergické reakcie.

Po kontakte s pokožkou: popáleniny.

Po kontakte s očami: popáleniny, poškodenie očí.

Po požití: popáleniny v ústach, krku a pažerícach. Riziko perforácie žalúdka.

EKOLOGICKÉ INFORMÁCIE

Látka je nebezpečná pre vodné organizmy (ryby, dafnie, riasy). Môže mať dlhodobé nepriaznivé účinky vo vodnom prostredí. Ak prenikne do pôdy a vody vo väčších množstvách, môže ohroziť zdroje pitnej vody!!! Ďalšie podrobné informácie v prípade tiesňového volania získate na adrese: Toxikologické informačné centrum, Bratislava, tel.: 02/54 774 166.

INFORMÁCIE O ZNEŠKODŇOVANÍ LÁTKY A OBALOV

Nájdete na internetovej adrese: www.retrologistik.de. Platí, že chemikálie a obaly musia byť zneškodňované v súlade s príslušnými národnými predpismi.

INFORMÁCIE O PREPRAVE

Látka sa musí prepravovať pod označením UN (kód) 1791 a tieto zásady platia pre pozemnú, riečnu, námornú a leteckú prepravu. Podrobnosti: číslo nebezpečnosti 80, bezpečnostná značka 8, III.

REGULAČNÉ INFORMÁCIE

- **R veta (riziká ohrozenia):** 31-34-50
- **S veta (bezpečnostné opatrenia):** 28-45-50

ĎALŠIE INFORMÁCIE

Detekcia látky

Podrobnejšia analýza sa vykonáva v Kontrolných chemických laboratóriách CO s použitím inštrumentálno-analytických metód. Rýchla je najmä metóda infračervenej spektrometrie. V každom prípade je potrebné látku v primeranom množstve a čistote min. 10 mililitrov (ml), alebo gramov (g) odobrať odberovými súpravami na odber kvapaliny (vždy popísať) a zabezpečiť jej odovzdanie prostredníctvom zložiek HaZZ alebo PZ do príslušného KCHL CO VTÚ KMCO (Nitra, Slovenská Ľupča, Jasov).

Ing. Miloš Kosír
vedúci KCHL CO Nitra

Definovanie úrovne bezpečnostného systému subjektu / objektu

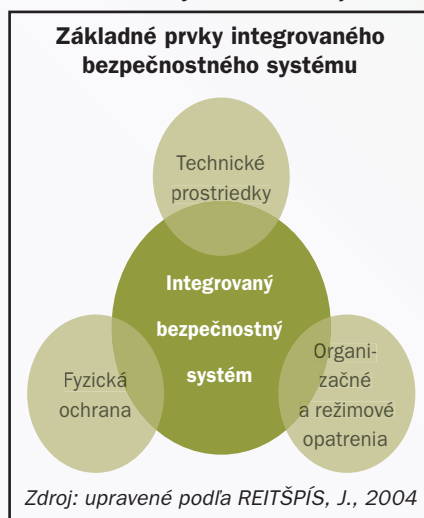
Ján Jasenovec a Zdeněk Dvořák

Dôležitou súčasťou bezpečnosti prvku kritickej infraštruktúry (pracovne nazvaný výrazom subjekt – objekt) sú ochranné opatrenia. Ich cieľom je zamedzenie vstupu nepovolaných osôb alebo eliminácia situácií, ktoré by mohli spôsobiť krízové situácie. Z komplexného pohľadu môžeme povedať, že takéto opatrenia predstavujú integrovaný súbor – bezpečnostný systém.

Skôr ako môžu byť prijaté účinné ochranné opatrenia, je dôležité zistiť ich existujúci rozsah a následne **definovať úroveň bezpečnostného systému**. Týmto postupom je reálne konfrontovať stav prijatých opatrení voči navrhovaným alebo optimálnym opatreniam. Vzhľadom na to, že v tejto oblasti nie je stanovený štandard, ktorý by takéto definovanie úrovne bezpečnostného systému stanovoval, možným riešením sa javí analýza metódou kontrolného zoznamu (Check List Analysis – CLA). Základom uvedenej metódy je využitie kontrolného zoznamu zameraného na ochranu prvku kritickej infraštruktúry s cieľom overenia úrovne bezpečnostného systému. Výsledkom kontrolného zoznamu by malo byť porovnanie reálneho stavu so stanovenými smernicami, normami a požiadavkami na ochranu objektu. Uvedený zoznam otázok nemá vyčerpávajúci charakter. Z pohľadu zamerania konkrétnej analýzy je potrebné ho aktualizovať. Jeho cieľom je definovanie

úrovne bezpečnostného systému objektu / subjektu. Prezentovaný príklad dáva návod pre prípadnú modifikáciu podľa charakteru objektov v rámci konkrétnych prvkov kritickej infraštruktúry.

Okruh otázok je nasmerovaný na ove-

renie stavu v oblastiach:

1. urbanistického začlenenia a štruktúry stavebných prvkov objektu,
2. perimetrického členenia častí objektu,
3. zabezpečenia budov a organizačných opatrení,
4. požiarnej ochrany,
5. personálu,
6. organizácie,
7. manažmentu rizika objektu,
8. krízového plánovania.

Je potrebné zdôrazniť, že uvedené oblasti, ako aj obsah jednotlivých otázok, sú príkladom možného riešenia pre zisťovanie úrovne bezpečnostného systému. V otázkach neboli zohľadnené ďalšie špecifiká, ktoré jednotlivé subjekty a objekty vyžadujú podľa ich osobitostí a zamerania. Použitý príklad nepredstavuje konečné alebo vyčerpávajúce riešenie, ale môže byť variantne využitý do ďalšieho, prípadne širšie koncipovaného kontrolného zoznamu v rámci konkrétnej analýzy rizík.

1. Urbanistické začlenenie a štruktúra stavebných prvkov objektu		Áno	Nie
1.	Je prvok kritickej infraštruktúry situovaný v zastavanej aglomerácii?		
2.	Nachádzajú sa v blízkosti objektu iné budovy (objekty)?		
3.	Je prehľadná situácia voči susediacim objektom (počas dňa a noci)?		
4.	Umožňujú susediace objekty prístup do objektu?		
5.	Je voľný prístup k jednotlivým častiam objektu po komunikáciách?		
6.	Je umožnený voľný prístup vozidlom do objektu?		
7.	Sú vzdialenosti prístupových trás a odstavných plôch v bezprostrednej blízkosti objektu?		
8.	Umožňuje fasádna architektúra prístup do nadpodlažných častí?		
9.	Sú energetické vstupy do budovy zabezpečené voči manipulácii nepovolanými osobami?		
Celkom áno			

2. Perimetrické členenie častí objektu		Áno	Nie
1.	Je objekt oplotený?		
2.	Je oplotenie zabezpečené proti narušeniu?		
3.	Je možné oplotenie priamo prekonať?		
4.	Je oplotenie zabezpečené proti prekonaniu (prelezeniu a podlezeniu)?		
5.	Je vyhotovenie oplotenia odolné voči poškodeniu (prestrihnutiu, pretrhnutiu)?		
6.	Je oplotenie periodicky kontrolované (prípadne strážené) fyzicky ochranou prvku kritickej infraštruktúry?		
7.	Je oplotenie monitorované kamerovým systémom?		
8.	Dokáže kamerový systém vykonávať monitoring za zníženej viditeľnosti?		
9.	Je zabezpečené osvetlenie celého objektu počas zníženej viditeľnosti?		
10.	Je chránený prívod elektrickej energie pre monitoring a osvetlenie areálu voči nepovolaným osobám?		
11.	Je zabezpečený náhradný zdroj elektrickej energie pre monitoring a osvetlenie areálu?		
12.	Je osvetlenie odolné voči úmyselnému poškodeniu?		
13.	Je oplotenie zabezpečené detekčnými snímačmi?		

14.	Dokáže bezpečnostná služba efektívne zasiahnuť v prípade narušenia oplotenia prvku kritickej infraštruktúry?		
15.	Existujú v areáli prvku kritickej infraštruktúry neprehľadné miesta monitoringu (komplikovane členená architektúra budov, iné stavby, stromy, kríky alebo ich blízke postavenie ap.)?		
16.	Existuje viacero vstupov do objektu?		
17.	Sú vstupy do objektu zabezpečené s možnosťou zábrany proti prerazeniu?		
18.	Sú vstupy do objektu monitorované?		
19.	Existuje detekcia preniknutia nepovolanej osoby cez vstupy do prvku kritickej infraštruktúry?		
		Celkom áno	

3. Zabezpečenie budov a organizačné opatrenia na ich ochranu		Áno	Nie
1.	Sú citlivé miesta systémov, dôležitých zariadení ap. tienené (obmedzene viditeľné voči nepovolaným osobám prípadne maskované)?		
2.	Sú verejne viditeľné úplné označenia všetkých miestností objektov, ich častí vrátane dôležitých častí?		
3.	Existujú v objekte dôležité bezpečnostné zóny?		
4.	Majú bezpečnostné zóny technické prostriedky ochrany?		
5.	Podliehajú jednotlivé bezpečnostné zóny režimu podmienených vstupov podľa oprávnenia?		
6.	Sú vybrané bezpečnostné zóny na vstupoch a výstupoch strážené?		
7.	Sú technicky zabezpečené všetky otvory vybraných bezpečnostných zón?		
8.	Sú mechanicky zabezpečené všetky otvory vybraných bezpečnostných zón?		
9.	Majú okná vybraných bezpečnostných zón bezpečnostné sklá?		
10.	Majú okná vybraných bezpečnostných zón fóliu zabraňujúcu ich rozbitiu?		
11.	Je počet vstupných (výstupných) dverí únosný na ich adekvátnu kontrolu (ochranu)?		
12.	Sú vstupné (výstupné) dvere vyhovujúce potrebe odolnosti?		
13.	Je vstup cez vstupné dvere do vybranej zóny podmienený (autorizovaný kľúč, čipová karta, elektronický kód), podmienene (videokomunikačné zariadenie – fyzická ochrana a elektronické otváranie)?		
14.	Je možné vstupné dvere vybraných zón v prípade kritickej situácie automaticky uzavrieť a kontrolovať?		
15.	Je umožnený vstup do objektu len autorizovaným osobám?		
16.	Je hlavný vstup do objektu technicky zabezpečený (dvere, sekvenčné zariadenie ap.)?		
17.	Je používaný vstup a výstup do objektu len v jednom mieste?		
18.	Sú používané na vstup do objektu autorizované oprávnenia (napr. vstupné – čipové karty)?		
19.	Existuje centrálna evidencia autorizovaných oprávnení na vstup do objektu?		
20.	Je výdaj autorizovaných oprávnení na vstup do objektu podmienený schválením zodpovednou osobou?		
21.	Je výdaj kľúčov umožnený len autorizovaným osobám?		
22.	Je vykonávaná presná evidencia (potvrdzovanie) výdaja a vrátenia kľúčov autorizovaným osobám?		
23.	Je výdaj kľúčov a ich úschova centrálna zabezpečená zodpovednou osobou?		
24.	Je možné manipulovať s vydanými kľúčmi mimo objekt?		
25.	Sú kľúče zabezpečené voči neoprávnenému vyhotoveniu duplikátov?		
26.	Sú rezervné kľúče zabezpečené voči manipulácii neoprávnenými osobami?		
27.	Sú vykonávané okamžité opatrenia v prípadoch zmeny autorizácie oprávnených osôb?		
		Celkom áno	

4. Požiarna ochrana		Áno	Nie
1.	Je budova (budovy) subjektu ochránená(é) voči bleskom?		
2.	Sú aplikované požiarne smernice v rámci všetkých častí objektu?		
3.	Boli odsúhlasené požiarne smernice odborníkom?		
4.	Sú súčasťou požiarnej ochrany snímače (dymové, ohňové...)?		
5.	Je signalizácia snímačov požiarnej ochrany zobrazovaná pracovníkom fyzickej ochrany?		
		Celkom áno	

5. a) Personál (stáli zamestnanci, dočasní zamestnanci)		Áno	Nie
1.	Je vykonávané pravidelné školenie stálych zamestnancov na bezpečnosť práce a protipožiarne ochranu?		
2.	Je vykonávané pravidelné školenie dočasných zamestnancov na bezpečnosť práce a protipožiarne ochranu?		
3.	Je vykonávané pravidelné školenie zamestnancov na mimoriadne situácie (napr. sabotáž, teroristický útok ap.)?		
4.	Je nevyhnutné dodržiavať zamestnancami ochranu utajovaných skutočností v súvislosti s prevádzkou prvku kritickej infraštruktúry?		
		Celkom áno	

5. b) Personál (iné osoby)		Áno	Nie
1.	Môžu sa iné osoby bez kontroly a evidencie dostať do objektu?		
2.	Sú iné osoby počas návštevy objektu výrazne odlišné (označené) od zamestnancov?		
3.	Môžu sa iné osoby počas návštevy voľne pohybovať v priestoroch objektu?		
4.	Je vykonávaná kontrola dodávok na vstupe do objektu?		
		Celkom áno	

6. a) Organizácia (vnútroobjektová)		Áno	Nie
1.	Existuje v objekte osoba zodpovedná za bezpečnosť?		
2.	Je vykonávaná fyzická ochrana objektu bezpečnostnou službou?		
3.	Zodpovedá ochrana objektu bezpečnostnou službou platným zákonným ustanoveniam?		
4.	Je zosúladená bezpečnostná požiadavka ochrany objektu a reálna ochrana?		
5.	Sú vypracované smernice pre výkon bezpečnostnej služby?		
6.	Je personál bezpečnostnej služby pravidelne školený, preskúšaný a preverovaný z obsahu a uplatňovania smerníc na výkon ochrany objektu?		
7.	Existuje evidencia bezpečnostných udalostí objektu?		
8.	Sú vykonávané opatrenia súvisiace s históriou bezpečnostných udalostí objektu?		
9.	Je personál pravidelne informovaný a školený z bezpečnostných požiadaviek prvku kritickej infraštruktúry?		
10.	Ovláda personál základné zásady BOZP?		
11.	Boli identifikované významné bezpečnostné riziká objektu?		
12.	Existuje zoznam bezpečnostných rizík?		
13.	Existuje systém včasného varovania (indikátory nebezpečenstva, hlásiče)?		
14.	Sú definované kritické miesta a kritické procesy objektu?		
15.	Je vypracovaný podrobný plán (schéma) objektu so zapracovaním vedenia elektriny, vody, kanalizácie, plynového rozvodu, telekomunikačných rozvodov, teplovodných rozvodov ap.?		
16.	Sú spracované bezpečnostné plány reagujúce na možné bezpečnostné riziká podľa ich stupňovania?		
17.	Je spracovaný poplachový plán?		
18.	Existuje plán evakuácie?		
19.	Je personál školený a precvičovaný na evakuáciu z objektu?		
20.	Sú pravidelné školenia a precvičovanie personálu v rámci požiarnych cvičení?		
21.	Sú vykonávané opatrenia na zosúladenie jednotlivých plánov s poznatkami pri ich precvičovaní?		
22.	Je vypracovaná krízová komunikácia (náhradné zdroje komunikácie v rámci objektu, komunikácia medzi subjektom/objektom a ostatnými zainteresovanými zložkami – záchranné zložky, médiá, rodinní príslušníci ap.)?		
Celkom áno			

6. b) Organizácia (mimosubjektová / objektová)		Áno	Nie
1.	Existuje núdzové spojenie subjektu/objektu s ostatnými relevantnými stranami (záchranné zložky ap.) v prípade krízovej situácie?		
2.	Je krízový manažment zabezpečovaný len subjektom?		
3.	Existujú dohody v rámci zvládania krízových situácií s ostatnými – mimosubjektovými organizáciami (záchranné zložky ap.)?		
4.	Vykonáva sa doplnkové vzdelávanie personálu bezpečnostnej služby na špecifiká prvku kritickej infraštruktúry?		
5.	Existuje hodnotenie prijatých opatrení a prostriedkov na funkčnosť prvku kritickej infraštruktúry?		
Celkom áno			

7. Manažment rizika subjektu / objektu		Áno	Nie
1.	Je definovaná stratégia subjektu/objektu voči rizikám?		
2.	Sú identifikované všetky potenciálne riziká súvisiace s prevádzkou prvku kritickej infraštruktúry?		
3.	Sú identifikované všetky potenciálne riziká súvisiace s objektom v jeho okolí?		
4.	Sú definované bezpečnostné štandardy podľa jednotlivých rizík?		
5.	Sú vyjadrené predpokladané dôsledky možných rizík v akceptovateľnom rozsahu?		
6.	Sú vypracované opatrenia na zvládnutie jednotlivých rizík?		
7.	Existujú metodiky (nástroje) pravidelnej revízie možných rizík?		
8.	Sú vyčlenené a plánované prostriedky pre manažment rizík?		
Celkom áno			

8. Krízové plánovanie		Áno	Nie
1.	Je vypracovaný súbor postupov (manuál) v prípadoch stavu krízových situácií?		
2.	Je rozdelená zodpovednosť pre prípad krízových situácií?		
3.	Existujú krízové plány podľa typových situácií?		
4.	Sú vykonávané pravidelné cvičenia podľa vybraných typových situácií?		
5.	Je vypracovaný postup spolupráce so zodpovednými úradmi v prípade vzniku škôd?		
6.	Sú krízové plány posudzované kompetentnými úradmi?		
7.	Existujú záložné zdroje núdzového zásobovania zabezpečovacích zariadení?		
8.	Je spracovaný, aktualizovaný a precvičovaný požiarny evakuačný plán?		

9.	Sú vykonávané koordinačné cvičenia s kompetentnými organizáciami pri vzniku krízových situácií?		
10.	Sú vypracované technické a organizačné opatrenia funkčnosti systémov prvku kritickej infraštruktúry?		
11.	Existujú redundantné (zdvojujúce, záložné) techniky, systémy, opatrenia?		
12.	Existuje plán s reálnymi opatreniami pri výpadkoch externých zdrojov?		
13.	Sú vypracované postupy na opakované spustenie systémov subjektu/objektu v rámci tzv. BMC – Business Continuity Management?		
		Celkom áno	

Definovanie úrovne bezpečnostného systému

Na základe jednotlivo zodpovedaného počtu odpovedí, je možné vyjadriť koeficient ochranných opatrení (Koo) zo vzťahu: **počet kladných odpovedí** (suma celkom áno)/**celkový počet otázok**

Získané výsledky môžeme porovnať voči škále ako koeficient ochranných opatrení (Koo).

Škála koeficientu ochranných opatrení subjektu/objektu podľa váhového koeficientu:

- Nepatrné ochranné opatrenia do 0,25 váhového koeficientu
- Základné ochranné opatrenia 0,26 – 0,50 váhového koeficientu
- Významné ochranné opatrenia 0,51 – 0,75 váhového koeficientu
- Vysoko účinné ochranné opatrenia 0,76 – 0,99 váhového koeficientu

Porovnaním dosiahnutých výsledkov získame určitú hodnotu váhového koeficientu ako tzv. koeficient ochranných opatrení (Koo). Týmto spôsobom môžeme definovať, na akej úrovni je bezpečnostný systém objektu. Pokiaľ nebola dosiahnutá požadovaná úroveň, zistený stav by mal inicializovať prijatie absentujúcich, prípadne ďalších ochranných opatrení. Konečným cieľom by malo byť dosiahnutie približne rovnovážneho stavu medzi úrovňou kri-

tickosti objektu a prijatými ochrannými opatreniami. V prípade ochrany kritickej infraštruktúry je potrebné, aby jednotlivé prvky spĺňali ochranné opatrenia na úrovni Vysoko účinné ochranné opatrenia.

Bezpečnostný systém prvku kritickej infraštruktúry tvorí integritu viacerých vstupov a väzieb, ovplyvňujúcich jeho nástroje bezpečnosti. Dôležitou súčasťou bezpečnostného manažmentu je komplexná cieľová analýza, vyúsťujúca do pochopenia jednotlivých súvislostí ovplyvňujúcich kvalitu ochrany daného subjektu/objektu. V ostatných číslach revue Civilná ochrana boli uverejnené výsledky skúmaní, ktoré boli realizované v rámci projektu základného výskumu riešeného s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja Slovenskej republiky. Najskôr autori zamerali pozornosť na popis definovania kritickejšť infraštruktúry, ďalej potom na metodiku definovania indexu kritickejšť objektov. V tretej časti zamerali pozornosť na problematiku interakčných vplyvov a ich meranie prostredníctvom indexu interakcie. V tomto článku celý seriál ukončili prezentovaním výstupov pri definovaní úrovne bezpečnostného systému prvku kritickej infraštruktúry. Celkovo je problematika ochrany kritickej infraštruktúry veľmi sledovaná a aktuálna. Na celom svete sa vyvíjajú rôzne metodické postupy, modely a expertné systémy s cieľom komplexne ochrániť

najvýznamnejšie objekty v štáte. Autori vnímajú svoj príspevok do tohto rozvíjajúceho sa poznania ako malý kameňok, ktorý však zapadá do vedecko-odbornej diskusie k otázkam zlepšenia ochrany významných objektov.

Tato práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. 0471-10.

Použité zdroje:

1. HOFREITER, L.: Bezpečnostný manažment. Žilina, Žilinská univerzita v Žiline, 2002, ISBN 80-7100-953-9.
2. JASENOVEC, J.: Dizertačná práca – Ochrana kritickej infraštruktúry. FŠI ŽU v Žiline. 2011.
3. JASENOVEC, J., ANDRASSY, A.: Ochrana prvkov kritickej infraštruktúry a možnosti jej optimalizácie, článok Medzinárodná vedecká konferencia, Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí, Žilinská univerzita v Žiline, ISBN 978-80-554-0201-7
4. Ochrana kritickej infraštruktúry v SRN – základný koncept ochrany, odporúčanie pre podniky, www.bmi.bund.de, 10. 7.2012.
5. REITŠPÍS, J. a kol.: Manažérstvo bezpečnostných rizík. Žilina, Žilinská univerzita v Žiline, 2004, ISBN 80-8070-328-0.
6. Zákon č. 45/2011 Z. z. o kritickej infraštruktúre.

Charakteristika vzniku, miesta a poslania krízových scenárov v krízovom manažmente verejnej správy

V teórii a praxi krízového manažmentu vo verejnej správe sa začíname čoraz viac stretávať s problematikou krízových scenárov, ktoré sú výsledkom hodnotenia rizika a vývoja bezpečnostného prostredia. Vypracované krízové scenáre predložené manažmentu vo verejnej správe vychádzajú z historickej skúsenosti a miery poznania ich podstaty. Obsahujú najmä príčiny ovplyvňujúce vznik a priebeh krízy, možné negatívne následky pre život a zdravie ľudí, spoločenskú infraštruktúru a životné prostredie, ale najmä reakcie a opatrenia častí bezpečnostného systému spoločnosti na vznik a narastanie ohrozenia a krízovej situácie. Práve preto je žiaduce venovať pozornosť základným otázkam krízových scenárov v krízovom manažmente verejnej správy.

Východiská tvorby krízových scenárov

Človek a jeho rôzne sociálne spoločenstvá sa v priebehu historického vývoja stretávali z rôznymi formami nebezpečenstva, ohrozenia, rizík a z nich vyplývajúcich krízových situácií. Historický vývojový stupeň ľudskej spoločnosti predurčoval, do akej miery sa konkrétna spoločnosť vedome pripravovala na reálne, ako aj potenciálne formy ohrozenia a bola spôsobilá im predchádzať, čeliť alebo zmierňovať ich negatívne pôsobenie. Prírodné ohrozenia – povodne, zemetrasenia, požiare, suchá, epidémie ap., ako aj antropogénne ohrozenia – ozbrojené násilie a vojnové konflikty, technické havárie, ich ničivé a negatívne pôsobenie boli sprievodnými znakmi krízových situácií, s ktorými sa spoločnosť a človek stretával a ktorými sa učil odolávať hrozbám, aktivizovanému riziku, prekonávať a čeliť krízovým situáciám a realizoval opatrenia na zaistenie historicky podmienenej bezpečnosti. Človek a ľudská spoločnosť sa v priebehu svojho života vždy stretávali s konkrétnymi stavmi bezpečnostného prostredia, ktoré ho existenčne, ako aj bezpečnostne ovplyvňovali, ale ktoré aj sám tvoril. Bezpečnostné prostredie je časť sociálneho a prírodného prostredia, v ktorom sú podmienky existencie a vývoja sociálnych objektov, ich činnosti, vzťahy a záujmy determinované v prvom rade bezpečnosťou. Vyjadruje predovšetkým priestorovú dimenziu bezpečnosti spojenú s pôsobením subjektov v určitom čase, priestore a podmienkach, ktorá je výsledkom aktivít relevantných bezpečnostných aktérov (obyvateľstva, bezpečnostných orgánov, štátov, koalícií, politických strán a i.). Stav bezpečnostného prostredia v jednotlivých etapách vývoja ľudstva vyjadroval aj dejinnú potenciú ohrozenia, rizík a krízových situácií. Krízové situácie boli a sú súčasťou života ľudstva a vyjadrujú systém negatívneho pôsobenia – nečakanej negatívnej interakcie človeka

a spoločnosti k svojmu okoliu, ako aj interakcie vonkajších síl a systémov, najmä spoločenských a prírodných na konkrétnu spoločnosť a ľudí. Sú charakteristické tým, že sú nepredvídateľné alebo málo predvídateľné, narušujú spoločenskú a prírodnú stabilitu, ako aj rovnováhu jednotlivých systémov a podsystémov, ohrozujú existenciu spoločnosti a človeka, ničia a narušujú vzťahy v spoločnosti, mravné a kultúrne hodnoty a normy. Krízové situácie ničia a rozvracajú politickú a ekonomickú infraštruktúru, komunikačný a dopravný systém štátu. Ohrozujú životy, zdravie a majetok občanov, ich rodiny a blízkych, ničia im ich hodnoty a spôsobujú stratu zmyslu života jedinca a celých skupín. Ničivo a negatívne pôsobia na prírodné a spoločenské podmienky života človeka a harmonicko-humanitného rozvoja ľudskej spoločnosti. **Krízová situácia** je konkrétny stav spoločnosti v danom časopriestore, ktorý je spôsobený vznikom a eskaláciou aktivizovaných ohrození a rizík, javov a procesov po narušení rovnovážneho stavu spoločenských, prírodných a technologických systémov a procesov, ktoré ohrozujú životy ľudí, životné prostredie, ekonomiku, duchovné a hmotné hodnoty štátu a jeho obyvateľov, a ktoré môžu narušiť fungovanie inštitúcií verejnej moci.

Krízové situácie svojim negatívnym pôsobením ničia, narušujú stabilitu, zhoršujú podmienky života a rozvoja najmä:

- sociálnych systémov (koalícií a spoločenstiev štátov, štátov, národov...),
  - človeka (človeka ako biosociálneho produktu, ženy, muža, rodiny...),
  - sociálnej infraštruktúry (ekonomickú, finančnú, hospodársku, informačnú, kultúrnu...),
  - životných podmienok človeka a sociálnych systémov (klimatické podmienky, kvalita vzduchu, vody, potravín; ničia, zužujú a zhoršujú životný priestor...).
- Proces poznania foriem ohrozenia a ich ničivých faktorov a rozsahu, uchovaná, odovzďavaná a zovšeobecňovaná skúsenosť z oblasti zaistenia bezpečnosti, spôsobov

odolávania a odrážania atakov známych a neznámych síl a deštruktívnych dejov, osvojovaní si a využívaní foriem záchrany a ochrany obyvateľov, ako aj obrany štátu, zaistenie bezpečnosti a prosperity ohrozovanej spoločnosti viedli k zvyšovaniu spôsobilosti spoločnosti a človeka čeliť a znižovať negatívne pôsobenie charakteristických vlastností reálnych krízových situácií.

Pozornosť spoločnosti a človeka sa sústredila na základné zdroje nebezpečenstva, ohrozenia, rizík a z nich vyplývajúcich krízových situácií, s ktorými sa vo svojom dejinnom vývoji najčastejšie stretávala a ktorých ničivé faktory a rozsah bol najväčší. **Za zdroje hrozieb** boli spočiatku v závislosti na rozvoji vedy a ľudského poznania považované najmä nadprirodzené sily, ktoré boli postupne nahradzované prístupom, ktorý akceptuje poznanie prírodných a spoločenských síl a zákonitostí vývoja. Na základe postupného vedeckého prieniku do ich podstaty sa v systéme názorov vytvorili tri veľké skupiny na zdroje ohrozenia, a to súrodá skupina prírodných zdrojov ohrozenia, súrodá skupina civilizačných zdrojov ohrozenia a nesúrodá skupina ich kombinácií. Stretávame sa aj so zjednodušeným prístupom, ktorý prezentuje nebezpečenstvá, ohrozenia, riziká a z nich vyplývajúce krízové situácie v dvoch veľkých nesúrodých skupinách, a to nevojenských a vojenských hrozbách. Tieto sú chápané ako:

- **Nevojenské hrozby** sú reálne deštruktívne potencie, pri ktorých aktivizácii môže nastať podstatné zhoršenie a oslabenie hospodárskej a bezpečnostnej funkcie štátu v dôsledku pôsobenia prírodných, ekonomických, vnútorných i medzinárodných síl. Nevojenské hrozby treba chápať a analyzovať aj z pohľadu vzájomnej determinácie, akumulácie a možnosti vzniku reťazovej reakcie jednotlivých hrozieb, ktoré môžu vyústiť do hrozieb väčšieho rozsahu. Pri ich eliminácii sa používajú predovšetkým nevojenské sily a prostriedky.
- **Vojenské ohrozenia** predstavujú také

skupiny činností štátu alebo koalície štátov, prípadne organizácií (najmä teroristických) ohrozujúce bezpečnosť koalícií štátov alebo štátu, zahrňujúce hlavne bezprostredné použitie vojenských síl a prostriedkov, ako aj sprostredkované nepriame použitie vojenských síl a prostriedkov. Vojenské ohrozenia spojené s ozbrojeným násilím sa stali v historickom vývoji ľudstva oblasťou, ktorá zaznamenala grandiózny rast, aj keď odráža smutnú oblasť našich dejín.

Týmto skupinám ohrozenia zodpovedajú aj krízové situácie:

Krízová situácia nevojenského charakteru – spôsobená vplyvom prírodných katastrof, technických a technologických havárií, ako aj pôsobením sociálnych síl – núdzový stav, výnimočný stav. **Krízová situácia vojenského charakteru** – vznikla v dôsledku hrozby použitia alebo použitím vojenskej sily – vojnový stav, vojna.

Krízové situácie majú rozdielnu dobu trvania, intenzitu negatívnych a deštruktívnych javov, pôsobia na rôznych veľkostiach územia a na rôzne počty ľudí. Sú nositeľmi procesov s prevažne vysokou mierou neistoty pre spoločnosť a človeka. Negatívne pôsobia na rôzne oblasti života spoločnosti, majú spôsobilosť v sebe kumulovať množstvo náhodných javov a spúšťať ďalšie deštruktívne procesy ap. Jadro krízovej situácie tvoria nečakané negatívne javy a ich pôsobenie na človeka, sociálny systém, spoločenskú infraštruktúru a životné prostredie. Medzi charakteristické **príklady pôsobenia negatívnych javov v krízových situáciách** môžeme napríklad zaradiť:

- Záplavy a povodne, kedy dochádza k ohrozeniam a stratám na životoch obyvateľov, k zničeniu úrody, zničeniu a poškodeniu obytných domov, technických a technologických zariadení, poškodeniu spoločenskej infraštruktúry (ciest, železničných tratí, zmienených splavných riek alebo ku strate splavnosti úsekov), vzniku epidemií...
- Technické a technologické havárie, kedy dochádza k deštrukcii a poškodeniu technických systémov (výrobnou chybou, únavou materiálu, výbuchom, požiarom, unikom nebezpečnej látky ap.), stratám na životoch obyvateľov, trvalým zdravotným následkom ako aj ohrozeniu ich zdravia, kontaminácii životného prostredia škodlivými látkami, narušeniu chodu výroby a technologických postupov, ekonomickým škodám, narušeniu energetických tokov, spoločenskej infraštruktúry (ciest, železničných tratí), narušeniu rovnováhy alebo poškodeniu prírodných systémov...
- Vojnové konflikty, kedy dochádza k značným stratám na životoch vojakov, ako aj civilného obyvateľstva, ničeniu

kritickej infraštruktúry spoločnosti, deštrukcii spoločenských mechanizmov, ničeniu kultúrnych pamiatok a kultúrneho dedičstva, poškodeniu životného prostredia ap.

Týmto kvalitatívnym charakteristikám zodpovedá aj miera ohrozenia bezpečnostných záujmov občana a spoločnosti. Pre jednotlivca môže byť krízová situácia z hľadiska jeho bezpečnostného záujmu zanedbateľná, nedôležitá alebo dôležitá. Pre spoločnosť môže byť krízová situácia z hľadiska jej bezpečnostných záujmov závažná, veľmi závažná alebo ohrozujúca existenciu, či podstatu spoločnosti. Vo všeobecnosti sa stretávame s nasledujúcou štruktúrou základných chránených záujmov: životy, zdravie a bezpečnosť ľudí; majetok a verejné blaho; životné prostredie; infraštruktúry a technológie. V krízovom manažmente vo verejnej správe sú zdôraznené základné skupiny v závislosti na charaktere chránených bezpečnostných záujmov a hodnôt konkrétnej spoločnosti.

- Za základné sa považuje zabezpečenie funkčnosti verejnej správy (štátnej správy – štátnej moci, samosprávy), bezpečnostného systému a systému krízového manažmentu ako rozhodujúceho nástroja riešenia krízovej situácie, kompetentného a pripraveného na odozvu a riešenie potenciálnej alebo reálnej konkrétnej krízovej situácie.
- V závislosti od štruktúry chránených záujmov spoločnosti bezpečnostný systém a krízový manažment v krízových situáciách sústreďuje svoju pozornosť najmä na zabezpečenie funkčnosti svojej politickej moci a štátneho mechanizmu – svojej existencie, diferencovanou alebo všestrannou ochranou životov a zdravia obyvateľstva, ochranou a záchranou spoločenského a súkromného majetku, ochranou základných podmienok života pre obyvateľov a prírodný ekosystém ap.
- Do systému sekundárnych chránených záujmov môžeme zaradiť stabilizáciu, zníženie stavu ohrozenia vo všetkých oblastiach, zabránenie následným škodám, ochranu kritickej infraštruktúry, zmiernenie stavu núdze u poškodených a ohrozených, ochranu kultúrneho dedičstva ap.

Podstata vzťahu krízovej situácie, reakcie človeka a spoločnosti je aj vyjadrením miery ohrozenia základných chránených záujmov človeka a spoločnosti (životy, zdravie a bezpečnosť občanov, majetok a verejné blaho, kultúrne a duchovné hodnoty, udržateľný ekonomický rast a sociálny rozvoj, životné prostredie, sociálna infraštruktúra, technológie a výrobné kapacity ap.), ako aj poznania spôsobov predchádzania, minimalizácie alebo odvrátenia negatívneho pôsobenia krízovej situácie.

Adekvátnou reakciou na nebezpe-

čenstvá, ohrozenia, riziká a vznikajúce krízové situácie v sociálnych systémoch bola tvorba nástrojov pripravenosti a reakcie, ktorá sa zamerala najmä na oblasti:

- Analýzy, hodnotenia a poznania zdrojov príčin negatívneho pôsobenia nebezpečnosti, ohrozenia, riziká a krízových situácií na občanov, spoločnosť, spoločenskú infraštruktúru, životné prostredie a podmienky života sociálneho systému.
- Vypracovanie koncepcií a modelov prevencie, prípravy reakcie na krízové deje a situácie, spôsoby ich prekorenia a zabezpečenia obnovy.
- Vypracovanie systému technických a technologických požiadaviek, štandardov a noriem zabezpečujúcich bezpečnostný chod a prevádzku týchto systémov, ktoré kumulujú značné ničivé sily a sú zdrojom ohrozenia bezpečnosti, ako napríklad jadrové zariadenia, chemické a biologické prevádzky.
- Tvorbu materiálnych a manažérskych podmienok a predpokladov predchádzajúcich, zmierniť alebo čeliť skupine prírodných ohrození a krízových situácií.
- Tvorbu prvkov bezpečnostného systému spôsobilých plniť funkciu prevencie a pripravenosti reakcie na krízové situácie.
- Pripravenosti orgánov verejnej moci – štátnej správy a samosprávy na plnenie si svojich úloh a kontinuitu svojej práce vo všetkých typoch krízových situácií, ako aj v jednotlivých fázach krízy.
- Prípravy občanov na krízové situácie, poskytovanie adekvátneho vzdelania a výcviku na svoju záchranu, svojpomoc a pomoc ostatným.

Vyššie uvedené oblasti sa postupne stali súčasťou krízového manažmentu vo verejnej správe, ktorý sa konštituoval ako súbor činností príslušných orgánov štátnej správy a občianskej samosprávy a ich opatrení zameraných na reprodukciu stability vnútornej a vonkajšej rovnováhy systémov, udržania a zabezpečenia funkcie prvkov systémov na vstupe a výstupe s cieľom zabezpečenia trvalého rozvoja a progresívneho chodu vecí verejných a spoločného záujmu v priamej konfrontácii s reálnymi ohrozeniami a krízami. Takto konštituovaný krízový manažment vo verejnej správe realizuje v čase bezpečia – stability bezpečnostného prostredia – taký systém opatrení, aby v čase krízy – vojenskej, ako aj nevojenskej (mimoriadnej situácii, núdzovom stave, výnimočnom stave, čase vojny, vojnového stavu) bol štát pripravený na riešenie medzinárodnopolitických kríz, na uplatnenie nevojenských, ako aj vojenských opatrení a nástrojov. Na základe historických skúseností a získavaných vedeckých poznatkov sa postupne vymedzoval predmet krízového manažmentu

vo verejnej správe. Predmetom krízového manažmentu vo verejnej správe sa stali najmä potenciálne, ako aj reálne deje, situácie, stavy a činnosti spoločnosti najmä v oblasti bezpečnosti, minimalizácie, ako aj odstránenia strát a následkov ničivých faktorov jednotlivých typov a druhov kríz, riadenia rizika, preventívnych činností. Práve krízový manažment vo verejnej správe začal postupne cielene zhromažďovať poznatky, systematizovať ich a vytvárať si ich ako jeden z nástrojov vlastnej prípravy na adekvátnu reakciu a riešenie kríz systémom krízových scenárov.

Základná charakteristika krízových scenárov, ich podstata a poslanie

Skúsenosti zo života spoločnosti v krízových situáciách nevojnového, ako aj vojnového charakteru a potreba realizácie takých opatrení a zmien v živote spoločnosti a jednotlivcov, ktoré zabezpečujú prežitie spoločnosti, prekonanie krízy alebo vojnové víťazstvo, sa stávali podnetom zamerania obsahu záujmu aj pre mnohé vedy, ktoré poskytovali spoločnosti a obyvateľom svoje výsledky procesu poznania pre praktické a teoretické činnosti. Začali sa v diferencovanom rozsahu využívať a aplikovať poznatky prírodných, technických a spoločenských, ako aj vojenských vied v oblasti zaistenia obrany, ochrany a udržania bezpečnosti, v oblasti preventívnych činností, pre riešenie krízových situácií, ako aj obnovy a rekonštrukcie po doznení krízovej situácie. V dejinnom procese rástli aktivity spoločnosti a človeka v teoretickej, ako aj praktickej činnosti, zamerané na zabezpečenie reálneho bezpečnosti vo všetkých oblastiach, nevyvíjajúc krízy nevojnového, ako aj vojnového charakteru a gradovala aj úspešnosť aplikovaných vedeckých poznatkov a prístupov. Získané skúsenosti z krízových situácií viedli k poznaniu, že je možné niektoré krízové situácie zvládnuť, zmierniť ich negatívne dopady, alebo odvrátiť vytvorením systému nástrojov prevencie, akými sú napríklad monitoring, systém varovania a vyznamenania, príprava obyvateľstva na primeranú ochranu pred negatívnym pôsobením jednotlivých krízových situácií, vytvorenie špeciálnych síl a technických prostriedkov na odstránenie, odvrátenie, alebo riadenie rizík a krízových situácií.

Do praktickej činnosti štátu, ako aj občanov, sa postupne cielene zapracovávali také skupiny opatrení, ktoré rešpektovali predchádzajúcu skúsenosť, ako aj vedecké poznatky. Spoločnosť realizovala, napríklad, úpravu vodných tokov, aby nedochádzalo k záplavám. Prijímala opatrenia na minimalizáciu vzniku požiarov v mestách zmenou použitých materiálov a stavebno-

-technických noriem. Zovšeobecňovala pravidlá a opatrenia proti šíreniu epidémií, ako aj nálezov úžitkových zvierat, organizačné, materiálne a legislatívne opatrenia na zníženie ľudských strát a utrpenia v priebehu vojny. Vytvárala a formovala sa štruktúra chránených záujmov a hodnôt ľudstva, štátov a skupín občanov, na ktorých ochranu, obranu a záchranu sa vytvárali duchovné a materiálne nástroje. Spoločenské systémy na rôznom základe, na diferencovanej úrovni vyžadovali a zabezpečovali bezpečnosť a ochranu materiálnych, ako aj nemateriálnych hodnôt, bezpečnosť a ochranu životov a zdravia obyvateľov, životného prostredia, hospodárskych a sociálnych systémov, spoločenských záujmov a ľudských hodnôt. Postupne začali vznikať prvky a základné kontúry bezpečnostného systému sociálnych spoločností a následne bezpečnostný systém národov, štátov a medzinárodného a medzištátneho spoločenstva, v kvalite a stave zodpovedajúcej realizovaným nástrojom najmä bezpečnostnej politiky a svetonázorovým a ideovým východiskám, materiálnym zdrojom a možnostiam ekonomiky na jednej strane a zdrojom ohrozenia na strane druhej.

Pre naplnenie požiadaviek v akceptovanej a historicky novej miere bezpečnosti si ľudská spoločnosť vytvára bezpečnostný systém, ktorý je jej nástrojom zabezpečenia bezpečnosti a protívahou silám ohrozenia a ich negatívneho pôsobenia. Proces zabezpečenia bezpečnosti a jeho projektovanie v konkrétnom spoločenskom systéme, alebo časti spoločnosti, bol a je vždy spätý s identifikáciou vonkajších a vnútorných hrozieb chráneného subjektu, systému alebo záujmu. Systém identifikácie hrozieb spoločnosti vychádza zo získaných historických skúseností a vedeckej analýzy stavu a prognóz variant budúceho vývoja bezpečnostného prostredia. Výsledkom tejto činnosti je poznanie a identifikácia toho, čo nás ohrozuje, kedy a za akých podmienok a v akom rozsahu, s akými potenciálnymi negatívnymi dôsledkami pôsobí na chránené záujmy a hodnoty.

Spoločnosť a človek iba postupne získava nástroje minimalizácie, zmiernenia, odvrátenia alebo odstránenia negatívneho pôsobenia prírodných a spoločenských síl a procesov. Práve preto sa postupne v jednotlivých oblastiach ohrozenia vytvárali rôzne miery a pásma akceptovateľného rizika s ich kvantitatívnym a kvalitatívnym vymedzením reálneho a potenciálneho rizika, ktoré je prirodzenou súčasťou ľudskej existencie v spoločenskom a prírodnom prostredí. Jednota praktických skúseností a vedeckého poznania sa stala určujúcou pre zabezpečenie materiálnych síl a prostriedkov, organizačných a legislatívnych štandardov potrebných pre zachovanie spôsobilosti spoločnosti

a jej jednotlivých oblastí a častí čeliť poznávaným a predpokladaným ohrozeniam. Zodpovednosť za bezpečnosť a podiel na jej zabezpečovaní sa postupom času rozložil na občanov, štát – orgány štátnej moci (zákonodarnú oblasť, oblasť výkonu štátnej moci a správy vecí verejných, súdnu moc), samosprávu, štátny sektor a súkromný sektor, fyzické osoby a právnické osoby, rodiny, rodičov, príbuzných a jednotlivca. Zachovanie bezpečnosti sa stalo významnou funkciou a úlohou štátu za aktívneho podielu občanov. Vytvoril sa mechanizmus zodpovednosti a podielu obyvateľov na svojej bezpečnosti a bezpečnosti štátu, spoločenstva štátov, ako aj ľudstva. Bezpečnosť sa stala významnou vedecky, organizačne a ekonomicky nákladnou hodnotou majúcou charakter verejnoprospešného, ako aj individuálneho statku – služby. Dosiahla sa taká kvalita spoločnosti, že bezpečnosť predstavuje takzvaný čistý verejný statok. To znamená, že ako verejné statky, ktoré sú tvorené obranným a bezpečnostným potenciálom štátu, sú prospešné pre všetkých obyvateľov štátu, nakoľko prospech z nich má každý občan. ...Každému občanovi patrí taká istá časť obrany a bezpečnosti, akú dostáva ... každý iný občan krajiny.

Postupne vznikala potreba konštituovať **bezpečnostný systém** tak, aby disponoval kvalitami, ktoré mu umožnia v prípade očakávaných alebo neočakávaných ohrození zabezpečiť rôzne úrovne prežitia a fungovania spoločenského organizmu. Na zabezpečenie požadovaných základných úloh je tento systém vytváraný ako otvorený, pružný a vyvíjajúci sa s mnohonásobne prepojenou sieťou vzťahov v jednotlivých rovinách a úrovniach častí systému (subjektov systému) a podsystémov, ktorý umožňuje adekvátnym spôsobom odpovedať – reagovať na potenciálne, ako aj reálne ohrozenia. Medzi **základné kvalitatívne atribúty bezpečnostného systému spoločnosti** môžeme, napríklad, zaradiť spôsobilosť analyzovať bezpečnostné prostredie, identifikovať a klasifikovať bezpečnostné riziká a ohrozenia štátu (spoločnosti, spoločenstva štátov...) a tendencie ich vývoja, určovať postupy a opatrenia na zamedzenie alebo odstránenie bezpečnostných rizík a ohrození, zabezpečovať nepretržitú pripravenosť a akcieschopnosť, určovať riešenia krízových situácií v súlade s aktuálnymi zdrojmi a kapacitami, zabezpečiť účinné riadenie síl a prostriedkov pri prevencii, pripravenosti zvládnuť krízové situácie, adekvátnej reakcie a odozvy na aktivizovaný zdroj ohrozenia v priebehu krízovej situácie, na zmiernení a odstránení následkov krízových situácií a vytvorenie podmienok na obnovu a rozvoj spoločnosti. Množstvo úloh a požiadaviek kladených na bezpečnostný systém a jeho tvorba sa často realizovala v protiklade so stavom,

že pripravenosť systému konať a byť adekvátne pripravený na reálne aj potenciálne hrozby, bolo možné preveriť iba v priebehu skutočnej mimoriadnej udalosti alebo krízovej situácie. V technických systémoch, ako aj prírodných, či biologických systémoch, je prevažne možné realizovať pokusy, skúšky, experimenty a využívať poznatky príslušných vied na prípadné zdroje ohrozenia, sledovať priebeh nežiaducich negatívnych javov a hľadať nástroje na obmedzenie, alebo zvládnutie ich nežiaduceho pôsobenia. Experimentovať v oblasti bezpečnosti spoločnosti, štátov a ľudstva je značne riskantné a možné iba v obmedzenej miere, a tak sa pozornosť v tejto oblasti sústredila aj na využitie krízových scenárov. Získané skúsenosti a poznatky z jednotlivých krízových situácií ľudskej spoločnosti – prírodných pohrôm (cunami, povodní, sopečných erupcií, zemetrasení, extrémnych klimatických výkyvov...), technických a technologických havárií (havárie atómových elektrární, chemických závodov...), vojnových konfliktov (svetových a lokálnych vojnových konfliktov, možnosti použitia zbraní hromadného ničenia...) boli vedecky systematizované a začala sa venovať pozornosť využitiu krízových scenárov v systéme krízového manažmentu verejnej správy na všetkých úrovniach a oblastiach.

Potvrdil sa predpoklad, že ekonomicky nenáročným a účinným nástrojom zvládnutia negatívneho pôsobenia krízových situácií, ochrany životov, zdravia a majetku občanov a spoločnosti, životného prostredia, obrany a ochrany bezpečnostných záujmov sú krízové scenáre. Tie sú výsledkom ľudskej skúsenosti, priebežného monitorovania rôznych ohrození sociálneho systému a ľudských hodnôt a z nich vyplývajúcich krízových situácií. Krízové scenáre boli pri svojom vzniku súčasťou získanej alebo odovzdávanej pozitívnej, ako aj negatívnej skúsenosti národov v ich dejinnej púti, a to vo forme legiend a príbehov, kde ich námet, obsah a štruktúra boli podmienené formou tlmočenia (ústnou, písomnou) a poslaním (príčinou uchovania a odovzdávania) pre danú sociálnu štruktúru. Túto etapu môžeme nazvať ako etapu vzniku a formovania primárnych krízových scenárov majúcich iba čiastkový vplyv na systémovú prípravu spoločnosti a cielené ovplyvňovanie jej bezpečnostného systému. Práve rast úzkeho prepojenia vzťahu získanej skúsenosti a vedeckého poznania zvýšil význam krízových scenárov pre spoločnosť a tie sa stali významnou súčasťou teoretickej a praktickej činnosti v bezpečnostnej oblasti, významným východiskom pre bezpečnostnú politiku a tvorbu bezpečnostného systému štátov. V súčasnom chápaní sú krízové scenáre výsledkom poznania potreby prípravy spoločnosti a jednotlivca na ohrozenie a krízové situácie, ako aj tvorbu

nástrojov identifikácie hrozieb a kríz, zmierňovania alebo odstránenia ich negatívneho pôsobenia. Krízové scenáre sú teda aj všeobecným popisom získaných skúseností a poznatkov o predošlých, ako aj potenciálnych krízových situáciách – ich priebehu, ničivosti, kvantitatívnej charakteristike, pravidelnom, ako aj nepravidelnom striedaní či opakovaní, okolnostiam a príčinám ich vzniku ap. To znamená, že prezentujú poznania a zovšeobecnenie krízových situácií a zdrojov ohrozenia spoločnosti a človeka. Zároveň krízové scenáre prezentujú a tlmočia reakciu sociálneho systému na danú krízu a ohrozenie z hľadiska historického alebo aktuálneho stavu pripravenosti síl a prostriedkov spoločnosti a jednotlivca.

V kontexte odhaľovania východísk tvorby krízových scenárov je možno z predchádzajúceho vyvodiť záver, že krízové situácie sú súčasťou dynamickej a zložitej vzájomnej interakcie človeka a spoločnosti, spoločnosti a prírodného prostredia, človeka a prírodného prostredia, spoločenskej infraštruktúry a prírody. Ich existencia je vyjadrením prírodných, ako aj spoločenských, vývojových procesov a zákonov. Krízové situácie sú dôsledkom neočakávaných negatívnych udalostí, a to aktivizovaného rizika zo skupiny nevojenských a vojenských zdrojov ohrození (ako aj prírodných, antropogénnych, kombinovaných), ktoré sú charakteristické svojim neželaným vplyvom na život spoločnosti a ľudí, negatívnym pôsobením na bezpečnostné a ostatné chránené záujmy človeka a spoločnosti. Spoločnosť si postupne vytvorila nástroje reakcie na ohrozenie a krízové situácie, a tým sa stal v najširšej podobe práve krízový manažment vo verejnej správe. Krízové situácie sociálnych systémov a krízové situácie postihujúce sociálne systémy, ako aj človeka, majú svoje základné jedinečné charakteristiky a znaky. Práve tieto umožnili človeku a spoločnosti v priebehu svojho dejinného vývoja a získanej skúsenosti rozpoznať ich charakteristické znaky, predpokladať možný priebeh, a tak vytvárať schémy ich možného priebehu, ako aj dopadu na ľudí a spoločnosť. S rozvojom vedeckého poznania zdrojov ohrozenia a krízových situácií sa jednotlivé schémy, majúce často mystický charakter, pretvárali a spájali v kvalitatívne vyššie formy vyjadrenia poznania ohrození a krízových situácií a nadobúdali črty krízových scenárov.

Historická skúsenosť a potreba čeliť existujúcim hrozbám a vznikajúcim krízovým situáciám viedla sociálne systémy na základe získaných skúseností a vedeckého poznania k ich systematizácii a využívaniu v oblasti teórie, ako aj praxe. Pozitívne ako aj negatívne skúsenosti z krízových situácií sa zapracovávali do skupín preventívnych opatrení, a aj do postupov vznikajúcich špeciálnych síl a prostriedkov. Vznikali

časti bezpečnostného systému sociálnej štruktúry a vytvárali sa základné princípy a modely ich činností v krízových situáciách a optimálnej reakcie na potenciálne alebo aktivizované zdroje ohrozenia. Poznatky a skúsenosti o činnosti v období prevencie, či priebehu krízy, sa postupne pretvárali na nástroj zovšeobecnenia skúseností a za adekvátneho vstupu vedeckého prístupu a výsledkov poznania nadobudli novú vyššiu kvalitu – vznikali krízové scenáre. Spresňovalo sa ich poslanie a určenie, boli vypracované typové krízové scenáre, katalógy krízových scenárov, vymedzili sa požiadavky na štandardnú štruktúru krízových scenárov. Rástlo praktické, ako aj teoretické využitie rôznych typov krízových scenárov. Jednotlivé skupiny a typy krízových scenárov sa začali využívať v procese teoretickej tvorby stratégií, ale aj praktických činností na strategickej, operačnej alebo taktickej úrovni častí krízového manažmentu.

V súčasnosti krízové scenáre umožňujú identifikovať hybné sily externého bezpečnostného prostredia a poukázať na možné alternatívne dôsledky ich negatívneho a deštruktívneho vplyvu na zmeny prírodného a sociálneho prostredia. Umožňujú na teoretickej alebo praktickej úrovni porovnávanie disponibilných síl, prostriedkov a činnosti spoločnosti alebo človeka s vplyvmi krízovej situácie, pripravujú spoločnosť, ako aj človeka na optimálnu činnosť v krízových situáciách.

Doc. Vladimír Blažek, CSc.

Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra verejnej správy a krízového manažmentu

Literatúra:

- Blažek V., Kelemen M., Nečas P. a kol. Krízové scenáre. Bratislava: Akadémia PZ, 2012, 168 s. ISBN 978-80-8054-538-3.
- Buzalka J. Vybrané otázky teórie krízového manažmentu a civilná ochrana. Bratislava: Akadémia PZ, 2001. s. 58, 59. ISBN 80-8054-165-5.
- Buzalka J. Krízový manažment vo verejnej správe. Bratislava: Akadémia PZ, 2008. 298 s. ISBN 978-80-8054-451-5.
- Nečas P., Ivančík R. Globalizácia, obrana a bezpečnosť. L. Mikuláš, AOS, 2011, 190 s. ISBN 978-80-8040-425-3.
- Kelemen M., Blažek V. Obrana a krízový manažment vo verejnej správe I. Liptovský Mikuláš, AOS gen. M. R. Štefánika, 2011, 268 s. ISBN 978-80-8040-423-9.
- Procházková D. Řízení společnosti – základní údaje. Praha, PAČR, 2007, ISBN 978-80-7251-260-7. s. 16 – 17.
- Procházková D. Strategie řízení bezpečnosti a udržitelného rozvoje území.. Praha, PAČR, 2007, ISBN 978-80-7251-243-0.
- Zákon NR SR č. 227/2002 Z. z. Ústavný zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Globálne databázy krízových javov

Ing. Lenka Tomaníčková, PhD.

Zmeny globálnych podmienok a smerovanie ľudskej spoločnosti so sebou prinášajú aj zmeny v bezpečnosti. Čoraz viac sa zvyšuje počet krízových javov a priamou úmerou rastú aj ich následky. Preto sa medzi priority v oblasti bezpečnosti zaradila aj ochrana pred krízovými javmi. Záznamy o minulých udalostiach, ich priebehu a spôsobených škodách sa tak stávajú nevyhnutnými v oblasti plánovania a prevencie.

Až do nedávnej doby boli riešené potreby zberu údajov ad hoc. Zber informácií bol zvyčajne vykonávaný v čase udalosti, resp. tesne po nej. V dôsledku toho boli údaje často neúplné, zastarané alebo z rôznych dôvodov nepoužiteľné. Časový tlak, potreba rýchlo reagovať na vzniknutú situáciu, získavanie finančných prostriedkov alebo územné plánovanie bolo obvykle prvoradé a kvalita aj dostupnosť informácií trpela. Výpočty rizík, hodnotenie zraniteľnosti boli nižšou prioritou než reakcia na samotnú udalosť. Prístup k riadeniu katastrof zostal operatívneho charakteru, zameraný primárne na zníženie následkov a následne na obnovu do pôvodného stavu. V minulosti bola prevencia, plánovanie alebo oblasť pripravenosti zriedka dostatočne financovaná a nebola politickou prioritou.

Súčasný stav

S nárastom rozsahu počtu krízových javov a ich dôsledkov, najmä v chudobnejších rozvojových krajinách, si stále viac uvedomujeme zlý stav pripravenosti a prevencie na krízové javy. Napríklad,

prírodné katastrofy môžu vyvolať vážne prekážky v procese rozvoja krajín, čo bolo zdôraznené v posledných desiatkach rokov napríklad po hurikáne Mitch v Strednej Amerike, Yangtze riečnej povodni v Číne, zemetrasenia v Turecku a Indii, ničivej vlne tsunami v Indonézii a iných. Všetky tieto udalosti si vyžiadali negatívny odklon vývoja krajín a nemalé finančné prostriedky na rozsiahlu obnovu.

Výsledkom týchto udalostí bolo, že dopyt po údajoch o katastrofách, ich dopade a frekvencii sa zvýšil. Ďalším príkladom sú rozsiahle priemyselné havárie, ktorých následky ovplyvnili celú spoločnosť.

Dnešné údaje o výskyte krízových javov, ich vplyve na ľudí a rozsahu spôsobených škôd sú rôzne. V závislosti od organizácie sa líši kvalita dát, ako aj štruktúra požadovaných údajov. V súčasnosti neexistuje na globálnej úrovni žiadna inštitúcia, ktorá by bola v pozícii hlavného poskytovateľa overených údajov. Takisto neexistuje ani medzinárodne štandardizovaná metóda na stanovenie škôd a dopadu katastrof, ktorá by bola navrhnutá na globálne použitie.

Hlavnou slabinou pri práci s údajmi o krízových javoch je nedostatok štan-

dardizovaných metodík a definícií. Mnoho údajov je získavaných z rôznych verejných zdrojov, napríklad z novín, poisťovní, tlačových správ, rozvojových agentúr, ap. Pôvodné informácie nie sú špecificky získané na štatistické účely a aj keď pre zostavovateľov databáz zvyčajne platia štandardizované definície a štatistické metodiky, primárni dodávatelia informácií ich dodržiavať nemusia.

Keďže informačné systémy sa za posledných 30 rokov výrazne zlepšili, údaje sú teraz ľahšie dostupné. Avšak, nedostatok systematického a štandardizovaného zberu historických dát sa ukazuje ako hlavná slabosť pre akékoľvek dlhodobé plánovanie.

Zber dát je zložitý a zdĺhavý proces. V súlade s potrebou zvyšovania kvality dát na podporu pripravenosti na krízové javy a zmierňovanie ich následkov bolo vytvorených niekoľko organizácií, ktoré sa začali venovať konsolidovanému zberu a vyhodnocovaniu dát. Medzi najznámejšie a najväčšie patrí databáza NatCat, ktorú tvorí a udržiava Zaisťovacia spoločnosť Mníchov (Munich Re), databáza Sigma Švajčiarska zaisťovňa (Swiss Re) a EM-DAT z Centra pre výskum katastrof

Tabuľka 1: Krajinný profil SR v databáze EM-DAT (1900 – 2011)

Druh udalosti	Špecifikácia udalosti	Počet udalostí	Počet obetí	Počet dotknutých osob	Škody (US\$)
Extrémne teploty	Studená vlna	1	122	-	-
	Priemer za udalosť	-	122	-	-
	Extrémne zimné podmienky	1	-	-	-
	Priemer za udalosť	-	-	-	-
	Horúca vlna	2	1	89	150000
	Priemer za udalosť	-	0,5	44,5	75000
Povodne	Prívalové dažde	1	1	-	6000
	Priemer za udalosť	-	1	-	6000
	Záplavy	10	63	48995	246300
	Priemer za udalosť	-	6,30	4,90	24,63
Búrky	Nešpecifikované	1	2	10324	383300
	Priemer za udalosť	-	2,0	10324	383300
Požiare	Lesné požiare	1	6	-	-
	Priemer za udalosť	-	6,0	-	-
Spolu		17	195	59404	785600
Spolu priemerne za udalosť		-	11,47059	3494,35	46211,76

Zdroj: vlastné spracovanie podľa EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database

**Tabuľka 2: Prehľad udalostí v SR vede-
ný v databáze EM-DAT (1990 – 2011)**

Druh udalosti	Dátum	Počet obetí
Extrémne teploty	1. november 2010	122
Povodeň	20. júl 1998	54
Požiare	1. október 2000	6
Povodeň	1. jún 2010	3
Povodeň	22. jún 1999	2
Búrka	19. november 2004	2
Povodeň	24. júl 2001	1
Povodeň	27. júl 2004	1
Povodeň	17. marec 2005	1
Povodeň	28. marec 2006	1
Spolu		17

Zdroj: vlastné spracovanie podľa EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database

CRED, Université Catholique de Louvain v Bruseli. EM-DAT, ako jediná z týchto databáz, je verejne prístupná. Jej údaje sa používajú v širokej škále aplikovaných výskumov a iných podobných oblastiach. Databázy NatCat a Sigma sa primárne používajú pre potreby poradenstva klientom zaistovní v oblasti rizika.

Hodnoteniu kvality, presnosti a úplnosti databáz sa v súčasnosti venuje ProVention konzorcium katastrof World Bank Facility Management. V tabuľke 1 a 2 je uvedený krajinný profil Slovenskej republiky evidovaný v databáze EM-DAT. Zaujímavý je údajný počet obetí mrazov. Na tomto príklade môžeme pozorovať nedôveryhodnosť údajov, keďže na Slovensku nebolo nikdy evidovaných 122 obetí mrazov. Tento omyl mohol vzniknúť dôsledkom informačných šumov, keďže uvádzané počty sa skôr hodia na Poľsko, kde v tom roku naozaj evidovali množstvo obetí v dôsledku krutých mrazov. Informácie o krízových javoch na Slovensku v súčasnosti archivuje viacero inštitúcií. Zberom informácií o mimoriadnych udalostiach sa zaoberá stála služba sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR. Údaje o škodách spôsobených povodňami zbierajú krajské úrady životného prostredia. Slovenský hydrometeorologický ústav vedie záznamy o nameraných prietokoch vody. Neexistuje však nijaká jednotná databáza o krízových javoch na území SR.

Porovnanie databáz

Obdobie

Aj keď primárny cieľ všetkých databáz je v podstate rovnaký, pri ich komparácii môžeme pozorovať mnohé rozdiely. Medzi

hlavné rozdiely týchto databáz patrí nejednotnosť v uvádzanom údaji obdobia. Ide o uvedenie dátumu výskytu, resp. obdobia trvania katastrofy. Udalosti sa uvádzajú v odlišných dňoch, najmä pri katastrofách ako povodne, ktoré majú dlhšie trvanie. V tomto konkrétnom prípade musí byť zápis overený, či sa jedná o jednu udalosť alebo sériu udalostí. Okrem toho, NatCat a Sigma obvykle vedú záznam obdobia ako štart/koniec, zatiaľ čo EM-DAT zaznamenáva len deň, kedy bola vyhlásená udalosť jedným z prioritných zdrojov. Navyše, nie je známe, na akom základe NatCat a Sigma určujú deň ukončenia. Ako príklad slúžia povodne vo Vietname z roku 1996. EM-DAT uvádza obdobie výskytu september, NatCat dátum 8. november a Sigma dátum 14. november. Pri pozornejšom skúmaní je očividné, že ani jeden z údajov nie je presný. Trvanie povodne jeden konkrétny deň je nepravdepodobné a naopak, údaj september je príliš otvorený. V súvislosti s uvedením obdobia je na mieste otázka, podľa akého kritéria by mal byť volený začiatok a koniec udalosti.

Klasifikácia udalosti

Medzi ďalšie významné rozdiely môžeme zaradiť klasifikáciu typu krízového javu.

Krízové javy môžu byť klasifikované rozdielne, podľa rôznych kritérií. K tomu dochádza predovšetkým pri javoch navzájom súvisiacich alebo sekundárnych. Napríklad, pri epidémiách spôsobených povodňami, zemetraseniami v dôsledku výbuchu sopiek ap. Konkrétnym príkladom sú tepelné extrémny v Indii z roku 1988. V jednotlivých databázach sú uvádzané rozdielne, ako sucho, vlna ho-

rúčav a dokonca séria lesných požiarov. Komplikované je aj overenie, že dve rôzne udalosti rovnakého druhu vyskytujúce sa v rovnakej krajine, v rovnakom období, sú skutočne rôzne akcie. Je to možné len na základe presného určenia miesta výskytu pomocou geoinformačných technológií. Toto v súčasnosti nie je možné, pretože elektronické údaje uvedené v databázach väčšinou neobsahujú presnú alokáciu, len krajinu výskytu. Táto skutočnosť bola bráná do úvahy len veľmi málo (1x v EM-DAT, 2x v NatCat a 6x v Sigma databáze). Udalosť tak môže byť zapísaná ako niekoľko udalostí, pokiaľ k nim došlo v rôznych častiach krajiny a po sebe idúcich mesiacoch. Tú istú udalosť by bolo možné zaznamenať v inom dátovom súbore ako jednorazovú akciu veľkého rozsahu s celkovou pôsobnosťou. Preto je zavedenie podrobnejšieho popisu miesta udalosti nevyhnutné aj v databázach s globálnym pokrytím. V súčasnosti sa v niektorých prípadoch evidencie začína využívať metóda satelitného určenia polohy. Tá s vysokou presnosťou určuje miesto výskytu a prípadný pohyb.

Zdroje a spracovanie

Podstatné rozdiely vznikajú taktiež v dôsledku odlišných primárnych zdrojov informácií. To sa prejavuje napríklad pri určení výšky škôd, počte mŕtvych, zranených ap. Súkromné poisťovne ako Munich Re a Swiss Re sa orientujú na zber údajov užitočných pre ich obchodné zábery. V oblasti poisťovníctva zaoberajú sa s rizikom a určujú trendy na základe svojich vlastných databáz. Miera dostatočnej finančnej podpory

Tabuľka 3: Súhrnné porovnanie databáz EM-DAT, NatCat a Sigma

Databáza (poskytovateľ)	EM-DAT (CRED)	NatCat (Munich Re)	Sigma (Swiss Re)
História záznamov	1900 – súčasnosť	1979 – súčasnosť	1970 – súčasnosť
Počet záznamov o udalosti	12 000 (cca 700 nových udalostí za rok)	15 000 (cca 700 nových udalostí za rok)	7 000 (cca 300 nových udalostí za rok)
Typ udalosti	Prírodné a človekom spôsobené katastrofy	Prírodné katastrofy (okrem extrémneho sucha)	Prírodné a človekom spôsobené katastrofy (okrem extrémneho sucha)
Kritérium	10 a viac mŕtvych, alebo 100 a viac poškodených, alebo vyhlásený krízový stav alebo výzva na medzinárodnú pomoc	Akékoľvek škody na majetku, zranenie, mŕtvi. (do roku 1980 len významné udalosti)	Viac ako 20 úmrtí a / alebo > 50 zranených a / alebo > 2 000 bez domova a / alebo 14 miliónov US \$ (námorné katastrofy), > 28 000 000 US \$ (letecké katastrofy), > 35 000 000 US \$ (všetky ostatné straty) a / alebo celkové straty presahujúce 70 miliónov USD
Metodika spracovania	Podľa krajiny vzniku	Podľa krajiny vzniku s možnosťou využitia GIS	Podľa klasifikácie udalostí
Zdroje údajov	Agentúry OSN, Vládne agentúry, oficiálne vládne zdroje, Medzinárodný Červený kríž, Výskumné centrá, Lloyd's zoznam, zdroje zo zaistovní a poisťovní, tlač, súkromné zdroje	Poisťovne, on-line databázy a informačné systémy od spravodajských agentúr, vládnych a mimovládnych organizácií, správy v médiách, celosvetová sieť vedeckých kontaktov, technická literatúra.	Denná tlač, Lloyd's zoznam, poisťné periodiká, interné správy, on-line databázy
Prioritný zdroj údajov	OSN agentúry	Lloyd's zoznam, klientské správy z pobočiek	Neurčené
Prístup	Verejný	Neverejný	Neverejný
Užívatelia	Výskumné centrá, vládne inštitúcie, Agentúry OSN, médiá, súkromné humanitárne agentúry.	Munich Re zapisovatelia klientov, na vyžiadanie vlády, mimovládne organizácie, vedecké inštitúcie, univerzity, médiá.	Ročná hodnotiacia publikácia je k dispozícii pre poisťovne, maklérov, globálne spoločnosti, banky, médiá, vedecké inštitúcie.
Webová adresa	www.cred.be	www.munichre.com	www.swissre.com

a kvalitných ľudských zdrojov v rámci jedného z najziskovejších odvetví umožňuje obom týmto skupinám vytvárať vysoko kvalitné analýzy a publikácie. Tie však nie sú zvyčajne verejne dostupné. Niektoré informácie je možné získať na základe špeciálnej žiadosti. Ich metodiky, definície, zahrnutie kritérií a niektoré premenné (napríklad vzory výpočtov ekonomických strát z Munich Re) nie sú k dispozícii. Preto je aj prípadné sekundárne využitie databázy komplikované. V dôsledku týchto skutočností dochádza aj k rozdielnej interpretácii údajov na základe týchto databáz. EM-DAT je navrhnutá a vedená s ohľadom na vedecký výskum a vývoj. Aj preto je venovaný hlavný dôraz na jasné a objektívne metódy, spracovanie údajov, všeobecne platné definície a transparentnosť celého procesu pre všetkých užívateľov. To v nemalej miere prispieva k verejnému hodnoteniu kvality a presnosti uvádzaných dát. Všetky informácie z databázy EM-DAT sú verejné, dostupné širokej verejnosti hneď v niekoľkých formátoch. To do značnej miery uľahčuje ich sekundárne využitie v rôznych oblastiach. V tabuľke 3 je uvedený porovnanie troch spomínaných databáz z pohľadu kritérií a spôsobu evidencie krízových javov.

Napriek výraznému pokroku v oblasti spracovania dát o závažných krízových javoch stále túto oblasť možno považovať za slabý článok v procese prevencie. K nemalému posunu vpred by s určitou prispelo vytvorenie jednej oficiálnej globálnej databázy. Na jej chode by sa mali aktívne podieľať všetky relevantné organizácie a samozrejme jednotlivé štáty. Forma spolupráce by mala byť výrazne interaktívna, s možnosťou výmeny získaných údajov s ostatnými databázami. To by znamenalo vyššiu mieru kontroly a jednotnosti údajov. S prihliadnutím na potreby hlavných odberateľov dát je nutné upraviť súčasné ukazovatele a kritériá hodnotenia. Takisto by pomohlo, keby boli databázy od začiatku vedené v štandardizovanom formáte s prihliadnutím na ich ďalšie spracovanie. Medzi primárnych užívateľov sa radia najmä medzivládne organizácie a tlačové agentúry. Preto je dôležité prijať všeobecne záväznú metodiku zberu a spracovania dát. To by malo zlepšiť situáciu najmä v uvádzaní vzniknutých ekonomických a ekologických škôd. V tejto oblasti môžeme pozorovať výrazné rozdiely medzi údajmi z jednotlivých databáz.

Problém monitorovania situácie je zložitý najmä v dôsledku nedostatku

primárnych dát a následnom spôsobe výpočtu škôd. Veľmi prospešné by bolo zvýšenie počtu terénnych pracovníkov na získavanie dát. Väčšina z týchto riešení je technicky možných, avšak vyžaduje nemalú finančnú podporu a iniciatívu medzivládnych organizácií. Jednou s možností je začleniť globálnu databázu pod OSN s využitím United Nations Statistics Division. Napriek rôznym snahám o zjednotenie a skvalitnenie údajov o katastrofách možno konštatovať, že táto oblasť má pred sebou ešte dlhú cestu. Jej vývoj a smerovanie je v mnohých iných oblastiach závislý najmä na finančnej podpore a politickej vôli.

Použitá literatúra

- 1) <http://www.emdat.be/>
- 2) www.munichre.com/.../natcatservice/default.aspx
- 3) <http://www.swissre.com/sigma/>
- 4) PLANTEGA, J., REMERY, C, 2006. Report prepared for the European Commission, Brussels, rokovací materiál
- 5) NOVÁK, L. a kol.: Plánovanie zdrojov na riešenie krízových situácií – vysokoškolská učebnica. Bratislava, VŠMEVS 2010. 308 s. ISBN 978-80-970272-4-7.

Úlohy zvládajú aj s obmedzeným počtom zamestnancov

Tie isté zákony, vyhlášky, smernice, pokyny. Len málo odlišné podmienky na prácu, aspoň čo sa ľudského faktora týka, určite. A predsa, ono známe – keď dvaja robia to isté, nemusi to byť rovnaké, platí! A práve tie odlišnosti v pohľadoch, prístupoch a riešení sa vám snažíme priblížiť v cykle Predstavujeme. Doteraz sme už predstavili prácu dvadsiatich troch obvodov a minule sme čitateľom priblížili aj činnosť Vzdelávacieho a technického ústavu krízového manažmentu a civilnej ochrany v Slovenskej Lupči. Cyklus pokračuje návštevou odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Komárno.

Komárňanský obvod je najjužnejším územným obvodom Nitrianskeho kraja i Slovenskej republiky. Jeho južnú hranicu v dĺžke 70 kilometrov tvorí štátna hranica s Maďarskom. Celý obvod sa nachádza v Podunajskej nížine bez výraznejšej členitosti a zalesnenosti. Územím však pretekajú významné rieky ako Váh, Nitra, Malý Dunaj a Žitava. Navyše, hoci na území obvodu sa nenachádza žiadna vodná stavba, je ohrozený záplavovou vlnou pri rozrušení vodných stavieb Liptovská Mara a Orava, nachádzajúcich sa na hornom toku Váhu. Západnú časť územného obvodu pri prípadnom rozrušení hrádzí ohrozuje aj vodná stavba Gabčíkovo. Súdiac podľa tejto územnej charakteristiky by sa mali obyvatelia Komárňanskeho obvodu najviac obávať povodní. Našťastie tomu tak nie je. Vodné stavby sú bezpečné a po rozsiahlej povodni v roku 1965 boli všetky ochranné hrázde pri Dunaji a Váhu zosilnené na úroveň 150 ročnej vody. Zároveň bola dobudovaná už spomínaná vodná stavba Gabčíkovo. Všetky tieto opatrenia sú predpokladom toho, že povodeň s podobnými následkami ako v roku 1965 je v územnom obvode Komárno nepravdepodobná.

Aj v roku 2010, kedy rozsiahle povodne spôsobili po celom Slovensku obrovské materiálne škody, v územnom obvode Komárno, ako nás informoval Ing. Norbert Neuschl, vedúci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ Komárno, bolo zasiahnutých len zopár obcí.

„Zvýšené hladiny vodných tokov zaznamenali vo viacerých obciach, ale voda ich nezaplavila. K ochrane pred povodňami prispelo v našom obvode aj to, že obce mohli v rámci verejno prospešných prác využívať nezamestnaných na čistenie odtokov. Stalo sa totiž to, že napríklad v obci Marcelová, boli jarky síce ako-tak

Ing. Norbert Neuschl

udržiavané, ale prechod popod cestu bol upchatý. A tak voda pretekala cez vozovku. Na niektorých miestach jej výška dosahovala aj 70 cm, čo bolo veľmi nebezpečné. Teraz sa situácia zlepšila a nielen jarky, ale aj odtoky sú vyčistené. Po povodniach v roku 2010 sa konečne začali čistiť aj hydromelioračné kanály. V našom obvode ich máme okolo 42 kilometrov. Keďže zhruba 25 rokov správca hydromelioračných zaria-

dení tieto kanály nečistil, väčšina z nich bola zarastená náletovými rastlinami tak, že na niektorých miestach boli už aj 15 až 20 centimetrov hrubé stromy. Časť z týchto kanálov sa už upravila a verím, že sa nájdu ďalšie financie, aby sa čistenie dokončilo a tým sa aj minimalizovala možnosť vzniku povodní. Pokiaľ ide o povodne, v súčasnosti nám robí najväčšie starosti spodná voda. Tá zvykne zaplaviť mestské časti Komárna a obec Kolárovo. Voda sa v týchto častiach drží pomerne dlho, čo je pre obyvateľov nepríjemné.“

Niekde chýbali peniaze, inde ochota

Z Analýzy územia z hľadiska vzniku možných mimoriadnych udalostí vyplýva, že v územnom obvode Komárno majú trochu väčších stacionárnych ohrozovateľov. Jedným z nich je DUNAJ PETROL TRADE, (DPT) a. s., prečerpávacía stanica pohonných látok, ktorá je situovaná na sútoku riek Dunaj a Váh v Komárne. Podľa slov Ing. Neuschla sa síce táto firma nachádza na pomerne netradičnom mieste, ale je prísne sledovaná nielen zo strany odboru civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ, ktorého zamestnanci tam robia pravidelné kontroly, ale aj inými organizáciami. Výsledky z kontrol dokazujú, že táto spoločnosť všetky ustanovenia týkajúce sa bezpečnosti dodržiava. Ďalším potenciálnymi ohrozovateľmi v územnom

obvode Komárno sú dva subjekty, ktoré ako chladiace médium využívajú čpavok. Ide o Zimný štadión Komárno, ktorý prevádzkuje Comorra servis a pivovar Heineken Slovensko, a. s., Hurbanovo. V oboch prípadoch oblasť ohrozenia presahuje hranice objektov.

„Zimný štadión má síce zastaralejšie vybavenie, ale jeho prevádzkovateľ má všetko dokumentačne spracované tak, ako má mať. Pri kontrolách sme nezistili žiadne nedostatky. Hasiči, ktorí tam mali v tomto roku cvičenie zamerané na únik nebezpečnej látky tiež konštatovali, že štadión vyhovuje požiadavkám bezpečnosti. Z uvedených troch firiem, ktoré sú potenciálnymi ohrozovateľmi, sme mali najviac problémov práve s pivovarom. Tam sme narazili na pomýlené chápanie našich zákonov. Argumentovali totiž tým, že sú zahraničná firma a naše zákony sa na nich nevzťahujú. Pri jednej z kontrol sme v pivovare Heineken Slovensko, a. s., Hurbanovo museli vypracovať aj protokol. V súčasnosti sa situácia zlepšila. Obdržali sme už dve hlásenia, z ktorých vyplýva, že 90 percent nedostatkov, ktoré sme im vytkli, odstránili. Zostáva im zabezpečiť to najdôležitejšie a finančne náročnejšie – varovanie obyvateľstva v objekte. Naplánované je na budúci rok. Veríme, že to bude aj splnené, nakoľko v tejto firme nie je problémom nedostatok financií. Skôr tam bol problém s ochotou riešiť problém. Dúfam, že aj to je už minulosťou,“ vraví Ing. Neuschl. „Nový zamestnanec, ktorý má tieto veci na starosti a čo je dôležité, zaujíma sa o to, aby bolo všetko v poriadku a v súlade so zákonom. V súvislosti s touto firmou bol problém aj v tom, že zástupca pivovaru nebol zahrnutý do krízového štábu mesta. Uvedená skutočnosť už bola vyriešená s primátorkou Hurbanova a zástupca firmy je členom krízového štábu, čo prispieva k zlepšeniu informovanosti. Snažíme sa mu pomôcť, aby sa oboznámil

s problematikou čo najrýchlejšie. K tomu, aby okrem teoretických poznatkov získal aj tie praktické, určite prispieje cvičenie, ktoré sa vo firme uskutoční v mesiaci október. Zúčastní sa ho aj primátorka mesta so svojim krízovým štábom. Cvičenie prispieje aj k lepšej informovanosti vedenia mesta o tom, aké nebezpečenstvo zo strany tejto firmy mestu a jeho obyvateľom hrozí a hlavne, ako sú zamestnanci pivovaru pripravení na odstraňovanie vzniknutej mimoriadnej udalosti.“

Prípravy pre starostov dopĺňajú o praktické ukážky

Hoci v územnom obvode v posledných rokoch nezaznamenali žiadne mimoriadne udalosti, ktoré by ohrozovali, životy, zdravie a majetok obyvateľov, prípravu na ne v žiadnom prípade nepodceňujú. Na začiatku sme síce uviedli, že hrozby väčších povodní sú tu málo pravdepodobné, od vedúceho odboru sme sa ale tiež dozvedeli, že do pásma ohrozenia vodnými stavbami Liptovská Mara a Orava patrí celý susedný obvod Dunajská Streda. V Komárne je to len zopár obcí, ale v prípade rozrušenia spomínaných vodných stavieb bude približne 40 tisíc obyvateľov z okresu Dunajská Streda evakuovaných práve do okresu Komárno.

„My im musíme vytvoriť podmienky na ubytovanie a stravovanie. Preto aj prípravy starostov obcí sú zamerané z veľkej časti práve na túto oblasť. Organizujeme ich priamo v našej učebni a usilujeme sa o to, aby boli čo najzaujímavejšie. Teoretickú časť sa snažíme doplniť praktickými ukážkami a účasťou starostov na cvičeniach. Mali sme napríklad cvičenie s náplňou rozrušenia vodnej stavby Gabčíkovo, kde sme riešili evakuáciu a príjem evakuovaných. V prvej časti sme sa venovali teórii a v druhej boli ukážky, v ktorých sme riešili

celý postup – od príchodu evakuovaných na miesto, až po vydávanie stravy. Demonštrovali sme vybavenie evakuačného miesta a všetky činnosti týkajúce sa života v miestach ubytovania. Podobné cvičenie, kde išlo o evakuáciu školy, sme organizovali aj v Hurbanove. O tom, že sa nám starostov takouto formou zrejme darí upútať, svedčí aj pomerne vysoká účasť na pripravách. V obvode máme 38 obcí a tri mestá a účasť na spomínaných pripravách sa pohybuje na úrovni 80 až 90 percent. V prípade, keď sa niektorý zo starostov nemôže prípravy zúčastniť, pošle za seba náhradu a informácie sa tak dostanú do väčšiny obcí. Až na malé výnimky, konkrétne starostov obcí Búč a Kravany nad Dunajom, s ktorými spolupráca vďaka ich nezáujmu viazne, máme s väčšinou dobré skúsenosti. Začiatkom tohto roka sme zorganizovali aj prípravu pre novozvolených starostov, kde sme ich oboznámili so základnými dokumentmi a povinnosťami, ktoré na úseku civilnej ochrany a krízového riadenia majú. V druhej časti prípravy, ktorej sa už zúčastnili aj tí skúsenejší, sme sa zaoberali jednotlivými otázkami už podrobnejšie. Sústredili sme sa predovšetkým na geografický informačný systém a jednotný informačný systém hospodárskej mobilizácie (EPSIS). Aby sme prípravu urobili zaujímavejšími, pozývame aj lektorov zo sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR, zo Strediska vzdelávania a prípravy v Nitre, ale i z rôznych firiem.“

Pomáhajú obciam pri zavádzaní systému EPSIS

Napriek tomu, že odbor civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ v Komárne po organizačných zmenách tvorí už len päť zamestnancov, vrátane vedúceho, snažia

sa nielen zvládnuť všetko to, za čo sú zodpovední, ale zabezpečujú aj činnosti, ktoré im vyplývajú z úloh zastupovania v prípade neprítomnosti niektorého z zamestnancov.

„Popri tom pomáhajú obciam pri zavádzaní už spomínaného špecifického aplikačného programu jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie EPSIS do praxe. Je to veľmi dobrý projekt, ktorý po naplnení potrebnými informáciami umožní operatívne rozhodovanie v prípade hospodárskej mobilizácie, ale... Ako som už spomenul, je dôležité dopĺňať do jednotlivých modulov programu všetky dôležité údaje. Na úrovni obvodného úradu už máme požadované moduly programu vyplnené a priebežne ich aktualizujeme. Iná situácia je však v obciach,“ dozvedáme sa od Ing. Neuschla.

Bezpečnostné zariadenie (USB token) k uvedenému informačnému systému v územnom obvode Komárno obdržalo osemnásť obcí, ich zástupcovia sa zúčastnili školenia, ktoré organizovalo Ministerstvo hospodárstva SR. Na uvedenom školení však bolo málo priestoru na to, aby si prácu s programom EPSIS mohli

všetci aj osvojiť. Výsledkom je, že niektoré obce majú problém ako s inštaláciou programu, tak aj s napíňaním údajov do jednotlivých modulov programu. Ako sme sa dozvedeli od Mgr. Paulíny Kováčovej, samostatnej radkyne odboru COKR, len v piatich obciach dokázali zvládnuť nainštalovanie programu a prácu s modulmi samostatne.

„Niektorí zamestnanci obecných úradov síce program EPSIS nainštalovali, ale nevedia s programom ďalej pracovať. A sú aj takí, ktorí ho ani len nenainštalovali,“ vraví Mgr. Kováčová. Z uvedeného dôvodu sme sa rozhodli obciam pomôcť. Niektorým stačilo poskytnúť konzultácie po telefóne a dokázali si poradiť, ale deväť obcí sme s vedúcim odborom navštívili aj osobne a poskytli sme im metodickú pomoc. Musím povedať, že túto našu ústretovosť poverení zamestnanci veľmi uvítali a boli radi, že sme im pomoc poskytli. My sme radi, že sme im vedeli pomôcť a spoluprácu v tomto smere budeme naďalej priebežne podľa potreby udržiavať.“

Našťastie v súčasnosti sa mimoriadne udalosti tomuto obvodu vyhýbajú a tak si zamestnanci odboru COKR dokážu nájsť čas aj na takúto robotu navyše. Postupne však USB tokeny obdržia všetky obce a pomáhať im, bude mimoriadne náročné.

Ing. Igor Kováč

vou záležitosťou. „Keď niečo robíme, tak to robíme poriadne. Aj napriek tomu, že pri súčasnom nedostatku financií to nie je jednoduché. Darí sa nám získať ceny, ktorými potom môžeme odmeniť všetky súťažiaci deti. Snažíme sa, hoci aj maličkosťou odmeniť aj to družstvo, ktoré skončilo na poslednom mieste, aby deti odchádzali zo súťaže s dobrým pocitom a boli motivované pripraviť sa na budúci rok lepšie. Robíme to ako najlepšie vieme a sme radi, že našu snahu pozitívne hodnotia nielen deti, ale aj učitelia. V obvode máme spolu 23 základných škôl a zúčastňujú sa súťaže sa zúčastňujú družstvá približne zo šestnástich z nich. Okrem toho vždy pozývame aj jedno družstvo z Maďarska. Naše deti sa potom zasa zúčastňujú podobných súťaží v Maďarsku, kde dosahujú veľmi dobré výsledky. Vlni sa im dokonca podarilo zvíťaziť.“

Propagácii nielen tejto súťaže, ale civilnej ochrany vôbec pomáha aj to, že súťaž už niekoľko rokov organizujú v rámci Komárňanských dní a za prítomnosti mestskej televízie. Podujatia sa tešia veľkému záujmu zo strany občanov aj miestnych médií. Ďalšou výhodou je aj to, že mesto prispieva na organizovanie tejto súťaže aj finančne.

Pripravila: **Nina Bertová**
Foto: **(bp) a archív ObÚ**

Mgr. Paulína Kováčová

Súťaž mladých záchranárov využívajú aj na propagáciu civilnej ochrany

Veľkú pozornosť venujú zamestnanci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ v Komárne práci s deťmi, najmä organizovaniu Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany. Je to jedna z mála možností, ako prezentovať prácu a poslanie civilnej ochrany aj pred verejnosťou.

„Preto si nemôžeme dovoliť urobiť zlý dojem a všetko musí byť perfektne pripravené,“ vraví Ing. Igor Kováč, odborný radca odboru COKR, pre ktorého je organizovanie tejto súťaže takpovediac srdco-

Vítězi obvodného kola CO očami dětí v Kežmarku

Jednou zo súťažných disciplín na súťaži mladých záchranárov v Ukajinskej republike bola záchrana zraneného z výškovej budovy pomocou lán a prostredkov na lezenie

